

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

IRAK'TAKİ KÜÇÜK SANAYİLERİN EKONOMİK PERFORMANSININ
VERİMLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NASHAT MOHAMMED SAEED YOUNUS SHEIKH

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Ahmet BEŞKAYA

İKİNCİ TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Anmar Ameen HAJİ

BOLU, TEMMUZ – 2024

KABUL VE ONAY SAYFASI

Nashat Mohammed Saeed Younus Sheikh tarafından hazırlanan “**İRAK'TAKİ KÜÇÜK SANAYİLERİN EKONOMİK PERFORMANSININ VERİMLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından İktisat Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği kabul edilmiştir. 29/07/2024

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Prof. Dr. Ahmet BEŞKAYA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye

Prof. Dr. Fatih KONUR

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye

Doç. Dr. Zafer ÖZTÜRK

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

.....

Nashat Mohammed Saeed Younus Sheikh

ÖZET

IRAK'TAKİ KÜÇÜK SANAYİLERİN EKONOMİK PERFORMANSININ VERİMLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

NASHAT MOHAMMED SAEED YOUNUS SHEIKH
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ
EĞİTİM ENSTİTÜSÜ İKTİSAT ANABİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: Prof. Dr. Ahmet Beşkaya)
(İKİNCİ TEZ DANIŞMAN: Prof. Dr. Anmar Ameen Haji)

BOLU, TEMMUZ - 2024

XII+116

Küçük sanayiler, Irak yerel pazarının ihtiyacının karşılanmasında ve benzer malların ithalatının azaltılmasında hayati bir rol oynamakta, bu da işsizliğin ve yoksulluğun azaltılmasının yanı sıra ödeme dengesi durumunu iyileştirmekte ve ayrıca Irak'ın büyüme oranının artırılmasında büyük önem taşımaktadır (Sanayi sektörü ve genel olarak büyüme oranı). Irak'taki küçük sanayilerin gerçekliği incelendiğinde, 2003'ten sonra Irak'taki küçük sanayilerin yüksek fiyatlar, enflasyon ve Irak'ın yaşadığı güvenlik koşulları nedeniyle önemli ölçüde gerilediği ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, Irak'taki küçük sanayilerin katkısının dönem (2018-2021) için rolüne ışık tutmayı amaçlamaktadır. Çalışma, verileri analiz etmek ve sınıflandırmak için tanımlayıcı, analitik ve istatistiksel yaklaşıma dayanmaktadır. Çalışma üç ana bölümü ele almaktadır. İlk bölüm; küçük endüstriler için teorik çerçeve, ikinci bölüm; çalışmada kullanılan standartlar için teorik çerçeve, üçüncü bölüm ise standartların uygulanmasının pratik yönünü ele almaktadır. Bu çalışma içerisinde elde edilen veriler yoluyla bir dizi sonuca ulaşılmıştır. Bunların en önemlileri şunlardır: 2003 sonrası siyasi ve güvenlik olayları nedeniyle Irak'taki küçük endüstrilerin etkisi, IŞİD terör savaşı (2014-2017) ve işçiler için yüksek fiyat düzeyi, hükümet desteğinin olmayışıdır. Ayrıca çalışma, Irak'taki ekonomik kalkınma sürecinde önemli bir rol oynayabilmek için gerçek desteğe ihtiyaç duyulduğunu öne sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Irak, Küçük Sanayiler, Endüstri

ABSTRACT

EVALUATING THE EFFICIENCY OF THE ECONOMIC PERFORMANCE OF SMALL INDUSTRIES IN IRAQ MASTER THESIS

**NASHAT MOHAMMED SAEED YOUNUS SHEIKH
BOLU ABANT IZZET BAYSAL UNIVERSITY INSTITUTE OF
GRADUATE STUDIES DEPARTMENT OF ECONOMICS**

**(SUPERVISOR: Prof. Dr. Ahmet Beşkaya)
(SECOND THESIS SUPERVISOR: Prof. Dr. Anmar Ameen Haji)
BOLU, JULY – 2024**

XII+116

Small industries play a vital role in meeting the need of the Iraqi local market and reducing imports of similar goods, which improves the balance of payments situation in addition to reducing unemployment and reducing poverty, in addition to their great importance in increasing the growth rate of the industrial sector and the growth rate in general. When studying the reality of small industries in Iraq, it became clear that small industries in Iraq after 2003 declined significantly due to high wages, high prices, inflation, and the security conditions that Iraq went through; The study aimed to shed light on the role of the contribution of small industries in Iraq for the period (2018-2021). The study relied on the descriptive, analytical, and statistical approach to analyze and classify data. The study dealt with three main chapters, the first chapter concerned with: the theoretical framework for small industries, the second the theoretical framework for the standards used in the study, while the third chapter was the practical aspect of applying the standards, and the study reached a set of conclusions, the most important of which are: The impact of Small industries in Iraq due to political and security events after 2003, the ISIS terrorist war (2014-2017), and the high level of prices and wages for workers 'Lack of government support, and the study recommends the need for real support in order to play an important role in the economic development process in Iraq.

Keywords: Iraq, Small Industries, Industry.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI	II
ETİK BEYAN	III
ÖZET	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	viii
TEŞEKKÜR	xii
GİRİŞ	1
Araştırmanın Önemi	1
Araştırmanın Problemi	2
Araştırmanın Hedefleri	3
Araştırmanın Metodolojisi	3
Araştırmanın Sınırları	3
Çalışma Yapısı	4
Önceki Çalışmalar	4
BİRİNCİ BÖLÜM	13
1. KÜÇÜK ENDÜSTRİLER	13
1.1. Küçük Sanayi Kavramı ve Türleri	14
1.1.1. Küçük Sanayi Kavramı	15
1.1.2. Küçük Sanayi Türleri	18
1.1.2.1. Mülkiyetin niteliğine göre sınıflandırma:	18
1.1.2.2. Küçük Sanayilerin Büyüme Derecesine Göre Sınıflandırılması: (Duraid, 2000, 220-226).....	19
1.1.2.3. Küçük Sanayilerin Kuruldukları Hedefe Göre Sınıflandırılması (Kazem, 2014, 15-16)	20
1.1.2.4. Projelerin Faaliyet Niteliğine Göre Sınıflandırılması	20
1.2. Küçük Sanayilerin Özellikleri	21
1.3. Küçük sanayi projelerinin özellikleri	23
1.3.1. Küçük Sanayilerin Önemi	25
1.4. Küçük Sanayilerin Önündeki Engeller	27
1.5. Küçük Sanayilerin Başarısı İçin Faktörler	28
1.6. Küçük Sanayilerin Önündeki Engeller ve Irak'taki Başarısızlıklarının Nedenleri	30
1.6.1. Küçük Sanayilerin Önündeki Engeller	30
1.6.2. Küçük Sanayilerin Başarısızlığının Nedenleri	33
1.7. Ekonomik Performansın Verimliliğini ve Aşamalarını Değerlendirmenin Temelleri ve Genel Temelleri	34
1.7.1. Performans Verimliliğini Değerlendirmenin Temelleri	35
1.7.1.1. Performans Verimliliğini Değerlendirme Kavramı	35
1.7.1.2. Performans verimliliğini değerlendirme hedefleri	36
1.7.1.3. Performans Verimliliğini Değerlendirmenin Önemi	38

1.7.2. Ekonomik Performansın Verimliliğini Değerlendirmeye	
Yönelik Kurallar	39
1.7.2.1. Ekonomik Birimin Hedeflerinin Belirlenmesi	39
1.7.2.2. Tesisin Gerçekleştirdiği Faaliyetleri Tamamlamak İçin	
Ayrıntılı Planların Belirlenmesi	39
1.7.2.3. Sorumluluk merkezlerinin belirlenmesi.....	40
1.7.2.4. Performans verimliliğini değerlendirmek için	
kriterlerin belirlenmesi	40
1.8. Ekonomik Performansın Verimliliğini Değerlendiren İşler.....	41
İKİNCİ BÖLÜM	43
PERFORMANS VERİMLİLİĞİ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ.....	43
2.1. Verimlilik Standardı.....	43
2.2. Katma Değer Standardı	45
2.3. İş gücü verimliliği.....	48
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	55
UYGULAMA	55
3.1. Irak Valiliklerindeki Küçük Sanayi Gerçekliğinin 2018-2021	
Dönemine Ait Analizi	55
3.2. Kerkük Valiliği	58
3.3. Diyala Valiliği.....	62
4.2. Irak'taki Küçük Sanayilerin 2018-2021 Dönemine İlişkin	
Gerçekliğinin Analizi.....	101
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	104
KAYNAKÇA	106
EKLER	111
Ek (1): Küçük Sanayilerin 2018 Yılı Performansına İlişkin Ekonomik	
Değerlendirme Verileri.....	111
Ek (2): Küçük Sanayilerin 2019 Yılı Performansına İlişkin Ekonomik	
Değerlendirme Verileri.....	112
Ek (3): Küçük Sanayilerin 2020 Yılı Performansına İlişkin Ekonomik	
Değerlendirme Verileri.....	113
Ek (4): Küçük Sanayilerin 2021 Performansına İlişkin Ekonomik	
Değerlendirme Verileri.....	114
Ek (5): Irak'taki Küçük Sanayilerin 2018-2021 Dönemine Ait	
Performansına İlişkin Ekonomik Değerlendirme Verileri.....	115

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.	Ninova Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ait ekonomik değerlendirmesi.....	55
Tablo 2.	Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	55
Tablo 3.	Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	56
Tablo 4.	Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	56
Tablo 5.	Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değerine dayalı iş gücü verimliliği standardı	57
Tablo 6.	Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	58
Tablo 7.	Kerkük Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	58
Tablo 8.	Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	59
Tablo 9.	Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	59
Tablo 10.	Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimliliği standardı	60
Tablo 11.	Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	60
Tablo 12.	Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	61
Tablo 13.	Diyala Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	62
Tablo 14.	Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	62
Tablo 15.	Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	63
Tablo 16.	Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	63
Tablo 17.	Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	64
Tablo 18.	Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı	64
Tablo 19.	Anbar Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	65
Tablo 20.	Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	65
Tablo 21.	Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	66
Tablo 22.	Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	66

Tablo 23. Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	67
Tablo 24. Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı	67
Tablo 25. Bağdat Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	68
Tablo 26. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	68
Tablo 27. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	69
Tablo 28. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	69
Tablo 29. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	70
Tablo 30. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	70
Tablo 31. Babil Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	71
Tablo 32. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	71
Tablo 33. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	72
Tablo 34. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	72
Tablo 35. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	73
Tablo 36. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	73
Tablo 37. Kerbela Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performanslarının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	74
Tablo 38. Kerbela Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	74
Tablo 39. Kerbela Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	75
Tablo 40. Kerbela Valiliği 'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	75
Tablo 41. Kerbela Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	76
Tablo 42. Kerbela Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	76
Tablo 43. Wasit Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	77
Tablo 44. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	77
Tablo 45. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	78
Tablo 46. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	78
Tablo 47. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	79

Tablo 48. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı	79
Tablo 49. Selahaddin Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018- 2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	80
Tablo 50. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	80
Tablo 51. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	81
Tablo 52. Salaheddin Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimliliği standardı	81
Tablo 53. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	82
Tablo 54. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	82
Tablo 55. Necef Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	83
Tablo 56. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	83
Tablo 57. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	84
Tablo 58. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemi için ücret verimlilik standardı	84
Tablo 59. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	85
Tablo 60. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	85
Tablo 61. Kadisiye Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemi için ekonomik değerlendirmesi	86
Tablo 62. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ilişkin toplam katma değer standardı	86
Tablo 63. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	87
Tablo 64. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	87
Tablo 65. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değerine dayalı iş gücü verimliliği standardı	88
Tablo 66. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	88
Tablo 67. Muthanna Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemi için ekonomik değerlendirmesi	89
Tablo 68. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	89
Tablo 69. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	90
Tablo 70. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	90
Tablo 71. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	91
Tablo 72. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı	91

Tablo 73. Zikar Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemi için ekonomik değerlendirmesi	92
Tablo 74. Zi Kar Valiliği' nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	92
Tablo 75. Zi Kar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	93
Tablo 76. Zikar Valiliği'nin 2018-2021 dönemi için ücret verimlilik standardı	93
Tablo 77. Zi Kar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	94
Tablo 78. Zi Kar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	94
Tablo 79. Maysan Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	95
Tablo 80. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	95
Tablo 81. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	96
Tablo 82. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı	96
Tablo 83. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	97
Tablo 84. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	97
Tablo 85. Basra Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi	98
Tablo 86. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	98
Tablo 87. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	99
Tablo 88. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemi için ücret verimlilik standardı	99
Tablo 89. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı	100
Tablo 90. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı	100
Tablo 91. Irak'taki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ait ekonomik değerlendirmesi	101
Tablo 92. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı	101
Tablo 93. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı	102
Tablo 94. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait ücret verimliliği standardı	102
Tablo 95. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait toplam katma değerini temel alan iş gücü verimliliği standardı	103
Tablo 96. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait toplam katma değerini temel alan ücret verimliliği standardı	103

TEŞEKKÜR

Yüce Allah'a şükrediyor, nimet ve lütfundan dolayı O'na hamd ediyorum. Peygamber efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'e, ailesine ve tüm ashabına salat ve selam olsun.

Öncelikle; yapmış olduğum bu tez çalışmasında, değerli gözlemleri ve denetimleriyle çalışmayı zenginleştiren, çalışmanın bilimsel açıdan en uygun biçimde sürdürülüp tamamlanması hususundaki büyük çabalarıyla yolumu aydınlatan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Ahmet Beşkaya'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Allah onu en güzel ödülle ödüllendirsin.

Bu aşamaya gelene kadar sağlığını ve hayatını feda eden canım babama, beni bu resimde görene kadar çok çalışıp günlerce ayakta kalan canım anneme, bütün gece uyumayıp çalışmalarında bana destek olan canım eşime, sevgili kardeşlerime, akrabalarım ve dostlarıma binlerce kez teşekkür ediyorum.

Lisansüstü Çalışmalar Enstitüsü, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesin de bulunan tüm öğretim görevlilerine, hocalarıma ve araştırma süresince bana yardımcı olan, çalışmama katkı sağlayan herkese teşekkürlerimi sunmaktan mutluluk duyuyorum.

GİRİŞ

Genel olarak ekonomik performansın verimliliğinin değerlendirilmesi ve özel olarak küçük sanayilerin performans verimliliğinin değerlendirilmesi süreci, tüm ülkelerde ekonomik ve sosyal politika hedeflerine ulaşmada temel araçlardan biri olarak kabul edildiğinden, ayırt edici ve gerekli bir süreçtir. Bunun nedeni; ekonomik performansın verimliliğinin değerlendirilme sürecinin, Irak'taki küçük sanayiler de dahil olmak üzere ekonomik birimlerin belirledikleri hedeflere ulaşmada elde ettikleri başarı veya başarısızlığın boyutlarının ortaya çıkarılmasına ve belirlenmesine yardımcı olmasıdır. Irak'taki küçük sanayilerin performansını iyileştirmeye yönelik bir strateji geliştirmek amacıyla, yaşanabilecek sıkıntıları ve gelişimini engelleyen durumları teşhis etmek gerekmektedir.

Çalışmanın önemi, ulusal ekonominin ana sektörlerinden biri olarak kabul edilen, yüksek kalite ve verimlilikle üretime ulaşmak için mevcut kaynakları kullanarak finansal ve ekonomik faaliyete yaptığı katkıyla değer kazan; üretim sürecini etkileyebilecek sapma oranlarının yanı sıra, yerel talebin karşılanmasına katkıda bulunan küçük sanayi ürünlerinin önemi ile bilinen sanayi sektörünün ele alınmasıdır. Bu nedenle Irak'taki küçük sanayilerin maruz kalabileceği kâr ve kayıpların, elde ettikleri üretim hacminin ve sanayilerin üretim sürecinde ettikleri israfın boyutlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Araştırmanın Önemi

Geçtiğimiz yıllarda da kanıtladığı gibi küçük sanayilerin; devletin ekonomik, sosyal ve politik hedeflerine ulaşmada oynadığı olumlu ve hayati rol nedeniyle ekonomistler tarafından, hatta Irak Cumhuriyeti dahil birçok ülke tarafından büyük ilgi görmektedir. Altyapı maliyetinin düşük olması (projenin ilk yatırım maliyeti) gibi birçok avantaja sahip olması nedeniyle gelişmekte olan ülke ekonomilerinin doğasına en uygun olanıdır. Küçük projelerin çoğunluğunun yoğun emek sarfı gerektirmesinin yanı sıra, işsizlik oranlarının azaltılmasına ve yoksulluğun giderilmesine katkı sağladığı gibi, sayısının çok olması nedeniyle devletin kalkınma temellerinin atılmasındaki öneminin de vurgulanması gerekmektedir. Sahip oldukları birimleri ve ülkede geniş bir alana yayılmaları sebebiyle de, projelerin sürdürülebilir kalkınma ve gelirin yeniden dağıtımı sürecindeki en önemli araçlardan biri olduğu tespit edilebilmektedir. Bununla

birlikte, ülkelerin genel ekonomisinin çıkarına olan avantajlarıyla, yerel pazarın bu projelerin ürünlerine olan ihtiyacını karşılamak amacıyla çeşitli ürünler üretmesinin yanı sıra, ulusal ekonomiyi ilerletme yönündeki rolünü yansıtmakta ve bunun sonucunda Irak'ta küçük sanayilere olan ilgi artmaktadır.

Araştırmanın Problemi

Çalışmanın problemi aşağıdaki gibi birkaç soruyla temsil edilmektedir:

- 1- Küçük sanayiler; iş olanakları sağlamada, işsizliği azaltmada ve yerel üretimi artırmada nasıl bir rol oynuyor?
- 2- Üretim katma değerlerinin istikrarına yansıyan, ister Irak düzeyinde ister valilik düzeyinde olsun, küçük projelerin üretim değeri ve üretim seviyelerindeki dalgalanmaların yanında küçük sanayilerin üretim birimlerinin çoğunun, ekonomik kaynakların optimum kullanımını sağlayamamaları nedeniyle ekonomik performans göstergelerinde düşüş yaşanmakta ve bu projelerin ürün kalitesi, verimliliği ve fiyatı açısından yerel ürünle rekabet eden ithal ürünlere karşı korunamaması nedeniyle işçilerin iş gücü performansında yetersizlik görülmektedir.
- 3- Irak'ta küçük sanayilerin geliştirilmesi için benimsenebilecek standartlar nelerdir?
- 4- Gençler arasında, işsizliğin azaltılması üzerinde olumlu etkisi olan küçük sanayilerin desteklenmesi ve geliştirilmesine yönelik ilgisizlik görülmektedir.
- 5- Irak valilikleri düzeyinde küçük sanayilerin dağılımında farklılıklar bulunmaktadır.

Hipotezler

- 1- İster Irak düzeyinde ister valilik düzeyinde olsun, küçük sanayiler kabul edilebilir ekonomik, teknik ve mali performans verimliliğine sahiptir.
- 2- Çalışma, hem Irak düzeyinde hem de valilikler düzeyinde, çalışma yılları arasında küçük sanayilerin performans düzeyinde farklılıklar olduğunu varsaymaktadır.
- 3- Küçük sanayiler, üretim kapasitelerinden tam olarak yararlanamamaktadır.

- 4- Küçük sanayilerin performans verimliliğini değerlendirme süreci; sorumlu otoritelerin, Irak'taki küçük sanayilerdeki sapmaların nedenlerini belirlemesine yardımcı olur.

Araştırmanın Hedefleri

Çalışma genel olarak şunları amaçlamaktadır:

- 1- Küçük sanayi kavramına, türlerine ve özelliklere teorik bir giriş yapmak.
- 2- Küçük sanayilerin karşılaştığı engelleri ve başarısızlıklarının en önemli nedenlerini belirlemek.
- 3- Ekonomik performansın verimliliğini değerlendirme kavramı ve önemine teorik bir giriş yapmak.
- 4- Emek verimliliği ve ücret verimliliği kriterlerinin teorik değerlendirmelerini yapmak.
- 5- Küçük sanayilere ilişkin mevcut verilerle orantılı olan ekonomik performansın verimliliğini belirlemek ve çalışmalarının niteliğine göre dijital olarak değerlendirmeler yapmak amacıyla özel standartlar ve göstergeler aracılığıyla çeşitli sonuçlar elde etmek.
- 6- Küçük sanayilerin performanslarındaki zayıflıkların giderilmesine ve performanslarının geliştirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunmak.

Araştırmanın Metodolojisi

Irak Planlama Bakanlığı'nın çalışma yılları için yayınladığı verilerden elde edilen bilgilerin benimsenmesinin yanı sıra, araştırmanın amaçlarına ulaşmak ve hipotezlerini kanıtlamak için “tümevarımsal yaklaşım ve vaka çalışması yaklaşımı” benimsenmiştir.

Araştırmanın Sınırları

Birincisi: Mekansal sınırlar:

Çalışma içerisinde, yerel talebi karşılamak amacıyla oluşturulan yerel pazarların en önde gelen besleyicilerinden biri olarak kabul edilen ürünlerin ihtiyaçlarının karşılanması hususunda büyük bir öneme sahip olan Irak'taki küçük sanayiler ele alınmıştır.

İkincisi: Zamansal sınırlar

Çalışma içerisinde, ekonomik standartlar ve göstergeler kullanarak performanslarının verimliliğini değerlendirmek, maliyet ve gelir düzeylerini analiz

etmek amacıyla küçük sanayilere yönelik verilerin sunulmasında 2018-2021 dönemi ele alınmıştır.

Çalışma Yapısı

Çalışma, hipotezini kanıtlamak ve mevcut amacına ulaşmak için üç ana bölüme ayrılmıştır:

Birinci bölüm, küçük projelerin teorik çerçevesini kapsamakta ve bu çerçeve de dört alt bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde; küçük proje kavramı ve türleri yer almakta, ikinci bölümde; küçük projelerin özellikleri, başarısızlık nedenleri, özellikleri ve önemleri konularına açıklık getirilmekte, üçüncü bölümde; küçük projelerin başarı faktörleri değerlendirilmekte, dördüncü bölümde ise; Irak'taki küçük projelerin önündeki engeller ele alınmaktadır.

İkinci bölüm, ekonomik performansın verimliliğinin değerlendirilmesini kapsamakta ve bu bölüm de üç alt bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde; ekonomik performansın verimliliğinin ve aşamalarının değerlendirilmesinin genel temellerine değinilirken, ikinci bölümde; ekonomik performansın verimliliğinin değerlendirilmesi ve performans verimliliğinin değerlendirilmesine yönelik kriterler ele alınmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise; araştırmanın pratik yönü, 2018-2021 dönemini analiz etmek için kullanılan kriterler ve Irak düzeyindeki küçük sanayilerin yıllar içerisinde performans grafiğinin tutarsız bir hale bürünmesi üzerinde durulmaktadır. Nihayetinde araştırmanın ortaya koyduğu en önemli sonuç ve önerilerle çalışma sona ermektedir.

Önceki Çalışmalar

2018-2021 yılları arasında Irak'ta süren savaş, uluslararası toplumun dikkatini çeken karmaşık ve zorlu bir dönemi temsil etmektedir. Bu dönemin incelenmesi, hem bölgedeki savaşın etkilerini hem de bu süreçte yaşanan insani krizleri anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak, bu yıllar arasında süregelen savaşın doğrudan etkileri henüz tam anlamıyla belgelenmemiş ve analiz edilmemiştir. Savaşın yoğunluğu ve belirsizlikleri, bu dönemde akademik çalışmaların sınırlı kalmasına yol açmıştır. Aynı zamanda, savaş koşulları nedeniyle araştırmacıların güvenli bir şekilde veri toplaması ve sahada çalışması da neredeyse imkansız hale gelmiştir. Bu nedenle, 2018-2021 yıllarına ilişkin doğrudan kaynaklar sınırlı olup, mevcut literatürde bu döneme dair analizler genellikle daha

sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara bırakılmıştır. Savaşın hemen sonrasındaki bu boşluk, gelecekte yapılacak araştırmalar için önemli bir zemin oluşturmakta ve Irak'ta yaşanan olayların daha derinlemesine anlaşılabilmesi adına yeni çalışmalara ihtiyaç duymaktadır. Performans verimliliğinin değerlendirilmesi hususunda daha önce yapılmış fakat tamamlanmamış çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

1. Çalışma: Saadoun, Abdul Wahab Thanoun ve Jassim, Yousra Hazem, (2020) Irak'taki Küçük Sanayilerin 2005-2017 Dönemine Ait Ekonomik Performanslarının Değerlendirilmesi

Araştırmanın hipotezi;

Irak'taki küçük sanayilerin ekonomik performansının 2005-2017 döneminde düştüğü yönündedir.

Araştırmanın sorunu;

Irak'taki küçük sanayilerin üretken performanslarının olmadığı ve 2003'ten bugüne kadar belirledikleri işleyişten sapmış olmalarıdır. Araştırma, Irak'taki küçük sanayilerin 2005-2017 dönemine ait ekonomik performansının analizini ve değerlendirmesini yapmayı amaçlamaktadır.

Yöntem:

Çalışma, niceliksel analizi benimsemektedir.

Süre Sınırlamaları:

Çalışmada 2005-2017 dönemi ele alınmaktadır.

Mekansal Sınırlar:

Irak

Çalışmanın Sonuçları

- 1- Araştırma döneminde; Irak'taki küçük sanayiler olumlu, genel ve net katma değerlere ulaşmıştır ancak gerekli değerlerin altında kalmıştır.
- 2- Emek bileşeninin üretkenliği, araştırma dönemi boyunca yıldan yıla değişmiş ve dalgalanmıştır. Bu da, o endüstrilerdeki emek bileşeninin üretkenlik verimsizliğinin göstergesidir.
- 3- O sanayilerde işçilere ödenen ücretlerin verimliliği de değer kaydetmiş, zamanla herhangi bir değer artışı da görülememiştir. Bu da, önceleri o sanayilerdeki işçilere ödenen Irak dinarının verimliliğinin pozitif olduğu, ancak zamanla değerinde herhangi bir artış olmadığı anlamına gelmektedir. Bu çalışma, performansta bir sapma olduğunun tanısı

koymaktadır. Ayrıca, sapma nedenlerinin bilgisini ve doğasını tanımlamayı, bunlardan kaçınmak için gerekli prosedürleri geliştirmek gerektiğini teşhis etmektedir.

2. Çalışma: Cabrera ve Del, (2010)

Wisconsin'deki Mandıra Çiftlikleri Arasında Teknik Verimliliğin Belirleyicileri

Çalışma, eski sağımlar sistemlerinin benimsenmesinin bu çiftliklerin performansını olumsuz yönde etkilediğini varsaymaktadır.

Çalışmanın sorunu, üretilen süt miktarı ile bu üretime katkıda bulunan inek sayısı, maliyet, beslenme, sermaye, bitkisel üretim maliyeti, iş maliyeti ve giderler gibi değişkenler arasındaki orantısızlıktır.

Çalışma, Amerika Birleşik Devletleri'nin Wisconsin eyaletindeki süt çiftliklerinin performans verimliliğini değerlendirmenin yanı sıra, sınırlı üretim fonksiyonunu kullanarak teknik verimliliği analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada teorik yaklaşım ve analitik yaklaşım kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları: Çalışmada, 2007 yılı esas alınmaktadır.

Mekânsal Sınırlar: Çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri'nin Wisconsin eyaletinde yer alan 273 çiftlik esas alınmaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

1. Araştırma, açık öğretim ortamlarında teknik verimliliğin daha yüksek olduğunu göstermektedir.
2. Olumsuz etkisi olan sermaye dışında, çalışmanın tüm değişkenlerinin (inek sayısı maliyeti, beslenme sermayesi, bitkisel üretim maliyeti, iş maliyeti, veterinerlik hizmetlerinin giderleri) olumlu etkileri görülmektedir.
3. İnek sayısı ile üretim düzeyi arasında doğrudan bir ilişki vardır.

3. Çalışma: Al-Haidari, Hanan Abdel-Baqi Mustafa, (2008)

Irak Genel Çimento Şirketi'nin 1996-2005 Dönemine Ait Ekonomik Performans Verimliliğinin Değerlendirilmesi

Çalışma; performans verimliliğini değerlendiren standartları kullananın, şirketin performans oranlarının yanı sıra şirketin mevcut yeteneklerinin kullanım oranlarının belirlenmesine yardımcı olduğunu varsaymaktadır.

Çalışmanın sorunu; sapma derecesini belirlemek ve bu sorunu çözmek için öneriler sunmak üzere, bir dizi ana ve yardımcı kriter kullanılarak Irak Genel

Çimento Şirketi'nin gerçekliğini belirlemek amacıyla performans verimliliği değerlendirme sürecinin acil bir gereklilik olmasıdır.

Çalışma, performans düzeyinin belirlenmesi amacıyla Irak Genel Çimento Şirketi'nin gerçekliğinin, performans verimliliği değerlendirme göstergeleri aracılığıyla incelenmesi ve analiz edilmesi amaçlamaktadır.

Yöntem:

Çalışmada, teorik yaklaşım ve analitik yaklaşım kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları:

Çalışmada, 1996-2005 dönemi ele alınmaktadır.

Mekansal Sınırlar:

Çalışmada, Irak Genel Çimento Şirketi esas alınmaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

1. Şirketin göreceli öneminin 1996-1997 dönemindeki oranı %7 iken, 2005'te bu oran %43 olarak değişiklik göstermektedir.
2. Çalışma sayesinde, şirketin 2005 yılına ait gelirlerinin şirketin 1996 yılına ait gelirlerinden daha yüksek olduğu açıkça görülebilmektedir.
3. Üretim planının uygulanma yüzdesi 1996'da %19 iken, 2005'te planın uygulanma yüzdesi %73 olarak değişkenlik göstermektedir.

4. Çalışma: Al-Obaidi Shaker Hamoud Salal, Jabr, (2010)

Kubaisa Çimento Fabrikasının 1996-2009 Dönemine Ait Ekonomik Performans

Verimliliğinin Değerlendirilmesi

Çalışma; performans verimliliğini değerlendirme sürecinin, laboratuvar performansının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarabildiğini ve aynı zamanda kaynakların optimal olarak planlanmasına ve tahsisine yardımcı olduğunu varsaymaktadır.

Çalışmanın sorunu, Kubaisa Çimento Fabrikası'nın performans verimliliği düzeyinde bir düşüş yaşamasıdır.

Çalışma; kâr elde etmek için maliyetlerin etkisinin boyutunu ve gelirlerle ilişkisini ortaya koymayı, Kubaisa Çimento Fabrikası'nın performansındaki güçlü ve zayıf yönleri belirlemek amacıyla performans verimliliği değerlendirme kriterlerini kullanmayı ve sapmaların nedenlerini araştırmayı amaçlamaktadır.

Yöntem:

Çalışmada, teorik yaklaşım ve analitik yaklaşım kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları:

Çalışmada, 1996-2009 dönemi esas alınmaktadır.

Mekansal Sınırlar:

Çalışma, Kubaisa Çimento Fabrikası'nı esas almaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

1. Çalışma, Kubaisa Çimento Fabrikası'nın toplam maliyetlerini analiz ederek, çimento sektöründeki satış değerinin artışı gibi, satış miktarında da büyük bir gelişme olduğunu ortaya koymaktadır.
2. Laboratuvar, üretim hacmindeki artışa bağlı olarak, çalışma süresi boyunca daimi bir artışa tanık olmuştur.
3. Toplam gelirler analiz edildiğinde, üretimin genişlemesinden kaynaklanan satış oranındaki artış nedeniyle gelirlerde de sürekli bir artış olduğu ortaya çıkmıştır.

5. Çalışma: Al-Karbouli, Nasser Khalaf Suwaid, (2012)**Irak'taki Genel Fosfat Şirketi'nin 1998-2010 Dönemine Ait Mali ve Ekonomik Değerlendirmesi**

Çalışma; performans verimliliğinin değerlendirilmesinin, General Phosphate Company'nin performansını belirlemeye yardımcı olduğunu varsaymaktadır.

Çalışmanın sorunu, Irak'taki General Phosphate Company'nin düşük performans oranlarıdır.

Çalışma, finansal ve ekonomik performansın verimliliğini değerlendirmeyi, performans düzeyini ve sapmaları belirlemeyi, bu sapmaları düzeltmek için tedavi sağlamayı amaçlamaktadır.

Yöntem:

Çalışmada, teorik yaklaşım ve analitik yaklaşım kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları:

Çalışmada, 1998-2010 dönemi esas alınmaktadır.

Mekansal Sınırlar:

Çalışma, Genel Fosfat Şirketi'ni esas almaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

1. Şirket, çalışma sonucunda üretim hacmi açısından yüksek bir performans elde etmiştir.
2. Çalışma, çalışma dönemi boyunca kazanç endeksinde bir artış olduğunu göstermektedir.
3. Genel verimlilik oranlarında artış görülmektedir.

6. Çalışma: Al-Obaidi, Ahmed Khudair Muhammad, (2013)

Musul Şehrini Sol Tarafındaki Üretim Kapasitesi, Fiili Üretim ve Konutlarda Saf Su Tüketimi

Çalışma, Su Müdürlüğü'nün yerleşim alanlarına temiz su sağlama imkanına sahip olduğunu, ancak bu konuda iyi bir verimlilik sağlayamadığını varsaymaktadır.

Çalışmanın sorunu; Musul'un sol tarafında büyük bir nüfus artışının olması ve bu nüfus artışına büyük oranda kentsel genişlemenin eşlik etmesi sebebiyle bu yerleşim alanlarına yeterli miktarda saf su sağlanamamasıdır.

Çalışmanın temel amacı, Musul şehrinin sol tarafında yer alan halkın saf su tüketim miktarını belirlemektir.

Yöntem:

Çalışmada, teorik yaklaşım ve analitik yaklaşım kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları:

Çalışmada, 2013 yılı esas alınmaktadır.

Mekansal sınırlar:

Çalışma, Musul şehrinin sol tarafını ele almaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

1. Şehir halkının, tüketiminin tasarım enerjisine oranı %31' e %39' dur
2. Söz konusu bölgeye, günde 33 bin metreküp kapasiteli yeni bir hattın eklenmesiyle, şehirdeki nüfus artışına ayak uydurmak amacıyla 2013 yılında su arıtma ünitelerinin üretim kapasitelerinde artış görülmüştür.
3. Vatandaşların kullandığı saf suyun bir kısmı ticari olarak şişelenen suyla temsil edilmekte ve bu suyun tüketici yüzdesi toplam numunenin %45'ine ulaşmaktadır.

7. Çalışma: Al-Dulaimi, Omar Imad Houbi, (2017)

“Sufi Endüstrileri Genel Şirketi'nin 2010-2016 Dönemine Ait Ekonomik Performans Verimliliğinin Değerlendirilmesi

Bu çalışmanın iki temel hipotezi vardır:

1. Ekonomik kaynakların ve mevcut yeteneklerin en iyi şekilde kullanılmaması, şirketin performans seviyesinin düşmesine neden olmaktadır.

Performans verimliliği değerlendirme kriterlerini kullanmak, şirketin performans kapsamını belirlemeye yardımcı olmaktadır.

2. Çalışmanın sorunu, Irak'ın yaşadığı istisnai koşullar sebebiyle, şirketin birçok sorunla ve zorlukla karşı karşıya kalması ve bu durumun yedek malzeme sıkıntısı nedeniyle tasarım kapasitesi ile fiili kapasite arasında orantısızlığa yol açmasıdır. Aynı zamanda, makine ve makinelerin bakımı için gerekli olan bu sektörün dış dünyadan izole oluşu ve yünlü ürünler için kullanılan makineler kapsamındaki teknolojik gelişmelere ayak uyduramayışı da çalışmanın sorunları arasında yer almaktadır.

Çalışmanın amacı; şirketin gerçekliğini, maliyetlerin etki boyutunu, gelirlerle ilişkisini, güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeyi; performans standartlarının ve göstergelerinin etkin kullanımını, sapmaları ve şirketteki işleyişi düzeltmenin yollarını sunmaktır.

Yöntem:

Çalışmada teorik yaklaşım ve analitik yaklaşım kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları:

Çalışmada, 2010-2016 dönemi ele alınmaktadır.

Mekansal Sınırlar:

Çalışmada, Sufi Endüstrileri Genel Şirketi'ni esas alınmaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

1. Şirket, şirketi rehabilite etmek için gerekli sermaye kıtlığının da içinde bulunduğu birçok sorun ve zorlukla karşı karşıya kalmıştır.
2. Üretim maliyetlerinin analizi sonucunda, maaş ve ücretlerde bir artışa tanıklık edilmiştir.
3. Şirketin toplam gelir analizinin sonucunda, çalışma dönemi boyunca daimi bir gelir artışı olduğu görülmektedir.

8.Çalışma: Al-Jubouri, Omar Baban Abdullah Salman, (2017)

Arap Gıda Ürünleri Şirketi'nin 2010-2015 Dönemine Ait Ekonomik, Finansal ve Çevresel Performans Verimliliğinin Değerlendirilmesi

Çalışma, şirketin finansal ve ekonomik performans verimliliği açısından düşüş yaşadığını varsaymaktadır.

Araştırmanın sorunu, Arap Gıda Ürünleri Şirketi'nin performansındaki bozulmanın nedenini, mevcut kapasitelerin kullanılamaması, girdi fiyatlarının yüksek olması ve süt ürünleri ithalatında kısıtlama bulunmamasından kaynaklandığını kapsamaktadır.

Çalışma, ekonomik, finansal ve çevresel performansın verimliliğine ilişkin bir değerlendirme yaparak, sapmaları belirleyerek ve Arap Gıda Ürünleri Şirketi'nin gerçekliğini ortaya koymaya yönelik öneriler geliştirerek şirketin performans verimlilik düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Finansal analiz kullanımına ek olarak Dep programı ile tanımlayıcı analiz ve istatistiksel analiz kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları:

Çalışma, 2010-2015 dönemini kapsamaktadır.

Mekansal Sınırlar:

Çalışma, Arap Gıda Ürünleri Şirketi'ni referans almaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

1. Gerçek üretim kapasitesi, 2010 ve 2012 yılları arasındaki dalgalanmalarla karakterize edilmiştir.
2. Çalışma döneminde ücret ve maaşların katma değere oranı tamamen yetersizdir. Bunun nedeni, yüksek üretim maliyetleri ve şirkette gizli işsizliğin varlığıdır.
3. Çalışma, jeneratör kullanımından kaynaklanan gürültü kirliliğinin varlığını ortaya koymuştur.

9. Çalışma: Shukr, Israa Muhammad, (2021)

Musul kentindeki Al-Najmawi Tahıl Değirmenlerinde Ekonomik Performans Verimliliği Değerlendirme Kriterlerinin Uygulanması

Çalışma; Al-Najmawi un fabrikasının, 2011-2018-2017-2012 yıllarında (özellikle 2017-2018) yüksek bir ekonomik verimliliğinin olmadığını varsaymaktadır.

Araştırmanın sorunu, ekonomik performans göstergelerinde bir düşüş olduğunu, bu durumun şirketin büyümesini ve ekonomik anlamda gelişme hızını olumsuz olarak etkilediğini yansıtmaktadır.

Çalışma; Necmevi Un Fabrikası'nın, yıllar boyunca (2011-2018-2012-2017) ekonomik performans verimliliğini bir dizi standart uygulayarak ve sorunları belirleyerek değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem:

Çalışmada, teorik yaklaşım ve analitik yaklaşım kullanılmaktadır.

Süre Sınırlamaları:

Çalışma, 2011-2018 dönemini kapsamaktadır.

Mekansal Sınırlar:

Çalışma, Musul kentindeki El-Necmevi tahıl değirmenlerini referans almaktadır.

Çalışmanın Sonuçları:

- 1- Sonuçlar, üretim gereksinimlerindeki artış ve paketleme kısıtlamalarıyla birlikte üretim oranlarındaki düşüşe bağlı olarak genel üretkenlikte ciddi bir düşüş olduğunu göstermiştir.
- 2- Çalışma, ele alınan yıllar içerisinde iş miktarında azalmanın yanı sıra, işçi ücretlerinde de bir dalgalanma söz konusu olduğunu göstermiştir.
- 3- Tasarım enerjisinin kullanım oranının %15 olduğu ve 2017'de belirtildiği gibi, büyük bir oranda boşa kalan enerji varlığı nedeniyle tasarım enerjisinin kullanım oranında azalma olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmayı önceki çalışmalardan farklı kılan şey, Irak'taki küçük projeler için ekonomik performans verimliliğinin (katma değer, işgücü verimliliği ve ücret verimliliği) değerlendirilmesine yönelik kriterlerin ölçülmesi ve analiz edilmesi konusunu ele aldığından, araştırma için seçilen örneklerdeki farklılıktır. Irak valiliklerindeki küçük projelerin yanı sıra çalışma, dört yılı da (2018-2021) ayrı ayrı kapsadığı için tamamlanma süresi açısından da farklılık göstermiştir. Aynı zamanda, önceki çalışmaların referans sunum yöntemi ile bu çalışmanın küçük projeler için performans değerlendirme kriterlerini analiz etmek amacıyla kullanılan niceliksel analiz de farklıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KÜÇÜK ENDÜSTRİLER

Ekonomik dönüşümler ve somut çağdaş değişimler ışığında küçük sanayi sektörü önemli bir sektör olarak kabul edildiğinden, dünyanın tüm ülkeleri ile uluslararası ve bölgesel örgüt kuruluşları tarafından desteklenmesi yönünde büyük ilgi görmektedir. Diğer ekonomik sektörler, geri kalan sektörlerin etrafında döndüğü ve onunla bütünleştiği için, herhangi bir ülkenin ulusal ekonomisinin güçlü ve sağlam bir ekonomi haline gelmesini amaçlayan bir kalkınma karışımıdır. Bunun nedeni, ulusal ekonomide üretim, istihdam ve katma değer elde etme konusunda önemli bir etkiye sahip olmasıdır. Aynı zamanda tüm ülkelerin ekonomik ve sosyal hedeflerine ulaşabilmesi konusunda gerçek bir rol oynadığı için, yeniliğin ve teknolojik ilerlemenin en önemli kaynaklarından birisidir. Bu durum, bu tür endüstrilerin incelenmesiyle ilgili çok sayıda araştırmaya da yansımaktadır. Bu husustaki uluslararası deneyimler, gelişmiş ve gelişmekte olan dünyadaki çoğu ülkenin son birkaç yılda tüm yol ve araçları benimseyerek sanayiye artırmaya çalıştığını göstermektedir. Kaynakları harekete geçirme ve en yüksek katma değere ulaştırma, iş ve üretim değerlerinde bir dönüşüm yaratma yetenekleri göz önüne alındığında küçük sanayilerin bu sektörlerdeki yeri; yenilik ve yeniliğin ana kaynağı olmasının yanı sıra, rekabetin sürekliliğini korumak ve güçlendirmek açısından da büyük değer taşımaktadır. Irak'ta küçük sanayi sektörüne duyulan yoğun ilgi süreci, yirminci yüzyılın ortalarından itibaren Uluslararası Para Fonu ile mutabakata varılan yapısal uyum programı aracılığıyla ekonomik reformların uygulanmasıyla aynı zamana denk gelmektedir. Devlet, bu kurumların büyümesini ve tanıtımını desteklemek için geniş bir alan tanımaktadır. Bu durum, özellikle onları desteklemek, rehabilite etmek ve ulusal ekonomideki rollerini geliştirmekle ilgilenen bir grup programın kurulmasıyla somutlaşmıştır (Abdullah, 2013, 11).

Günümüzde küçük sanayiler, ekonomik felsefeleri ve ulusal ekonomilerini yönetme yöntemleri ne olursa olsun, hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerde işsizlik oranlarını düşürmeyi amaçlayan sanayi politikalarının odağını oluşturmaktadır. Başta Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü UNIDO ve Dünya Bankası olmak üzere birçok uluslararası kuruluş, küçük sanayileri

destekleme sloganını yükseltmeye başlamış ve bu amaçla kendi departmanlarını ve birimlerini kurmuştur.

Küçük sanayiler, özellikle ülkelerin ekonomik yapısında belirgin bir öneme sahiptirler. Ayrıca, gayri safi yurtiçi hasılanın elde edilerek milli gelirin ve geniş iş olanaklarının yaratılmasına büyük ölçüde katkı sağlaması nedeniyle kalkınmada önemli bir rol oynamaktadırlar. Ayrıca tasarruf ederek düşük sermaye maliyetlerine sahip sanayiler kurmak için büyük fırsatlar yaratmaktadırlar. Bu projelerin çoğu, büyük sanayilerden kaynaklanan yerel hammaddeleri veya yarı mamul ürünleri kullanmaktadırlar (Mohamed, 2018, 24).

Küçük sanayiler kapsamının gelişmesi, genişlemesi ve bu sanayilerin kurulmasının teşvik edilmesi göz önüne alındığında çoğu iktisatçı, küçük sanayilerin; üretim kapasitesinin artırılmasına, yoksulluk ve işsizliğin giderilmesine katkıda bulunulmasının temel başlangıç noktası olduğuna, özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik ve sosyal kalkınma sürecinin önemli kollarından biri olduğuna inanmaktadır. Diğer. Pek çok ülke bu projelere giderek daha fazla önem vermiş ve onlara mevcut yeteneklerine göre çeşitli yollarla yardım ve destek sağlamıştır (Nawal, 2010, 8).

Bu bölümde, küçük sanayilerin tanımına ve bir ülkeden diğerine tanım farklılıklarına, bu farklılığın nedenlerine ve proje şeklinin temellerinin belirlenmesinde kullanılan kriterlere ışık tutulmakta ve küçük sanayiler hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca bu bölümde, küçük sanayilerin eksiklikleri, engelleri, başarısızlık nedenleri, deneyim ve yönetim zayıflıkları ele alınmakta; küçük sanayilerin başarı faktörleri ve yaşam döngüsündeki temel aşamaları tartışılmaktadır.

1.1. Küçük Sanayi Kavramı ve Türleri

Küçük sanayiler, ekonomik ve sosyal kalkınma sürecinin temeli olarak kabul edilmektedir. Bu durum, küçük sanayilerin hem gelişmiş hem de gelişmekte olan küresel ekonomide oynadıkları önemli rol nedeniyle hükümetlerin ve araştırmacıların bunlara olan ilgisinin her geçen gün artmasına yol açmaktadır. Küresel ekonomi; ister yerel, ister bölgesel, ister küresel düzeyde olsun; tüm alan ve düzeylerde kalkınmayı sağlamak için bu kurumlara büyük ölçüde bağımlı hale gelmiştir. bu kurumlar, sorunlara rağmen oynadıkları rolün gücünü gösterebilen, faaliyetlerini engelleyen durumlar ve karşı karşıya olduğu zorluklar ışığında

kalkınmaya giden yoldur. Bu durum, onu özel kılan ve ülke ekonomilerinde önemli bir konuma sahip olmaya hak kazandıran özelliklerinden kaynaklanmaktadır. (Muhammed ve Muhammed, 2019,1).

1.1.1. Küçük Sanayi Kavramı

Küçük sanayilerin pek çok tanımı vardır:

Küçük sanayiler, kâr etme gayesiyle mal üretmek veya belirli bir hizmet sunmak için çalışan küçük üretim birimleridir. Proje, endüstriyel olabilmekte, mülkiyet ve sermaye, bir birey veya birey grubu tarafından temsil edilebilmektedir. Genellikle proje sahiplerinin, yöneticilerden oluşmasından ve projenin basit teknolojiye bağlı olup büyük sermayeye bağlı olmamasından kaynaklı olarak yönetimin bağımsızlığı söz konusudur. (Al-Hiti, 2006, 29).

Avrupa Birliği' nin küçük sanayi tanımı:

Küçük sanayiler, 50'den az işçi çalıştıran, satışları veya toplam bütçeleri yıllık 10 milyon euroyu aşmayan işletmelerdir. (Issa ve Al-Arabi, 2019, 267).

Fransa'nın küçük sanayi tanımı:

Küçük sanayiler, 250'den az işçi çalıştıran ve yıllık satışları 50 milyon euroyu veya 43 milyon euroyu geçmeyen kurumlardır. (Salah Al-Din ve Al-Yasis, 2023, 12).

Mısır Sanayi Federasyonu'nun küçük sanayi tanımı:

Küçük ve orta sanayiler; işçi sayısı 100 'ü geçmeyen, sermaye ve satış değeri 50 milyon sterlini geçmeyen kurumlardır. (Issa ve El-Arabi, 2019, 267).

Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü (UNIDO)'nün küçük sanayi tanımı:

Küçük sanayiler, uzun vadeli (stratejik) ve kısa vadeli (taktik) boyutlarının tüm sorumluluğunu üstlenen, tek bir mal sahibi tarafından yönetilen sanayilerdir. İşçi sayıları, 10 ila 50 arasında değişmektedir (Nazir, 2017, 18).

Japonya'nın, 1963 tarihli Temel Kanuna dayanan küçük ve orta ölçekli sanayi tanımı:

İşçi sayısı 300'ü geçmeyen ve cirosunun 50 milyon yenden az olan, çifte sermaye standardı ve işçi sayısı ilkesine dayanan kurumdur (Bilal ve Shaaban, 2017,3).

Dünya Bankası bu tür kurumları, işçi sayısı kriterine göre 10 ile 50 arasında işçi çalıştıran kurumlar olarak tanımlarken, 50 ile 100 arasında işçi çalıştıran kurumlar ise ortalama kurum olarak tanımlamaktadır. (Issa, 2009, 273)

Uluslararası Çalışma Örgütü küçük sanayileri, yatırımları 350.000 \$'ı aşmayan ve 10 ile 50 arasında işçi çalıştıran kuruluşlar olarak tanımlamaktadır. (Al-Sabbagh, 2023, 16)

Amerika Birleşik Devletleri'nin küçük sanayi tanımı:

1953 tarihli Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiler Kanunu'na göre, içinde faaliyet gösterdiği çalışma alanını kontrol etmediği için bağımsız bir şekilde sahip olunan ve yönetilen kurum türüdür.

Bu tanımın daha ayrıntılı bir tanım haline gelebilmesi için satış kriterleri ve çalışan sayıları gözlemlenmiştir.

Bu gözlem neticesinde şu verilere ulaşılmıştır:

- Hizmet ve perakende satış kuruluşlarının yıllık satışları 1 ila 5 milyon \$ arasındadır.
- Toptan satış yapan kuruluşların yıllık satışları 5 ila 15 milyon \$ arasındadır.
- Sanayi işletmelerinde, 250 veya bu sayıdan daha az sayıda işçi çalışmaktadır. (Fatima, 2018, 135).

Standartların çokluğu ve en uygun olanları seçmek; ister ait oldukları faaliyetin farklı yönlerine sahip kurumları büyüklüğe özgü nicel standartlar (her bir kurumun küçüklüğünü veya büyüklüğünü kullanarak) kullanmak olsun, ister zanaat ve büyük kurumlar gibi diğer kurumlardan ayırmak olsun, isterse de niteliksel standartları kullanmak olsun, bu tarz yöntemler benimsemek, küçük sanayi kavramının tanımlanmasında zorluk teşkil etmektedir (Bouزيد, 2012, 44).

Küçük ve orta ölçekli işletmeler için birleşik bir tanım geliştirmeye yönelik çeşitli spesifik kriterler şu şekilde sunulabilmektedir:

1- Niceliksel standartlar:

Niceliksel standartlar, küçük endüstrileri tanımlamak için kullanılan en önemli standartlardandır. Bu standartlardan bazıları şunlardır:

A- İşçi sayısı kriteri; kullanım ve uygulama kolaylığının yanı sıra, bilgi edinme kolaylığı ve kuruma dahil olan işçi sayısını temsil eden göreceli istikrar

nedeniyle en yaygın kullanılan kriterlerden biri olarak kabul edilmektedir (Abdullah, 2013, 13).

B- Sermaye standardı, sanayinin büyüklüğünü belirlediği için ülkenin koşullarına ve ekonomik büyüme derecesine göre yatırılan sermayenin büyüklüğüne bağlıdır (Mustafa, 2018, 52).

Bu nedenle, büyükse sanayi büyük kabul edilmekte ancak nispeten küçükse sanayi küçük kabul edilmektedir (Katiya, 2018, 13).

C- Sermaye ve emek faktörü standardı: Önceki iki standarttan herhangi birine güvenmek, kurumun büyüklüğünü belirlemede hatalı bir sonuca yol açmaktadır. Çünkü emek standardına göre sanayiler, küçük veya orta olarak sınıflandırılabilir. Sermaye standardına göre sınıflandırılan çok sayıda büyük kurum bulunabilmektedir. Bu kurumlar sayesinde, bu iki sermaye faktörü standardını kapsayan üçüncü bir standart keşfedilmiştir. Bu da, kuruluşa yer alan bir işçinin istihdam edilmesi için gereken yatırımı temsil etmektedir (Shafi'a, 2010, 155).

D- Satış hacmi kriteri, kurumların büyüklük açısından sınıflandırılmasında kullanılan kriterlerden biri olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, kurumun faaliyet düzeyini ve rekabet gücünü belirlemek açısından da gerçek bir kriter olarak kabul edilmektedir. Bu kritere göre küçük sanayiler, orta ve büyük işletmelere nazaran miktar ve değer açısından düşük satışlarla karakterize edilmektedir (Bala ve Bilal, 2022, 16).

E- İşletme Numarası Standardı: Kuruluşun faaliyet düzeyini ve rekabet gücünü ölçmek için Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da kullanılmaktadır. Ancak kuruluşun büyük satış hacminin veya yüksek cirosunun, yüksek fiyatlar sebebiyle ortaya çıkmasından dolayı bu standart bazı eksikliklerden muzdariptir. (Zain Al-Abidin, 2015, 58).

2- Niteliksel Standartlar:

Küçük sanayi kavramını tanımlamak için kullanılan en önemli nitel kriterler şunlardır:

A. Bağımsızlık standardı, projenin herhangi bir bloktan bağımsızlığı anlamına gelmektedir. Bu nedenle büyük kurumların şubelerini hariç tutmaktayız. Bu standarda yasal standart diyebileceğimiz gibi yönetimin ve işin bağımsızlığını; yöneticinin dış organların müdahalesi olmadan kuruluş faaliyetinin sahibi olduğunu söyleyebilmekteyiz.

B. Mülkiyet standardı; küçük ve orta ölçekli endüstrilerin bireysel, aile veya finans şirketleri şeklinde özel sektöre ait olduğunu belirlemek için önemli niteliksel standartlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu kurumun yöneticisi, organizatör ve karar vericidir. (Hossam ve Ishaq, 2020, 9).

C. Doğrudan ve nihai sorumluluk standardı, her durumda kurum içinde karar verici olan mal sahibine aittir. Bu, organizasyonun doğasını ve yönetim tarzını etkilemektedir. Küçük ve orta ölçekli endüstrilerde olduğu gibi yetkili kişi idari, mali ve sosyal sorumlulukları denetlerken, büyük kurumlarda bu sorumluluklar birkaç kişi tarafından denetlenmektedir (Wasila, 2016, 62).

D. Pazar payı kriteri, kurumu pazara bağlayan kaçınılmaz ilişki göz önüne alındığında, bu kurumun pazar içindeki ağırlığını ve önemini belirlemek için bir gösterge olarak kullanılmaktadır. Bu kriterin kurum içindeki payı ne kadar büyük olursa, bu kurum da o kadar büyük kabul edilmektedir. Kurum içindeki payı küçük olan ve sınırlı alanlarda faaliyet gösteren kriterlere sahip kurumlar ise küçük veya orta ölçekli olarak kabul edilmektedir (Hamza, 2011, 58).

E. Teknolojik standart: Bu standartlara dayanan küçük ve orta sanayiler, düşük sermaye ve yüksek emek yoğunluğu ile basit üretim yöntemleri kullanmaktadırlar (Iman, 2010, 5).

1.1.2. Küçük Sanayi Türleri

Küçük endüstriler, çeşitli sınıflandırma yöntemlerle sınıflandırılmaktadırlar. Bu sınıflandırmalar:

1.1.2.1. Mülkiyetin niteliğine göre sınıflandırma:

Küçük sanayiler bu kritere göre sınıflandırılabilir. (Arabaji, 1996, 12-13)

1- Küçük Özel Sanayiler: Bir bireyin veya bir grup bireyin sahip olduğu projelerdir. Bu bireyler projeyle ilgili karar verme yetkisine sahiptirler. Bu tür projelerde çalışan işçiler, yöneticileri tarafından mobbinge maruz kalabilmektedirler. Bu projenin kurulmasındaki temel amaç, bu projelerden mümkün olan en büyük kârı elde etmektir.

2- Kamuya Ait Küçük Sanayiler: Devletin, ulusal ekonominin gelişmesine katkıda bulunmak, stratejik sektörleri güçlendirmek ve desteklemek amacıyla kurduğu projelerdir.

3- Küçük Karma Sanayiler: Hem devletin hem de özel sektörün mülkiyetinde olan projelerdir. Bu tür projelerin kurulmasını teşvik etmek amaçlanmaktadır.

Devletin desteği söz konusu olmasaydı, özel sektörün çeşitli sektörlerle yatırım yapması mümkün olamazdı.

**1.1.2.2. Küçük Sanayilerin Büyüme Derecesine Göre Sınıflandırılması:
(Duraid, 2000, 220-226)**

1- Büyüme Vaat Eden Küçük, Yüksek Teknoloji Endüstrileri: Sürekli büyüyen bir sektör faaliyetine başlayan, elektronik cihazların imalatı gibi küçük hedeflerle başlayıp daha sonra rekorlar kıran projelerdir. Bu projeler, devamlı olarak yeni işçileri istihdam etme ihtiyacı gerektirdiğinden, kontrol edilmesi zor olabilecek hızlı bir büyümenin nasıl yönetileceğini ortaya koymaktadır. Gelecek vaat eden büyüme projelerine yatırım yapanlar, genellikle teknik açıdan yüksek niteliklere sahiptirler. Bu projeler; pazarlama, üretim ve finansman alanlarında stratejik nitelikteki kararlarla karşı karşıyadırlar. Daima gelişmiş üretim faaliyetleri için araştırma ve geliştirmeye odaklandıklarından dolayı, bu tür küçük sanayiler genellikle gelişmiş ülkelerde bulunmaktadır.

2- Geleneksel Küçük Sanayiler: Yüksek teknolojilere yatırım yapmayan, teknolojiden çok iş unsuruna bağlı olan ve yeni sonuçlar elde etse bile büyümeyen projelerdir. Yöneticinin öncelikli hedefi büyüme değil, kâr elde etmektir. Bu projeler, hiçbir alanda uzmanlaşmamış olan sınırlı sayıda kişinin mülkiyetinde ve yönetiminde olduğundan, verilen kararlarının çoğu örgütsüzdür. Geleneksel küçük sanayilerin yönetimi de büyük projelerden oldukça farklıdır. Yöneticinin sahip olduğu sermayeye güvenerek çalışmayı gerektirmektedir. Öte yandan kısa vadeli finansman kaynaklarının yanı sıra, kredi sahiplerini aynı garantileri vermeye sevk etmesi ve bu durumun mülkiyete tehdit oluşturması nedeniyle geçici mali sorunlara çözüm bulmayı veya tedarikçilerin geri ödeme süresini artırmayı amaçlamaktadır. Küçük sanayi sahiplerinin borçlarının ödemesini veya işçi ücretlerinin ödemesini geciktirmenin denenebileceği gibi sabit kıymetlerin leasing yoluyla finanse edilmesi politikasını izleyerek finansman ihtiyaçları azaltılabilmektedir.

1.1.2.3. Küçük Sanayilerin Kuruldukları Hedefe Göre Sınıflandırılması (Kazem, 2014, 15-16)

1- Kâra Yönelik Küçük Projeler: Özel sektörün mülkiyetinde olan projelerdir. Proje sermayesinin azlığı ve yapılan yatırımların sınırlı olması nedeniyle benimsedikleri temel amaç, mümkün olan en kısa sürede kâr elde etmektir.

2- İş Olanakları Sağlamayı Amaçlayan Küçük Projeler: Küçük sanayiler, genel olarak teknolojik yoğunluğa ve bunların sabit varlıklarına (arazi, binalar, ekipmanlar, zanaatkarlar, vasıflı ve vasıfsız işçiler vb.) bağlı olmayan projelerdir. Bu tür projeler, nüfus yoğunluğundan ve yüksek işsizlik oranından muzdarip olan ülkeler tarafından uygulanmaktadır.

3- Sosyal ve Turizm Yararları Elde Etmeyi Amaçlayan Küçük Projeler: Bu tür projeler, az gelişmiş şehirlerde (kırsal kesimde) uygulanarak ana şehirlere göçü, ülkenin çeşitli bölgelerindeki eşitsizliğin ve gelirlerdeki eşitsizliğin şiddetini azaltmayı, komşu pazarlarda geniş talep gören popüler ve miras ürünlerini canlandırmayı amaçlamaktadır.

4- Hizmet Düzeyinin Yükseltilmesine Yönelik Küçük Projeler: Bu projeler, esneklikleri ve küçük boyutları nedeniyle tüm bölgelerde genişçe yayılabilmektedir. Bu geniş yayılma, düşük maliyetler sebebiyle mal ve hizmetlerin tüketiciye düşük fiyatlarla sunulmasına yardımcı olmaktadır.

1.1.2.4. Projelerin Faaliyet Niteliğine Göre Sınıflandırılması

1- Küçük sanayi sanayileri: Bu tür projeler genellikle bir grup girdiyi, küçük sanayi projeleri olarak tanımlandığı gibi piyasaların uygun fiyat ve kalitede karşıladığı bitmiş ürünler olan bir grup çıktıya dönüştürür. (Hammaddeleri ham haliyle satın alan her proje, bunları bir dizi girdiden, toptancılara, perakendecilere veya son tüketicilere uygun kalite ve fiyatla satmak üzere yarı mamul veya nihai ürünler biçimindeki bir dizi çıktıya dönüştürür.) (Nabil, 2007, 79).

2- Küçük ticari sanayiler: Mal satın alan ve daha sonra kar elde etme niyetiyle yeniden satan veya paketleyen tüm projeleri içerir ve iki türe ayrılır: Toptan ve perakende ticaret. (Nabil, 2007, 49).

A. Toptan ticaret projeleri: Endüstriyel projelerden mal satın alıp, daha sonra perakendecilere satan veya üzerinde anlaşmaya varılan bir komisyon karşılığında büyük endüstriyel projelerin ürünlerini dağıtan projelerdir.

B. Perakende ticaret projeleri: Toptancılardan ürün alıp nihai tüketiciye satan projelerdir. (Heikal, 2003, 27) Bu faaliyet, çok sayıda kişinin istihdamına katkısının yanı sıra, nihai mal satış düzeyini yükseltme yeteneği sayesinde milli hasılanın artırılmasındaki rolünün önemi nedeniyle günümüzde en yaygın faaliyetlerden biri olarak kabul edilmektedir. (Abdul Rahim, 2002, 21).

3- Küçük hizmet endüstrileri: Hizmet alanında çalışan küçük sanayilerin sayısı, bu projelere yatırım yapmak için gereken sermaye miktarının azlığı sonucunda sürekli arttığından, örneğin bu projelerin müşterilerine sunduğu araba tamiri, bilgisayar hizmetleri, turizm hizmetleri gibi hizmetler, küçük sanayi sahipleri için en cazip alan olarak kabul edilmektedir.

1.2. Küçük Sanayilerin Özellikleri

Bu endüstri segmenti, onu diğer büyük projelerden ve devasa kurumlardan ayıran çeşitli özelliklere sahiptir ve bu özellikler aşağıda temsil edilmektedir: (Enbia ve Abdul Salam, 2020, 4-6)

1- Kuruluş ve yayılma kolaylığı: Hukuki ve uygulamalı açıdan bakıldığında, küçük ve orta ölçekli sanayiler, arzu ve kişisel teşvikler olduğunda, özellikle sermayelerinin büyüklüğü genellikle büyük olmadığından, bu sanayiler bina, makine, ekipman, işletme malzemeleri veya İşletme giderleri gibi büyük varlıklar gerektirmediğinden, kolay ve rahat bir şekilde kurulabilirler. (Al-Sahlawi, 2001, 303-335) Bu tür bir endüstri sıradan insanlar, akrabalar veya arkadaşlar tarafından kurulabilir. Bu nedenle daha fazla çalışma ve belge gerektirmez. Çünkü bu tür işletmelerin kurulmasının arkasında büyük yetenekler değil, parlak fikirler ve genellikle yaratıcılık vardır. (AlGhalabi, 2009, 26)

2- Tasarruf çekme yeteneği: Genel olarak bu endüstrilerin sahipleri, sermayenin büyüklüğünün basitliği nedeniyle, ailenin kişisel tasarruflarına veya projenin geliştirilmesi ve genişletilmesi için kendi tasarruflarına güvenerek kendi paralarına bağımlıdır. Bu nedenle bu endüstriler, birikmiş fazlalıkları ve finansal tasarrufları ekonomiye hizmet edecek şekilde sömürmenin önemli bir aracıdır.

3- Üretimin yüksek kalitesi: Küçük işletmelerin uzmanlaşmış ve belirli çalışma alanlarına bağımlılığı göz önüne alındığında, üretimleri genellikle doğruluk ve kalite ile karakterize edilir. Kalite ve doğruluk uzmanlaşmanın ve işin odağının varsayımdır. Çünkü küçük endüstrilerdeki işler tüketici zevklerine ve kısa

vadedeki değişimlerine göre işçilik ve üretim tasarımına bağlıdır. (Ashour ve Muhammad, 2006, 1034-1035)

4- İş olanakları yaratmak ve işçi çalıştırmak: Küçük ve orta ölçekli sanayiler, basit bir şekilde çalıştıkları, istihdam amacıyla beceri ve akademik nitelik gerektirmedikleri, basit tekniklere ve bireysel ya da aile emeği, bazen de diğer işçilerin istihdamını gerektiren basit bir üretim modeline dayandıkları, tüm bölgelere yayıldıkları ve toplumun çeşitli kesimlerini etkiledikleri için iş olanakları sağlamaya, doğal kaynakları kullanma yöntemlerini geliştirmeye ve yoksulluğun yayılmasını azaltmaya yardımcı olur. ‘Bu nedenle, tüm aile üyeleri ve akrabalarına iş olanakları sağlar ve bu da toplumdaki işsizlik düzeyini azaltır.

5- Yönetim kolaylığı: Bu endüstriler, işçilerle veya müşterilerle ilişkilerde gayri resmi bir doğayla karakterize edilir. Organizasyon yapısının basitliği ve kararın merkeziliği ile karakterize edilir. Genellikle bunları yönetmek için hiçbir nitelik veya yüksek deneyim gerekmez ve bunları yönetmek için sahibine bağlı olduklarından, hiçbir belgesel döngüsü veya karmaşık idari takibi gerektirmez. Başarılı olmasını sağlayacak tüm yetkilere sahip olan ve böylece çıkar çatışmalarını ortadan kaldıran kişi, bu endüstriler aynı zamanda değişen çalışma koşullarına uyum sağlama yeteneğine ve çevrelerinde meydana gelen değişikliklere uygun yeni politikalar benimseme olanağına sahiptir. Aynı zamanda büyük miktarların daha düşük fiyatlara satılmasını gerektiren düşük idari, pazarlama ve sabit maliyetlerle de karakterize edilir.

6- Üretim kapasitesinden yararlanma: Küçük ve orta ölçekli sanayiler, maksimum getiri elde etmek için tüm ekonomik kaynakları en iyi şekilde kullanır. Üretim verimliliğini arttırır ve böylece hammadde, işletme giderleri ve insan sermayesi gibi üretimin tüm unsurlarını kontrol eder. Üretim süreci genellikle basit ve karmaşık değildir. Büyük işletmelerle karşılaştırıldığında, bu tür işletmelerdeki ölçek ekonomileri, üretim kapasitesi ve üretim hacmindeki düşüş nedeniyle azalır, ancak montaj tasarrufundan yararlanırlar. Bu da, endüstriyel alanlarda ve kümelenmelerde kurulmasının avantajını doğrulamaktadır.

7- Yerel pazara güvenmek: Bu endüstriler genellikle şehirlerde ve kırsal alanlarda kurulur. Bu da; sahibinin ne üreteceği, ürünlerine olan talep hacmi, ayrıca tüketici davranışı hakkında deneyim ve bilgi edinmesini sağlar. Diğer yandan, bu endüstrilerin sahiplerinin hammadde ve işletme araçlarını yönetmenin olası yolları

hakkındaki bilgileri vermesini kolaylaştırır. Ülke içindeki ekonomik döngünün hareket etmesine ve kalkınmasına katkı sağlar.

8- Tasarrufu az olan ve yatırımlarını başkalarıyla katılıma başvurmada doğrudan denetlemek isteyen bazı yatırımcıların arzusuyla tutarlı olan sermayesinin büyük sanayilere göre düşük boyutu? (Nazir, 2017, 20).

9- Piyasaya giriş ve çıkış kolaylığı sermaye bakımından bu sanayilerin küçüklüğü, ekipman, makine, işletme malzemeleri, envanter, binalar vb. dahil olmak üzere varlıkların büyüklüğü nedeniyle, bu varlıkları tasfiye etmek, piyasada satmak ve kısa bir süre içinde ve önemli kayıplar olmadan nakde çevirmek çok kolaydır. Yani piyasaya giriş ve çıkış süreci zor değildir (Al-Sahlawi, 2001, 303-335).

10- Büyük sanayilerle entegrasyon: Bazı küçük ve orta sanayiler, büyük sanayilere girdi olabilecek çıktılar üretmek için çalışırlar. Bu sanayiler, çıktılarını kendi pazar sınırları dışında pazarlamak için yeterli deneyime sahip değildirler. Bazı büyük sanayilerin çıktıları, küçük ve orta sanayilere girdi olabilir. Büyük kurumlar ve projeler, küçük ve orta sanayilerin çıktılarını sınırlar içinde ve dışında pazarlamak için çalışırlar. Bu projelerin her iki bölümünün çalışmaları arasındaki örtüşmenin, tamamlayıcılığının önemini göstermektedir. Bu sektör, özellikle gelişmiş ülkelerde ulusal ekonominin ihtiyaçlarına göre ekler, gelişir ve uyum sağlar. Böylece endüstriler, büyük endüstrilerin ışığında daha uzmanlaşır. Bu ışıkta, küçük ve orta endüstriler, büyük endüstrilerin büyük üretim sürecinin bazı aşamaları ve gereksinimleri için temel bir kaynak haline gelmesi anlamını taşır. İhtiyaç duyduğu her şeyi ortaya çıkarır, endüstrilerin gereksinimlerini daha düşük bir maliyetle üretir. Buradan, küçük ve orta ölçekli endüstrilerin ekonomik kalkınmayı ilerletmede büyük ve önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

1.3. Küçük sanayi projelerinin özellikleri

Küçük sanayi projeleri, onları büyük sanayi tesislerinden ayıran birçok özellik ile karakterize edilir, belki de en önemlileri şunlardır: (Al-Sayyad, 2006, 7-10).

1- Küçük sanayi kuruluşlarının sahip olduğu, yatırılan mütevazı sermayenin temsil ettiği esneklik sayesinde ihracatın geliştirilmesi böylece ticaret alanlarını destekleyebildikleri için ihracat pazarlarının ihtiyaçlarını daha fazla karşılayabilmeleri ve ürünleri için dış pazarlar kazanabilmeleri amaçlanmaktadır.

Özellikle rekabetçi gerekçelerle ürünlerinin kalite düzeyini yükseltecek önlemler almaları durumunda, geleneksel alanlar dışında Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarının uygulanması ışığında, küresel pazarlara erişimi mümkün kılacak ve böylece ticaret dengesindeki büyük ve büyüyen açığın azaltılmasına katkıda bulunacaktır.

2- Basit teknolojiyi kullanma: Küçük sanayi kuruluşları, özellikle Dünya Ticaret

Örgütü çerçevesinde Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması'nın uygulanması ışığında önemli bir unsur oluşturan düşük maliyeti ve yerel iş bileşeninin kolayca ve kısa sürede özümseyip öğrenmesini sağlayan eğitim ihtiyacı ile karakterize edildiğinden, geri teknoloji değil, kolay ve basit teknoloji kullanır. Bu da, onu geliştirmekte olan ülkelerin koşullarına daha uygun hale getirmektedir.

3- Endüstriyel yapının çeşitlendirilmesi: Bir ürüne olan talebin sınırlı olduğu durumlarda üretimin ithalat yerine küçük ölçekte gerçekleşmesi zorunlu hale geldiğinden, küçük sanayi kuruluşları endüstriyel yapının çeşitlendirilmesi alanında etkin bir rol üstlenebilmektedir. Büyük sanayiler için, bazı parça ve bileşenlerin küçük miktarlarda üretilmesi de gerekli hale gelebilir. Böylece küçük sanayi kuruluşları bu rolü başarmanın yolu haline gelebilir. Bu tür yayılma ve büyüme politikası, küçük ve büyük sanayilerin istikrarına ayrıca güçlenmesine katkıda bulunacaktır.

4- Küçük sanayi kuruluşlarının, bu sanayilerin diğer sektörlerle oluşturduğu birçok ileri-geri bağlantı yoluyla çeşitli ekonomik sektörler arasındaki entegrasyona katkıda bulunan sektörel entegrasyon ve bu tür bağlantılar aynı zamanda bir sektör içinde -özellikle de sanayi sektörü içinde- besleme sanayileri ve tamamlayıcı endüstriler aracılığıyla mevcuttur. Modern bir sanayi sektörü için en uygun yapının, bir çekirdeğin varlığında çeşitlilik ve üretken entegrasyon ile karakterize edildiği endüstriler. Üretim ihtiyaçlarını kendisine sağlayan ve ürünlerinin imalatının tamamlanmasına katkıda bulunan büyük ölçekli sanayilerden ve çok sayıda küçük ölçekli sanayi tesislerinden biridir. Sektörel entegrasyon da önemli bir avantaj sağlamaktadır. Ekonomik kalkınma ve büyümenin kapsamlı olması ve böylece yurt dışından gelen uluslararası rekabet akışının Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarının uygulanması ışığında karşılanıp azaltılabilmesini amaçlamaktadır (Fathi, 2011, 78).

4-Bölgesel entegrasyon: Küçük sanayi tesislerinin karakterize ettiği yerleşim kolaylığı göz önüne alındığında, kentsel veya kırsal bölgelerde kurulması kolaydır.

Bu tür bir yayılmanın, en önemlisi dengeli bölgesel kalkınmayı sağlamak ve bazı bölgeleri diğerlerinin pahasını arttırmak gibi çeşitli avantajlar sağlar. Bu entegrasyon aynı zamanda ekonomik dengenin sağlanmasını ve kırsaldan kente göç akışının azaltılmasına da katkıda bulunmaktadır. Bölgesel yayılmanın yerel kaynakların iyi kullanılmasına yardımcı olduğu bir sır değildir (Abdulnabi, 2014, 8).

1.3.1. Küçük Sanayilerin Önemi

1- Genel olarak küçük sanayilerin önemi birkaç nedenden kaynaklanmaktadır: Küçük projelerin büyüklere göre çoğulculuğu, milli ürüne katkılarının yüzdesi, faaliyet alanındaki çeşitlilik ve büyük projelerin başlangıcı küçük başlangıçlar olduğu için yaratıcılığın ve yeni fikirlerin ana kaynağı olarak kabul edilirler. (Afana ve Abu Eid, 2004, 1-15)

2- Küçük sanayilerin önemi 1970'lerin sonunda artmış olup, şu anda toplam işin %94,8'ini oluşturmaktadır. Örneğin, Suudi pazarındaki ekonomik kuruluşların %90'ına, Mısır Arap Cumhuriyeti'nde %96'sına, Hindistan'da %97'sine ve %90'ına ulaşmıştır. Amerika'da % ? Avrupa'da %85 – 90 arasında ve Japonya'da %71 olarak görüntülenmektedir. (Greenbank, 2000, 403-411)

3- Büyük şirketlerin ihtiyaçlarının sağlanması: Küçük ve orta ölçekli sanayiler, aralarında gerçekleşen sözleşmelerin veya iç sözleşmelerin ele alınması yoluyla büyük sanayilerin bazı ihtiyaçlarının hammadde veya rezerv malzemelerle karşılanmasına etkin bir şekilde katkıda bulunur. Tedarikçi ve distribütör rolünü üstlenir ve müşterilere satış sonrası hizmetler sunar. Böylece yerel pazarların ihtiyaç duyduğu malların yanı sıra büyük endüstrilerin ihtiyaç duyduğu bileşen ve prosedürleri üreterek endüstrinin yapısının çeşitlendirilmesinde gözle görülür bir rol oynar. (Al-Assaf ve ark. 2011:44)

4- Küçük işletmelerin büyük şirketlerin üretim verimliliğinin desteklenmesinde etkin rol oynayabilmeleri, büyük şirketleri vasıflı işgücü ile besleyerek, üretim maliyetlerinin düşürülmesine ve katma değerin artırılmasına katkıda bulunarak ekonomik büyüme oranlarının yükseltilmesi gibi büyük şirketlerin desteklenmesi anlamını çıkarmaktadır. Küçük işletmeler, herhangi bir endüstriyel ilerlemenin temeli olan, yokluğu zayıf ekonomik ve endüstriyel performansa neden olan kurumlar arasındaki rekabet ortamının desteklenmesine ayrıca geri getirilmesine katkıda bulunabileceğinden, rekabet ortamı desteklenmiştir. (Al-Sabbagh, 2023, 29-33).

5- Kentsel alanlara bağımlı olan büyük şirketlerin ve sanayi şirketlerinin işsizlik sorununun çözümünde ayırt edici bir rol oynayamadığı göz önüne alındığında, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki küçük sanayiler, kırsal alanlarda işsizlik sorununun azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. (Alam, 2006, 145-161)

6- Bölgesel ve sosyal dengenin sağlanması: Küçük ve orta ölçekli sanayiler daha net bir ekonomik ve sosyal denge kurabilirler. Bunun nedeni, genellikle büyük şehirlerde yoğunlaşan endüstrilerin aksine, şehirlerin ve köylerin eteklerindeki topluluklar içinde coğrafi olarak yayılma-genişleme yeteneğinin yüksek olmasıdır. Çünkü, küçük ve orta ölçekli endüstrilerin kırsal alanlarda ve küçük ülkelerde yayılması, yaratımlara yardımcı olacaktır. İkamet ettiğiniz yerel topluluktaki bireyler için fırsatlar, bilgi ve beceriler genel olarak yaşam standardını yükseltir. Küçük proje, birçok genç düşük gelirli grup ve azınlık için daha önce var olmayan iyi bir ekonomik fırsat sunmaktadır. Bu endüstrilerin uzak bölgelerdeki varlığı aynı zamanda düşük gelirli tüketicilerin basit, düşük maliyetli mal ve hizmetlere yönelik taleplerinin karşılanmasına da katkıda bulunmaktadır. Bu da, uzak bölgelerde üretken topluluklar yaratılmasına katkıda sağlamaktadır. (Abu Ragheef, 2013, 83)

7- Küçük işletme sahiplerinin, ürünlerindeki yenileme ve modernizasyon oranının diğer işletmelere göre daha fazla olması nedeniyle, ürünleri üzerinde gerçekleştirdikleri geliştirme, iyileştirme, yenilik ve yaratıcılık kaynağı, büyük işletmelerin sürekli talep gören mallar üretmeye odaklanması, küçük işletmelerin yeni mal ve hizmetler bulmaya çalışmak için risk alması nedeniyle karlılığı artırma amacı taşımaktadır. Küçük işletmelerin sermaye oranının düşük olması nedeniyle ürünlerinin başarıya ulaşamaması, küçük ve orta ölçekli sanayilerin üretim sürecini üstlenerek gerekli sermayeye sahip olmaları durumunda yeni fikirleri mal veya hizmete dönüştürmeleri, satmaları durumunda kuruluş kayıplarına neden olabilir. Fikirleri patent olarak büyük işletmelere satmaktadır. (Ghafal, 2017, 58)

8- Aynı ülkede az gelişmiş bölgelerden daha gelişmiş bölgelere göçün risk ve sonuçlarının azaltılmasında, küçük sanayiler de önemli rol oynamaktadır. Aslında bu endüstriler, dengeli kalkınmayı amaçlayan bir tür ters göçün sağlanmasında etkili bir araç olarak düşünülebilir. Küçük ve orta ölçekli endüstriler aynı zamanda tüm uzmanlık alanlarında insan yeterliliklerini eğitmek ve hazırlamak için, laboratuvarlar ve atölyelerdir. (Al-Assaf ve diğerleri, 2011, 47)

9- Küçük sanayilerin önemi, toplam iş fırsatlarının % 50 ila 60'ını sağlamaktadır. Zira Güney Kore'de devletin küçük sanayileri yaymak için teşvik ve vergi muafiyeti verdiğini ve özellikle modern teknolojiler, hizmetler, dayanışma turizmi sektöründe bunları geliştirmek için bir otorite kurduğunu not ediyoruz. Kanada'ya gelince, bu tür endüstrinin ülkedeki en büyük iş yaratma sektörünü temsil ettiğini anladığı görülmektedir. Toplam iş fırsatlarının yaklaşık % 80'i; Küçük endüstriler, küçük işadamlarını ve yatırımcıları kalkınma çalışmalarına entegre olmaya teşvik etmektedir. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerdeki acil bir ihtiyacı bu şekilde karşılamaktadırlar. Bu da onları, daha gelişmiş projeler için bir fırlatma rampası haline getirmektedir (Al-Khatib, 1994). Yaklaşık% 46 katkıda bulundukları için yüksek verimlilik oranlarına katkıda bulunmaktadırlar. Küresel yurt içi hasılanın, Avrupa'daki gayri safi milli hasılasının %65'ini temsil ederken, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bu oran %45'tir. Japonya'da işlerin %81'i küçük sanayilere yöneliktir (Qadoumi, 2012, 579-604).

10- Küçük sanayiler, özellikle gelişmekte olan ülkelerde sanayi üretim yapısının oluşumundaki eksikliklerin giderilmesine yaptıkları katkılarla sanayi kalkınma sürecinde büyük potansiyele sahiptir ve bu durum, küçük sanayilerin yabancı üretim gereksinimleri yerine yerel üretim gereksinimlerine bağlı olması nedeniyledir (Al-Mabirik ve Al-Shammari, 2006, 5-100).

1.4. Küçük Sanayilerin Önündeki Engeller

Pek çok küçük sanayi, ekonomik ve sosyal hedeflerine ulaşmada engel teşkil eden çeşitli faktörlerle karşı karşıyadır. Bu engellerin niteliği, projenin uyguladığı faaliyete ve faaliyet gösterdiği ülkeye göre değişmektedir.

Birleşmiş Milletler'in gelişmekte olan ülkelerdeki 20 milyondan fazla aileye gerekli finansmanı sağlamak amacıyla, 2005 yılını küçük sanayilerin finansman yılı ilan etmesiyle, küçük sanayiler özellikle sermaye elde etme ve uygun dağıtım kanallarının bulunmaması konusunda birçok engelle karşı karşıyadır (Prasad ve Tata, 2009, 234-246).

Pek çok çalışma, yeni proje sahiplerinin yetersiz finansmandan, zayıf üründen ve etkisiz pazarlamadan muzdarip olduğunu göstermektedir. (O'Dwyer ve Ryan, 2000)) Yerel tüketicinin benzer yabancı ürünleri tercih etmesi, taklitten ve yerel ürünler için yeterli teşviklerin bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Ürünlerin yabancı ürüne göre rekabet güçlerinin arttırılmaması ve bazı yabancı

kurumların Damping politikasını izlemesi, yerel ürünün rekabet etme yeteneğini büyük ölçüde zayıflatmaktadır.

Yukarıdakilere ek olarak, enflasyon, hammadde fiyatlarındaki ve işçi ücretlerindeki artışın dolayısıyla bu tür projelerin işletme maliyetlerindeki artışın önemli bir nedeni olarak kabul edilmektedir. Bu da, ürünlerinin fiyatlarında artışa yol açmaktadır. Büyük kuruluşların yoğun rekabetiyle karşı karşıya kalamaması anlamına gelmektedir. (Kandah, 2009) Buna ek olarak hükümet önlemleri ve bu projelere uygulanan yüksek vergi oranları da bu sektörün gelişmesinin önündeki temel engeller arasındadır.

Bir araştırmaya göre gerekli finansmanın sağlanması, küçük ve mikro sanayilerin önündeki temel engellerden biri olarak değerlendirilmektedir (Gebru, 2009, 322334). Bankaların, krediyi vermeyi kabul etmelerinin temel dayanaklarından biri olan talep edilen kredinin değerini karşılayabilecek yeterli garantilerin bulunmamasının, özellikle operasyonel ömürlerinin başında yeterli sabit varlığı olmayan küçük işletmeler için büyük bir sorun yarattığı tespit edildi. Bu projeler için Bankalar krediyi verme veya reddetme, kredi kararını vermek için tesisin gelirine değil, tesisin sermayesine bağlıdır.

Arap dünyasına gelince, son elli yılda Arap ekonomik planlaması, küçük sanayileri finanse eden kamu sektörüne güvenmeye alıştığı gibi, gayrimenkul ve ticari sektör gibi küçük, hızlı kâr sağlayan sektörleri de düşünmeye alıştı. Küçük sanayileri destekleyecek açık ve spesifik hükümet mevzuatı ve politikalarının bulunmaması, bunların büyümesini ve sürekliliğini sağlayacak sağlam plan, strateji ve organizasyon yapılarının bulunmaması dışında, projenin sağladığı iş fırsatlarını düşünmeden alışveriş yapmaktır. Bu projeler, aynı zamanda işlerini yönetirken geleneksel becerilere ve düşük teknoloji düzeyine de dayanmaktadır. Bu projeler modern pazarlama yöntemlerini benimsememekte ve ürün hizmetlerini tanıtmayı planlamaktadır. (Qadoumi, 2012, 579-605)

1.5. Küçük Sanayilerin Başarısı İçin Faktörler

Küçük sanayilerin başarısını sağlamak için, aşağıdaki gibi özetlenebilecek bir dizi faktör olmalıdır: (Abu Ragheef, 2013, 89-91)

1- Gerçek bir yatırım fırsatının varlığı: Küçük bir projenin başarısındaki ana faktördür. Projenin ürün ve hizmetlerini arzulayan bir grup tüketici olması gerekir ve yatırım fırsatının gerçek teşhisi doğru tanımlanması, gerçekten neye

ihtiyaç duyduklarını keşfetmek için müşterilerle yapılan görüşmeler yoluyla olası pazarı belirleyerek pazarlama araştırması yoluyla ulaşılabilir. Kitaplarda, bilimsel süreli yayınlarda ve devlet kurumlarında bulunan veriler aracılığıyla yatırım fırsatının belirlenmesine güvenilen ofis araştırması yoluyla yapılamaktadır.

2- Kuruluşun hedeflerine ulaşabilmesi için iş ilerlemesine ilişkin eksiksiz planlar geliştirilmesi gerekmektedir. (Abu Na'im, 2002, s. 11-12).

3- İdari yetenek: Sahibinin projesinde çalışan bireylerle, ürünlerini tüketecek müşterilerle, projeye harcamak için gerekli malzeme, makine ve fonlarla nasıl başa çıkacağını bilmesi anlamına gelir. Sahibinin iyi çalıştığı faaliyet alanını bilmesinin yanı sıra astlarını iyi seçmesi, onlara gerekli yetkiyi devretmesi, başkalarının projenin mülkiyetine kendisiyle birlikte katılmasına ve dolayısıyla projeye katılmasına izin vermesi gerekmektedir.

4- Bu kurumların çalışmalarının gözetimi, mali, idari ve üretim gözetimini de içerecek şekilde hususları bilerek takip edilmelidir (Abu Na'im, 2002, s. 11-12).

5- Sermaye ve kredinin doğru tahmini: Üçüncü faktör, proje sahibinin ona yatırım yapabileceği uygun sermayenin bulunmasıdır. Sermaye genellikle arkadaşlardan ve tanıdıklardan, bankalardan kredi veya bu araçların bir kombinasyonundan elde edilir.

6- Yönetici veya mal sahibi ile ilgili faktörler: Proje ömrünün ilk 3 yılı boyunca, mal sahibi bir dizi unsura sahip olmalıdır. Kendine güven ve işe tam bağlılık ve zamanında çalışmayı bırakma yeteneği ile gün içinde uzun bir süre çok çalışmak, ele alınacak ürün veya hizmetlerin doğası hakkında önceki bilgisi önemlidir. Başarılı bir iş adamının, ihmal etmemesi gereken bazı özelliklerin yanı sıra; sağlık, iyi bir zaman duygusu, güven, yenilik, bağımsızlık, etik, uyum, iyi yönetim ve gelecek vizyonu, 30 ile 50 yıl arasında değişen çalışma hayatında rol oynayan yaş ve çeşitli idari görevleri yerine getirebilmesi için mevcut idari deneyime sahip iş alanında mesleki deneyim, strateji ve rutin görevlerin otoriteye devredilmesi önemli hususlardır. (Hayat ve Abu Nasr, 2017, 11).

7- Modern yönetim yöntemlerini uygulayabilme: Bu, talebin tahmin edilmesinde ve hizmet verilecek pazarın belirlenmesinde pazarlama yöntemleri veya modern teknolojinin kullanımı gibi verimlilik anlamına gelir. Bütçelerin hazırlanması ve doğru muhasebe kayıtlarının tutulması gibi mali ve muhasebe detayları doğru tutulmalıdır.

8- Piyasanın mükemmel bilgisi: Birçok araştırmacı, küçük işletmeler ve müşteriler arasındaki ilişkinin, bu işletmelerin başarısının ardındaki sır olduğuna inanmaktadır. Küçük işletmeler esnekliğe ve pazarın sınırlı bir bölümünde müşteri ihtiyaçlarını karşılama yeteneğine sahip olduğundan, büyük şirketler ve kuruluşlar için cazip olmayabilirler. Bu endüstrilerin kurulduğu hedef açık ve kesin bir şekilde tanımlanmalıdır. (Abu Na'im, 2002, s. 11-12)

9- Yetkin ve seçkin cazibe çalışanlarının elde edilmesi ve sürdürülmesi: Küçük işletmelerin işçiler için karmaşık ve uzun seçim süreçlerini yürütmesi için yeterli zaman olmayabilir. Bu nedenle bu hususlara dikkat etmek gerekir. Çünkü işletmenin başarısı, yönetiminin bu işçiler için iyi seçim, eğitim ve motivasyon yapma, onları istihdam etme ve en iyi rekabet avantajlarını elde ederek kuruluşun başarısını elde etme kabiliyetlerine sahiptirler.

10- İdari ve işlevsel faaliyetlerle ilgili faktörler: Herhangi bir projeyi başarılı kılacak en önemli faktörler arasında, üretim teknolojisinde yenilik yapma yeteneği gibi operasyonla ilgili bazı unsurların yanı sıra, ticari kuruluşların hedeflerine ulaşmada temel teşkil eden planlama, organizasyon, liderlik, motivasyon, iletişim, kontrol, değerlendirme gibi idari işlevlere dikkat edilmesi gerekliliği yer almaktadır. Yenileri zamandan tasarruf sağlar, maliyetleri düşürür, kaliteyi artırır veya yeni teknolojiye uyum için uygun koşulları sağlar. Yada rekabetçi bir ücret düzeyinde uygun iş gücü sağlama yeteneği, tüm bu konuların gerçekçi ve açık bir strateji içinde somutlaştırılması gerekir. Özellikle de, pazarla bağlantılı olduğunda yani rekabet avantajı sağladığında başarılı bir strateji ortaya konmuştur. (Hayat ve Ebu Nasr, 2017)

1.6. Küçük Sanayilerin Önündeki Engeller ve Irak'taki Başarısızlıklarının Nedenleri

1.6.1. Küçük Sanayilerin Önündeki Engeller

Dünyanın çoğu ülkesindeki küçük sanayiler, başarısızlıklarına yol açabilecek pek çok benzer zorluk ve engelle karşı karşıyadır. Ancak bunlar, Irak'ın yaşadığı genel öznel ve nesnel koşullarla ilgili bir özgüllük açısından benzersizdir ve bunları şu şekilde özetleyebiliriz: (Al- Nadawi, 2021, 81-87)

1- Kapsamlı istatistiklerin yokluğu, ister kamu sektörü yönetimiyle ilgilenenler ister küçük ve orta ölçekli sanayi sahipleri de dahil olmak üzere özel sektörde çalışanlar olsun, Irak'taki ekonomik işler uzmanlarının karşılaştığı temel

zorlukların ön sıralarında yer almaktadır. Irak'ta 1997'den günümüze kapsamlı bir nüfus sayımının yapılmaması nedeniyle ülkedeki genel ekonomik faaliyetlere ilişkin istatistiksel bilgi ve veriler, bu da uzmanların ve gözlemcilerin Irak'taki küçük ve orta ölçekli sanayilerin karşılaştığı tüm zorluklar ve zorluklar hakkında gerçek ve somut bir saha teşhisine ulaşmalarına yönelik objektif bir vizyonun bulunmamasına yol açmaktadır.

2- Sanayilerin varlık amacına (karlılık) ulaşabilmek için çalışmalarını sürdürmeleri gerektiğinden, proje sahiplerinin işlerini yürütebilmeleri ve ekonomik açıdan haksız kayıplara maruz kalmamaları için düzeni ve hukukun üstünlüğünü dayatma eğilimindeki zayıflık ve burada ham madde veya ara mallardan ham madde elde etmenin yanı sıra enerji elde etmeye ve işçilerin çalışma sahalarına erişimini sağlamaya devam etmeleri gerekmektedir. Yerel pazara mal ve hizmet satabilme yeteneğinin sağlanması önem arz etmektedir. (Eidan, 2016, 300-301)

3- Irak ekonomisinin rantıye niteliği: Irak ekonomik deneyimi, 1921'de modern Irak devletinin kurulmasıyla başladı. 1927'de Irak'ta ham petrolün bulunmasına, 1933'te ihracatının başlamasına rağmen, devlet Irak'taki kapitalist sisteme ön girişler yapmaya devam eden özel sektöre uygun bir rol verdi. Özellikle kraliyet döneminde (1921 -1958) Irak ekonomisinin büyümesinde önemli bir rol oynayan küçük ve orta ölçekli sanayiler için bu rol, Cumhuriyet döneminde (1958-2019), Irak ekonomisinin kamu sektörünü teşvik etme ve besleme yönündeki kayması ve kraliyet döneminde uygulanandan farklı bir ekonomik sistemi uygulamaya yönelik çabası ve petrol ithalatına geniş ölçüde güvenmesi nedeniyle hızla yavaş yavaş azaldı. Bu da, Irak ekonomisinin rantıye ekonomisine dönüşmesiyle sonuçlandı. Özel sektörün rolünün kamu sektörü lehine azalmasına, küçük ve orta ölçekli sanayilerin rolünün azalmasına katkıda bulundu. Örneğin, dönem boyunca (2010 - 2018) ve Dünya Bankası tarafından açıklanan en son resmi istatistiklere göre, Irak'taki petrol kaynaklarından elde edilen gelirler, 2012'deki en yüksek yüzdesinden (% 49,2) ve 2015'teki en düşük yüzdesinden (% 32,8), Irak ekonomisi üzerinde petrol sektörünün neredeyse mutlak hakimiyetini yansıtıyor.

4- Irak ticari bankalarının, özellikle de Irak bankalarının faaliyet gösteren şubelerinin (%80) sahibi olan bankaların (Al-Rafidain ve Al-Rashid) verdiği krediler ve yaklaşık otuz küçük sanayinin mali finansmanının önündeki engeller, vatandaşların toplam mevduatının %'si, bu bankaların bu sektörler için gerekli

kredileri vermek istemeleri halinde, bu sektörlerin katlandığı faizler onlar üzerinde büyük bir yük oluşturmaktadır. (Awad ve Shuaib, 2012 '184)

5- İster yeni üniversite mezunu, ister özellikle her yıl iş gücü piyasasına giren vasıfsız (eğitimsiz) işçiler olsun, gençler arasında yüksek işsizlik ve piyasayı yeniden canlandırma sürecine katılmaya zorlayarak, Irak ekonomisinin performansını iyileştirme arzusu, ancak iş gücünün çoğu küçük ve orta ölçekli sanayileri kurmak ve yönetmek için gerekli fonlara sahip değildir. 2007'yi takip eden dönemde verilen küçük krediler, kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesine dayanmıyordu. Daha ziyade, dağıtımdaki yolsuzluk ve kayırmacılıkla karışıyordu ve bir başka kısmı da sosyal gereksinimleri (projelerin karlılığı araştırılmadan yoksul kesimlere dağıtım) hesaba katıyordu. (Eidan, 2016, 301).

6- İç ekonomik sorunlar: Küçük ya da orta sanayilerin iç yapısındaki dengesizlikten kaynaklanan sorunlar, zayıf ekonomik fizibilite çalışmalarından kaynaklanan sorunlar, plansız yatırım sorunu ve bunun sonucunda atıl üretim kapasitelerinin ortaya çıkması, işletme giderlerinin yüksek yükü, eskimiş ekipmanların kullanılması sorunu, beceri düzeyi ve eğitim eksikliği sorunu gibi sorunlar ve tüm bunların projenin verimliliğinde azalmaya neden olmaktadır. Spesifikasyonlara uymayan mallar üreterek bunların yerel veya uluslararası pazarlanmasını zorlaştırmaktadır. (AlBarghathi 2014, 38)

7- Özellikle küçük ve orta ölçekli sanayi kurma lisanslarının verilmesine ilişkin prosedürlerin henüz kolay olmaması nedeniyle kamu sektöründe genişleme ve özel sektörün genişlemesi yönündeki girişimin kısıtlanması veya desteklenmemesi, işsizlerin kamu sektörü seçeneğini tercih etmesine neden olmaktadır. Küçük veya orta ölçekli sanayi kurma deneyimine istihdam oldukça azalmaktadır. (Eidan, 2016, 300).

8- Irak'ta mali ve ekonomik yolsuzluk, Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından yayınlanan Dünya Yolsuzluk Algılama Endeksi'nin 2017 yıllık raporuna dayanarak, Irak da dahil olmak üzere dünya ülkelerinde yolsuzluğun yayılma derecesine ilişkin yıllık bir genel bakışı yansıtan yüz seksen ülkeyi içeren endeks, uzmanlar ve iş adamlarına göre kamu sektörü yolsuzluğu seviyelerine göre kullanmaktadır ve endeks 0'dan 100 dereceye kadar bir ölçeğe dayanmaktadır. (0) çok bozuk ve (100) çok temiz bir puanı temsil eder. Dönem boyunca (2012 - 2017), Irak'ın dünyadaki yüz seksen ülke arasında yüz altmış dokuzuncu sırada yer alması, yolsuzlukla mücadele yasalarının çıkarılması ile yolsuzlukla mücadele olasılıkları

arasında büyük bir uçurum olması nedeniyle, Irak'ta yolsuzlukla mücadeleye yönelik sarsılan çabaları yansıtmaktadır. Hükümlerinin uygulanması ve bu durumun küçük sanayi faaliyetleri de dahil olmak üzere ülkedeki genel ekonomik performansı olumsuz etkilemesi önemlidir.

9- Güvenlik sorunları: Irak, 9 Nisan 2003'te Amerika Birleşik Devletleri tarafından işgal edilmesinden bu yana, düşmanlıkların yansımaları ve ardından özellikle terör olgusunun yayılması sonucunda karmaşık ve örtüşen güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya kalmıştır. 2010 - 2017 yılları arasında Irak'taki özel sektör ve onunla ilgili küçük ve orta ölçekli sanayi faaliyetleri de dahil olmak üzere tüm ekonomik faaliyetleri olumsuz etkilemiştir.

1.6.2. Küçük Sanayilerin Başarısızlığının Nedenleri

Kurumlar arasındaki başarısızlık kavramı, herhangi bir getiri elde edememenin karşılığında tüm maliyetlerin karşılanamamasıyla bağlantılıdır. Başarısız olan kurum yalnızca finansal sorunlardan muzdarip olan değil, aynı zamanda yol açabilecek zorlukları da öngören kurumdur. Zayıf getiriler, zor tedarik ve üretim koşulları, zayıf faaliyet, sık grevler ve diğer engeller gibi finansal engellere takılmıştır.

1- İdari ve organizasyonel sorunların varlığı, Küçük ve orta ölçekli sanayiler aynı zamanda birçok lisans, onay ve belge gerektiren karmaşık idari ve bürokratik prosedürler gibi organizasyonel sorunlardan da muzdariptir (Salhi, 2004, 39).

2- Projenin kaynaklarını işletmek için gerekli deneyim eksikliği, bazen küçük sanayilerin deneyimli insanları buralarda çalışmaya çekememesine yol açmaktadır. Bunun nedeni, deneyimli kişinin ücretini artırması ve dolayısıyla özellikle proje başlangıç aşamasında küçük sanayi sahiplerinin yarı vasıflı işçi çalıştırmaya başvurmalarıdır. Bu da ürünün, (ister iyi ister hizmet) kalitesinde düşüşe neden olur. Bu kurumların sahipleri genellikle yeterli iş tecrübesine sahip olmadan akrabalarını ve tanıdıklarını projeye atama yoluna başvurmaktadırlar. (Mustafa, 2017, 5).

3- Bilgi sorunları: Bu kurumlar fizibilite çalışmaları yapmak, pazarın ürünlere yönelik ihtiyaçlarını bilmek, fiyatlandırmak ve emtia karışımını belirlemek için gerekli olan doğru bilgi ve verilerin ciddi bir eksikliğinden muzdariptir. Ayrıca gerekli organizasyon ve yönetim uzmanlığından da

yoksundurlar ve bunların hepsi bu kurumların çoğunun başarısına engel teşkil etmiştir (Zweta 2006, 11-12).

4- Ham maddelerin yüksek fiyatları: İthal ham maddelerin fiyatı yüksek olduğundan ve kusurlar da dahil olmak üzere yerel ham maddeler kullanıldığından ve bunların kullanımı ürünün kalitesinin düşmesine yol açacağından, ham maddeler birçok küçük sanayi için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Su ve enerji fiyatlarındaki artışın bazen projenin başarısızlığı üzerinde büyük etkisi olmaktadır. (Mustafa, 2017,

5- Pazarlama sorunları: Bu sorunlar, kurumların teknik, pazar bilgisi eksikliği, uzmanlık eksikliği veya devlet kurumlarının idari engelleri gibi çeşitli nedenlerden dolayı üretimlerini yerel ve hatta uluslararası düzeyde pazarlayamamaları ile temsil edilmektedir. (Zahwani, 2006, 17)

6- Üretimde izlenen politikaların başarısızlığı küçük sanayiler çoğunlukla kaliteden bağımsız olarak üretimi artırmaya odaklanırlar ve böylece şu hataları yaparlar:

A- Ücretleri üretime bağlamamak

B- Üretim verimliliği oranını etkileyen makineler için zayıf değiştirme ve yenileme oranları

T- Tarafsız kalite kontrol sistemlerinin takip edilememesi

D- Üretimin seviyesini, miktarını ve kalitesini etkileyen ileri teknolojinin zayıf kullanımı

C- Makine ve ekipman bakım sistemindeki eksiklikler (Mustafa, 2017, 6)

1.7. Ekonomik Performansın Verimliliğini ve Aşamalarını Değerlendirmenin Temelleri ve Genel Temelleri

Performans verimliliğinin değerlendirilmesi, elde edilen sonuçların ölçülmesine, belirlenen hedeflerin belirlenmesine, performans verimliliğinin değerlendirilmesi sürecinde sapmaların ve dengesizliklerin belirlenmesine, bu sapmaların düzeltilmesi için gerekli araç ve prosedürlerin alınmasına katkı sağlar. Performans değerlendirme süreci, endüstriyel birimlerin hedeflerine ulaşmak için kaynaklarından verimli ve etkili bir şekilde yararlanıp faydalanmadıklarını belirlemek için endüstriyel faaliyeti rasyonelleştirmektir. Bölüm iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm performans verimliliğini değerlendirmenin temellerini, ikinci bölüm ise performans verimliliğini değerlendirmenin aşamalarını ele almaktadır.

1.7.1. Performans Verimliliğini Değerlendirmenin Temelleri

Bu konuda, ekonomik performansın verimliliğinin değerlendirilmesi sürecinin önemli temellerini, organize bir yöntem veya çalışma olmasına rağmen, bir ekonomik birimden diğerine ve kendisi için belirlenen hedeflere içinde hakim olan fikirlere göre farklılaştığını tartışıyoruz. Performansın değerlendirilmesi süreci aynı zamanda bir sektörden diğerine ve bir ülkeden diğerine farklılık gösterir. İlerlemesinin derecesine, ekonomik felsefeye, sosyal değerlere göre, ayrıca mevcut kaynaklardaki ve ulaşılabilecek hedeflerdeki farklılığa bağlıdır.

Herhangi bir projenin verimlilik çalışmasının nasıl yürütüleceğini anlamak için aşağıdaki gibi bazı temel bilgilerin incelenmesi gerekir:

1.7.1.1. Performans Verimliliğini Değerlendirme Kavramı

Performans verimliliği değerlendirmesi, değerlendirmenin onaylanan hedeflere ulaşmadaki başarısının düzeyi ve değeri olması nedeniyle, faaliyetin ekonomik birimlerde yol açtığı işin ve sonuçların bir ölçümü olduğu anlamına gelir. Performans değerlendirme süreci, fiili sonuçların daha önce üzerinde anlaşmaya varılan belirli hedeflerle karşılaştırılması, fiili çıktı ile planlanan hedef arasında gözlemlenen farkların yorumlanarak projenin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesine çalışılması anlamına gelir. Performans verimliliğinin değerlendirilmesi süreci aynı zamanda ekonomik sektörlerin uygulanmasının takibini de temsil eder. Önceden belirlenmiş hedefler için bir bütün olarak ekonomi, meydana gelen sapmaları ve nedenlerini açıklamak ve bunlara uygun çözümler önermektedir. (Al-Tamimi, 2021, 43).

Performans değerlendirmesi iki yönde çalışır. Birincisi, faaliyetlerin istenen hedeflere ulaşmasını sağlamak ve sapmalarını önlemek, ikincisi ise varsa sapmayı düzeltmektir.

Performans verimliliği değerlendirmesi düzey perspektifinden bakıldığında, mevcut kaynakların kullanım düzeyini ve bu kaynakların sorumlular tarafından, kullanılmasının verimliliğini belirlemek için çalışan süreç ve çalışmalar olarak ifade edilebilir. Bireyler için bu çalışmalar genellikle belirli bir süre boyunca yürütülür. Projelerin hedef ve ulaşılan arzu edilen hedefleri arasında belirli standart veya kriterlere dayalı karşılaştırmalar yapılırken, performans şu şekilde tanımlanır: Belirli ölçü birimleriyle ifade edilen, bir işi yaparken elde edilen sonuçlar gibi herhangi bir iş alanında elde edilen sonuçtur. Diğerleri bunu, çalışanın

gerçekleştirdiği başarının yüzdesi veya miktarına ilişkin karar verme süreci olarak tanımlar. Başarı durumunda performansında veya başarısında değişiklik veya iyileştirme yapmak amacıyla kendisine bilgi verilmesi standartlara uygun değildir (alta'i, 2018, 458).

Performans verimliliğinin değerlendirilmesi verimlilik ve etkililik ile bağlantılıdır. Performans etkinliği ekonomik birimin hedeflerine ne ölçüde ulaşıldığının ölçülmesiyle ilişkilidir. Performans verimliliği ise hedeflere en düşük maliyetle ulaşmak için kullanılan yöntemlerin uygunluğu ve verimliliği ile ilgilidir (Souad, 2007, 10).

Aynı zamanda, ekonomik birimlerin verimliliklerini elde etme arayışlarında ekonomik birimlerle etkileşime giren iç ve dış değişkenlerin hedefleri ışığında, mevcut kaynaklarını ilgili standartlara ve hususlara göre yatırma yöntemini ifade eden geniş bir kavramdır. Hayatta kalmalarını güvence altına alma etkinliği denmektedir (Abdul Sattar, 2018, 458).

Ekonomik performansın verimliliğinin değerlendirilmesi, ekonomik birimin gerçek sonuçları planlanan sonuçlarla eşleştirerek ve ardından sapmaları belirleyerek, nedenlerini bilerek, bir dizi spesifik göstergeye dayalı olarak bunlara uygun çözümler geliştirerek, hedeflerine ne ölçüde ulaştığıdır. Yani ekonomik verimlilik ve etkinlik olarak bilinmektedir (Hadi, 2018, 254).

Performans verimliliğinin değerlendirilmesi, değeri belirlemek ve tesisin kurulduğu hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını belirtmek için kullanılan bir dizi prosedür, oran, gösterge ve standarttır (Al-Asadi, 13, 2010).

Ekonomik performansın verimliliğini değerlendirme süreci, belirlenen hedeflerden sapmayı ortaya çıkardığı için bir kontrol aşaması olarak tanımlanır. Aynı zamanda bir planlama aşamasıdır. Sonuçta ortaya çıkan planlama kararlarını bilinen yöntemlerle almak için bir rasyonelleştirme aracıdır (Al-Kiki, 2013, 2).

1.7.1.2. Performans verimliliğini değerlendirme hedefleri

Bir endüstriyel projenin ekonomik performansının değerlendirilmesi süreci, mevcut ekonomik kaynakların kullanımı yoluyla ekonomik verimliliğinin bilinmesi, projenin üretim unsurlarını kullanma (kısmi verimlilik) ve üretim kapasitelerinden yararlanma konusundaki verimliliğinin belirlenmesi ile bulunur. Bu nedenle süreç aşağıdakilerin elde edilmesine yol açar: (Hamid ve Al-Saeedi, 2023, 688-689).

1- Ekonomik birimin faaliyet öncesinde kuruluş veya planlama sırasında kendisi için belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaştığının belirlenmesidir. Üretim biriminin planlanan faaliyetlerini, en yüksek ekonomik performans verimliliğiyle yürütmesini sağlamak için performans verimliliğinin izlenmesindeki ilerlemeye ilişkin mevcut veriler ve bilgileri aracı kılar (Al-Baaj, 2012, 8).

2- Dengesizliklerin hızlı ve başında bilinmesi, bu sapmaların hızlı bir şekilde giderilmesine ve işin doğru yola yönlendirilmesine yol açmaktadır. Bu sapmaların, üretim biriminin belirli lokasyonunda hızlı bir şekilde tespit edilerek sapmaların ve kayıpların boyutunun küçültülmesi, diğer lokasyonlara yayılmasının önlenmesine yardımcı olmaktadır (Al-Hayani ve Al-Samarrai, 2023, 192).

3-Faaliyetinin ve performansının üstleri tarafından değerlendirildiğini fark ettiğinde, bireysel işçinin kendisine karşı sorumluluk duygusu oluşturmaya ve çalıştığı varlığa ait olma duygusunu geliştirme isteği doğacaktır (Al-Hayani ve Al-Samarrai, 2023, 193).

4-İdari kademelerin üretim biriminde meydana gelen sapmaların boyutlarını bilmelerine, nedenlerini açıklamalarına ve kaliteli önlemler almalarına yardımcı olmaktadır (Al-Naamu, 2013, 8).

5- Üretim sürecinin her bir bölümünün verimliliğini ölçerek olumsuz ya da olumlu başarılarını belirleyerek, ekonomik birimdeki her merkezin ya da bölümün eksiklik ve zayıflıklara ilişkin sorumluluğunu belirlemek, sanayi biriminin düzeyinin ve performansının yükseltilmesine yönelik bölümler arasında rekabet yaratacaktır.

6- Ekonomik birimde meydana gelen bu sapmalardan sorumlu olan tarafların belirlenmesidir. Ekonomik birimdeki her merkezin, zayıflık ve kusurlara karşı sorumluluğunu belirlemek ve her bir bölümün üretim sürecindeki verimliliğini ölçerek ekonomik birimin düzeyini yükseltmede bölümler arasında rekabet yaratacak olumsuz ve olumlu başarılarını belirleyici kılacaktır.

7- Ekonomik birimlerin faaliyetlerini yüksek verimlilikle yürüttüklerini doğrulayabilmeleri için, performans değerlendirmesinin sağladığı bilgiler aracılığıyla düzenleyici kurumların çalışmalarını gerçekleştirmedeki rollerinin etkinleştirilmesidir.

8- Kapsamlı değerlendirmeye yol açan ekonomik birimdeki değerlendirme sonuçlarına dayanarak ulusal ekonomi düzeyinde kapsamlı bir performans değerlendirmesinin yapılmasıdır. (Al-Hayani ve Al-Samarrai, 2023, 192).

9- Üretim biriminde mevcut kaynakların, daha düşük maliyetle ve daha kaliteli, daha fazla getiri sağlayacak şekilde rasyonel bir şekilde kullanılmasının verimliliğini belirlemektir.

8- Performans değerlendirmesinin sonuçları, karamsarlıktan ve gerçekçi olmayan tahminlerden uzak bilimsel politika ve planların formüle edilmesinde geniş bir bilgi tabanı oluşturduğundan, planlama bütçelerinin düzeltilmesi ve göstergelerinin hırs ile mevcut yetenekleri dengeleyen doğru yola konulmasıdır.

1.7.1.3. Performans Verimliliğini Değerlendirmenin Önemi

Ekonomik performansın verimliliğini değerlendirme süreci, dengesizlik merkezlerini bilerek, bunları ele alarak ve olumlu yönleri genişleterek ekonomik birimlerde büyük önem taşır. Bu nedenle çeşitli kurumlarda, özellikle de endüstriyel olanlarda bu süreç, birkaç farklı açıdan büyük önem taşır ve seviyeleri ve ekonomik performansın verimliliğini değerlendirmenin önemi aşağıdaki yönlerde açıklanabilir: (Hamid ve Al-Saeedi, 2023, 688)

- 1- Üretken kaynakların verimli tahsisi, optimal kullanımının sağlanması, kaynakların optimal kullanımının sağlanmasından kaynaklanan bu liderliğin önemi, gelişmekte olan ülkelerde üretken kaynakların göreceli olarak kıt olduğu gerçeği ışığında açıkça görülmektedir. (Al-Najjar, 2010, 354).
- 2- Performans değerlendirmesi, ekonomik birimin başkalarına karşı yükümlülüklerini ne ölçüde yerine getirebildiğinin bilinmesine yardımcı olur. Çünkü bunlar özellikle aracı endüstrilerin bir parçası olan endüstrilerle üretim ve pazarlama açısından karşılıklı ilişkilerdir. (Naseer, 2002, 62).
- 3- Performansın değerlendirilmesi, dengesizliklerin ve zayıflıkların hızlı bir şekilde tespit edilmesi, özellikle üretim birimleri arasında bir bağlantı varsa dengesizliğin devam etmesini ve diğer üretim sahalarına yayılmasını önlemeye yardımcı olur.
- 4- Üretimin kalite standartlarının ve üretimin gerekli önceden belirlenmiş spesifikasyonlara ne ölçüde uygun olduğunun doğrulanması önemlidir. (Al-Issawi, 2008, 251).
- 5- Kaynakların tahsisi ve kullanımında verimliliğin sağlanması amacıyla ekonomik birimin hedeflerinin uygulanmasının takibi yapılmalıdır.

Verimliliği en iyi şekilde sağlamak ve çalışanların görevlerini tanımlayarak uygun unsuru uygun yere yerleştirerek işlerini yaparken doğru yönlendirmeyi takip etmek gerekmektedir.(Al-Naimi, 2010, 2).

Yukarıdakilerden, performans verimliliğinin değerlendirilmesinin endüstriyel performansın sürekli izlenmesine, zayıflıkların ve kusurların belirlenmesine, üretken kaynakların optimum kullanımının sağlanmasına katkıda bulunduğu sonucuna varılabilir.

1.7.2. Ekonomik Performansın Verimliliğini Değerlendirmeye Yönelik Kurallar

Performans verimliliği değerlendirme sürecinin kuralları, değerlendirme sürecine tabi olan tesisle ilgilidir. Çünkü, değerlendirme sürecinin ayrıntıları bir sektörden diğerine farklılık gösterir. Ancak, aynı sektör içinde bir tesisten diğerine de farklılık gösterir ve bu fark, faaliyet alanları kendisine sunulan yeteneklerdir. Performans verimliliğinin ölçülmesi, ekonomik, ticari veya muhasebe gibi çeşitli temellere bağlıdır. Projenin hedeflere ulaşma verimliliğini çevreleyen koşullara göre yargılamak, performans verimliliğini ölçme sürecinin herhangi bir projenin çatışan hedeflerine ulaşmada etkili olması için farklı temeller arasında koordine edilmelidir ve gerekli temeller aşağıdaki gibi performans verimliliğine ulaşmak için yapılmalıdır:

1.7.2.1. Ekonomik Birimin Hedeflerinin Belirlenmesi

Herhangi bir ekonomik projenin ana prensibi, bir hedefe veya bir dizi hedefe ulaşmak olduğundan, ekonomik birimin ana ve yan hedefleri niceliksel biçimde ve kârlılık alanı gibi faaliyetlerin çeşitli yönlerinde kesin olarak tanımlanmalıdır. Alışveriş ve katma değer ile uzun vadeli aynı zamanda kısa vadeli hedefler arasında denge kurulması, ayrıca hedeflerin her birinin farklı sektörlerde ve farklı ekonomik sistemlerde ağırlıkları gibi önemleri açısından farklılık gösterdiği de unutulmamalıdır (Al-Naimi, 2022, 11).

1.7.2.2. Tesisin Gerçekleştirdiği Faaliyetleri Tamamlamak İçin Ayrıntılı Planların Belirlenmesi

Üretim sürecinin gereken şekilde sürekliliği, proje faaliyetlerinin her bir alanı için ayrıntılı planların geliştirilmesini gerektirir. Bu planlar, tesis için belirlenen hedeflere bilimsel bir şekilde, belirli bir süre içinde ulaşmanın bir göstergesidir. Toplumda mevcut olan malzeme ve insan kaynaklarının belirlendiği

plan biçimine bunların nasıl elde edileceğine hedeflerin mümkün olan en düşük ekonomik ve sosyal maliyetle gerçekleştirilebileceği şekilde bilimsel olarak kullanma yöntemidir. Burada bu planların gerçekçi ve belirli hedeflerin niteliğine uygun olması ve gerektiğinde değişiklik yapma amacına yönelik esnekliği olması gerektiğinin altı çizilmelidir (AlAbbasi, 2021, 12).

1.7.2.3. Sorumluluk merkezlerinin belirlenmesi

Bir yandan mevcut gözetim sürecini kolaylaştırmak, diğer yandan bu saptamalardan sorumlu merkez ve kuruluşları tespit etmek amacıyla, saptamaları ve darboğazları teşhis etmek, analiz etmek, bunları ortadan kaldırmak veya sınırlamak için uygun çözümlerin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla, çeşitli birimler veya departmanların tüm idari düzeylerde sorumluluk merkezlerinin belirlenmesi gerekmektedir (Al-Ajaji, 10, 2022).

1.7.2.4. Performans verimliliğini değerlendirmek için kriterlerin belirlenmesi

Performans verimliliğinin değerlendirilmesine yönelik kriterlerin belirlenmesi, değerlendirme sürecinin temel temellerinden biri olduğu gibi, kriterlerin ve oranların ne olduğunu belirleyerek ve çalışma için uygun kriterleri seçerek bunları aynı anda bilmektir.

Bu standartlar bir üretim biriminden diğerine ve bir geliştirme aşamasından diğerine farklılık gösterir. Standartların netliği son derece önemlidir. Bu kullanımı, karmaşık niceliksel süreçler gerektiren standartların seçilmesinden kaçınmayı amaçlamaktadır.

Uygun kriterler seçilirken dikkate alınması gereken koşullar vardır ve bunlar şu şekilde belirtilebilir:

A. Kriterlerin hesaplanması kolay ve basit olmalıdır.

B. Hassas olun ve hızlı bir şekilde bilgi verin.

C. Yanıltıcı olmamak.

Dr. Bunu belirli, örtüşmeyen kavramlarla ifade etme ve dijital olarak verimli bir şekilde ifade etme yeteneği (Al-Bayati 2022, 19) ?

Uygun bir uygulama kontrol cihazının mevcudiyeti:

Performans verimliliğini değerlendirme süreci, fiili uygulamayı takip etme ve izleme, sonuçları idari amaçlarla kullanmak üzere kaydetme konusunda uzmanlaşmış bir izleme organına sahip olma gerekliliğini gerektirir ve izleme

organı da önemini gözetimin etkinliği arasındaki yakın bağlantıdan alır. Kaydedilen verilerin doğruluğu, değerlendirme sonuçları konularına ve geçerliliği kaydedilen tüm verilerin doğruluğuna ve geçerliliğine bağlıdır (Al-Hussein, 2021, 11).

Ekonomik performans değerlendirme sürecinin aşamaları:

Performans değerlendirme süreci birbirine bağlı ve eş güdümlü aşamalardan geçer. Yönetim düşünürleri ve ekonomistler ekonomik performans değerlendirmesi konusunda, performans değerlendirme aşamalarının aşağıdakilerden oluştuğu konusunda görüş ve fikir birliğine varmışlardır:

1. İlk aşama: Ekonomik birimin detaylı incelenmesi için gerekli oran ve standartların hesaplanmasına yönelik rapor ve göstergelerin yer alabileceği hayırseverlik verilerinin toplanması aşamasıdır ve bu veriler belirli bir süre ile sınırlı kalmamalı, aksine Ekonomik birimin tüm hedefleri için endüstriyel kalkınmanın doğasını belirlemek için zaman serileri alın. (Jameel, 2015,55)

2. İkinci aşama: Ekonomik birimin teknik ve mali yönleri, ekonomik birimin teknik ve mali yönleri incelendiğinden, istatistiksel yöntemler kullanılarak belgelenmiş ve onaylanmış verilerin doğruluğunu ve faydasını bilmek amacıyla ekonomik birimin teknik ve mali analiz aşamasıdır. ekonomik birimin niteliğine göre (Al-Hakim, 26, 2017).

3. Üçüncü aşama: Sonuçların yargılanması ve sorumluluk merkezlerinin belirlenmesi aşaması, burada kararları ve faaliyetleri oluşuma neden olan veya faaliyetleri planlandığı gibi sapmalara neden olan merkezin belirlenmesi anlamına gelmektedir. Bu sapmaların nedenleri kontrol edilebilen iç faktörlere bağlanabilir. (Al-Asadi, 2010, 36).

1.8. Ekonomik Performansın Verimliliğini Değerlendiren İşler

Sanayilerde ekonomik performansın ve temel fonksiyonların verimliliğinin değerlendirilmesi süreci şu şekilde özetlenebilir:

1- Üretim birimi için belirlenen hedeflerin nicelik ve nitelik bakımından uygulanmasının takibini gerektiren projenin kendisi için belirlenen hedeflere önceden ulaşabilme yeteneğinin ve mevcut malzeme, mali ve insani yeteneklere uygun olarak kendisi için belirlenen süre için hazırlanan plan dahilinde belirlenmesidir (abdulkarim ve Kadawi, 1999, 207).

2- Ekonomik birimin faaliyetini gerçekleştirmedeki performansını ölçerek ve hedeflerini yüksek verimlilikle uygulayarak, ekonomik birimin üretken

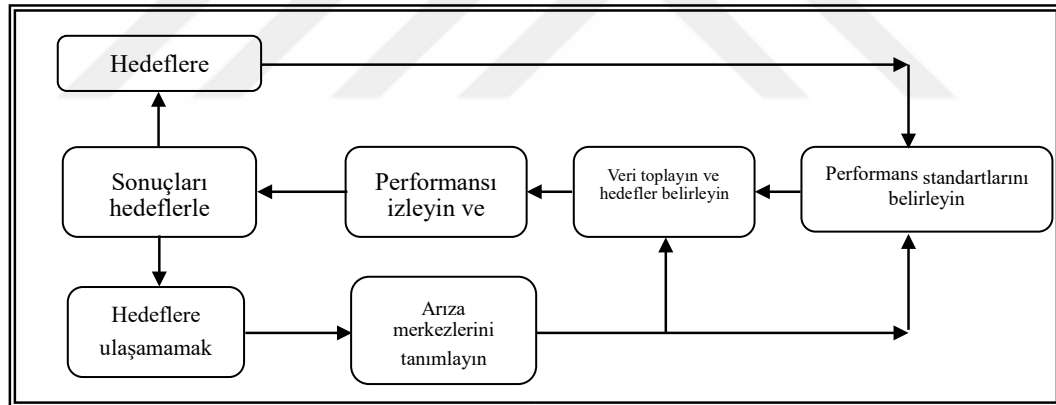
performansta verimlilikle karakterize edilip edilmediğine dair bilgiye ulaşmaktır (Al-Issawi, 2011, 252).

3- Belirlenen hedeflerden sapmaların teşhis edilmesi ve belirlenmesi, bu sapmaların nedenlerinin önceden belirlenen hedefler ışığında açıklanması, bu sapmaların nedenlerinin açık bir şekilde açıklanması, çünkü bu prosedür üretim biriminin performans verimliliğinin bilinmesini gerektirir.

4- Üretim sürecinin ilerleyişini etkileyen tüm değişkenleri göz önünde bulundurarak, planlanan hedefler ve fiilen ulaşılan hedefler kapsamında tespit edilen sapmalardan sorumlu olan idari ve üretim merkezlerinin belirlenmesi için çalışın (Abbasi, 2021, 47).

5- Sapmaları gidermek için uygun çözümler ve araçlar bulmak için araştırma ve gelecekte bunlardan kaçınmak için çalışmak (naimi, 2022, 11).

Yukarıdakilerden, üretim biriminin performansını değerlendirmenin temel amacının, mevcut ekonomik, doğal, maddi ve insani kaynakları kullanarak, teknik olarak tanımlanmış bir varlığa sahip bir yatırım birimi olarak projenin verimliliğini belirlemekle sınırlı olduğu bizim için açıktır.

Şekil 1. Performans değerlendirme fonksiyonları

Kaynak: (Mustafa Hani Saeed, 2011, Badush Çimento Fabrikasının dönem için endüstriyel ve çevresel performansının verimliliğinin değerlendirilmesi (2009 – 2003), Yüksek Lisans tezi, Yönetim ve Ekonomi Fakültesi, Musul Üniversitesi, s. 8).

İKİNCİ BÖLÜM

PERFORMANS VERİMLİLİĞİ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Performans verimliliğini değerlendirme süreci, üretim biriminin önceden belirlenmiş hedeflere ulaşma yeteneğinin bir ölçüsüdür, bunun için bir dizi standart ve gösterge aracılığıyla ekonomik birimin faaliyetlerini gerçekleştirmedeki verimliliğini belirlemek için, bu standartlarda dahil olmak üzere özel standartlar ve göstergeler kullanılır.

2.1. Verimlilik Standardı

Verimlilik konusu, işletme, iş gücü ve bir bütün olarak toplum düzeyindeki önemi, etkisi ve faydaları nedeniyle hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde giderek daha fazla ilgi görmektedir.

Verimlilik kavramı, birçok kavram olduğundan, üretkenlik birkaç farklı anlam kazandığından, bazıları için iş verimliliğinin bir ölçüsü olduğundan, diğerleri için ise belirli bir grup tarafından elde edilen çıktılar anlamına geldiğinden, pek çok belirsizlik nedeniyle gölgelenmiştir. Kaynaklar ve hepsinden önemlisi, üretim kavramı gibi diğer terimler sıklıkla üretkenlik fikriyle karıştırılır (Al-Abbasi, 2021, 45).

Verimlilik, bir yandan ürünler ile diğer yandan üretim unsurları arasındaki niceliksel ölçüm için bir ilişkidir. Bu kavram hakkında dikkat çekilen şey, kısmi üretkenliğe atıfta bulunmasıdır. Dolayısıyla toplam üretkenlik, bir yandan ürünler ile diğer yandan üretimin toplam unsurları arasındaki niceliksel ölçüm için bir ilişkidir. (Abdul Karim ve Kadawi, 1999, 224).

Bu aynı zamanda ekonomik birimde mevcut olan üretim faktörlerinin en iyi şekilde kullanılması durumudur. Üretim sürecinde kullanılan girdilerin değeri ile maddi ve manevi çıktıların değeri arasındaki karşılaştırmanın bir ölçüsüdür. Dolayısıyla üretkenlik ekonomik birimin ekonomik, sosyal ve teknik amaç ve hedeflerine ulaşmasının bir aracı olduğu kadar bir hedefi de değildir (Murad, 2002, 28).

Verimlilik standardı, özellikle düşük verimlilik düzeyi ve üretim sürecinde kullanılan kaynakların büyük bir kısmının kaybı nedeniyle üretimde büyük bir kıtlık yaşayan, gelişmekte olan ülkelerde önemli standartlardan biridir. Bu nedenle üretkenliği artırmak, çoğu gelişmekte olan ülkenin çeşitli mal ve hizmetlere yönelik

artan talebi karşılamak için ulaşmaya çalıştığı önemli hedeflerden biridir. (Amin, 2010, 324).

Üretim biriminin hedeflerine ne ölçüde ulaştığını belirlemek için verimlilik standardının en önemli göstergeleri aşağıdadır:

A. Kısmi verimlilik

Bu gösterge, üretim ile bir üretken faktör (emek, malzeme ve sermaye gibi) arasındaki ilişkiyi hesaplamayı amaçlar ve bu sayede her üretken unsurun verimliliği şu şekilde tanımlanabilir:

1. Yatırılan sermayenin verimliliği $= (\text{en yüksek üretim}) / (\text{yatırım yapılan sermaye})$

2. İşgücü verimliliği iki göstergeye ayrılmıştır.

İşçi verimliliği $= (\text{en yüksek üretim}) / (\text{toplam çalışanlar})$

Ücret verimliliği $= (\text{en yüksek üretim}) / (\text{toplam maaşlar})$

Malzemelerin verimliliği $= (\text{en yüksek üretim}) / (\text{emtia malzemeleri})$

Verimlilik sayısının tek başına endüstriyel performansın verimliliğini ifade etmediğini, ancak verimliliğin iki ayrı dönemde alınması, standart verimlilik sayısı ile veya aynı sektöre ait başka bir projeyle karşılaştırılması gerektiğini belirtmek gerekir (Amin, 2010, 28 - 29).

B. Toplam verimlilik

Toplam üretkenlik, üretim ile üretkenliğe katkıda bulunan tüm üretim unsurları arasındaki niceliksel ilişkiyi ifade eder ve dolayısıyla bu kavrama göre üretkenlik, belirli bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerin çıktı miktarları arasındaki matematiksel ortamdan başka bir şey değildir. Zaman ve bu miktarda üretime ulaşmak için kullanılan girdi miktarı.

$\text{Toplam Verimlilik} = \text{Üretim} / (\text{İş} + \text{Arazi} + \text{Sermaye}) = \text{Çıktı} / \text{Girdi}$

Yukarıda belirtilen formülden, toplam verimliliğin, ilki kronolojik olarak (zaman metası) ve ikincisi mekansal olarak (simetrik üretim birimleri arasında) olmak üzere iki tür karşılaştırma dışında hiçbir faydası olmayan bir göstergeler arası olduğu açıktır.

Böylece üretici çeşitli yöntemler izleyerek bu yüzdeyi maksimize etmeye çalışır:

1. Girdiyi sabit tutarken çıktı miktarını artırın.
2. Çıktı miktarını, girdiyi artırmaktan daha yüksek bir oranda artırmak.
3. Giriş değerini düşürürken çıkışları sabit tutmak.

4. Çıktıları, girdileri azaltmaktan daha az azaltmak.

Verimlilik kavramının ürün ve elementlerinin belirli bir zaman dilimindeki oranı, yani çıktıların girdilere oranı anlamında olduğu söylenebilir (Al-Ali, 1990, 119- 120).

2.2. Katma Değer Standardı

Katma ekonomik değer kavramı, klasik iktisattan itibaren iktisadi düşüncede yaygın olmakla birlikte, yirminci yüzyılın ortalarında şirketin ekonomik değeri üzerinden beklenen karını tahmin etmesi ve uluslararası düzeyde üretken şirket sayısının artması, işinin genişlemesi ve yaygınlaşması, gereksinimlerinin artması nedeniyle bu kavrama ilgi duyulması, gelirden ortaya çıkan 'Artık Gelir', ekonomik değerden daha büyük ölçekte kullanılmaktadır. Şirket yöneticilerinin diğer kurumların mali performanslarında, mali tabloları aracılığıyla kullanmaları ve birbirleriyle karşılaştırma imkanlarının yanı sıra iç performansın da bir göstergesiydi. Birçok şirket artık gelir sağladı ve (General Motors) gibi büyük uluslararası şirketlere uygulandı. Bu şirket çok önemli ve seçkin sonuçlar elde etti. Geçen yüzyılın sonunda (Stern & Stuart) Vakfı, artık gelir kavramında (164) değişiklik tutarında bir dizi değişiklik yaptı ve yeni bir geniş kavramla "bu nesil" terimi Ekonomik Katma Değer Ekonomik Katma Değer E olarak adlandırıldı. Bundan sonra, bu kavram (EVA), bu terimi gelecekteki karlar için yorumlamada ve kuruluşun iç performansını değerlendirmede somut bir başarı elde eden uluslararası şirketler tarafından geniş bir uygulama elde etti. Bu stratejileri uygulayan şirketler de operasyonel faaliyetlerden nakit akışlarını daha iyi bir şekilde elde edebildiler. Eskisinden daha '(Stern Stuart) Vakfı, kısa, orta ve uzun vadede uygun kararlar almak için operasyon yönetimi, stratejik planlama, mali politika ve kurumsal yönetimi entegre etmeyi amaçlayan üçüncü neslini uygulamaya çalışmaktadır. 'Eklenen Servet Çerçevesi' olarak adlandırılır ve bu kavram iki aracı (eklenen servet endeksi) içerir. Katma göreceli (zenginlik) ekonomik katma değer yöntemi (EVA), ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde kurum veya şirket bünyesinde karar alma amacıyla bir muhasebe aracı olarak kullanılmış, daha sonra kullanımı diğer finansal yöntemlerden biri olarak devam etmiştir. Nakit akış tablosu gibi raporlar, yani bilanço eklerinde Katma Değer Analizi adı altında sunulması nedeniyle önemli bir düzenleme gereği haline gelmiştir. Bu terim, hükümetler tarafından milli gelirin bir ölçüsü olarak önce makroekonomik düzeyde uygulanan

ve kullanılan, ardından son yıllarda mikroekonomik düzeyde kullanılan bir ekonomik önlem olarak benimsenmiştir (Al-Barwari ve Al-Araji, 2023, 225).

Katma değer standardı, ekonomik birliğin önemini ve ulusal ekonomideki rolünü yansıtmaması nedeniyle önemli ve kapsamlı standartlardan biri olup, aynı zamanda kamu sanayilerinin değerlendirilmesinde de en iyi sosyal standartlardan biri olarak kabul edilmektedir. Özel proje düzeyinde en önemli kâr standardı olan katma değer standardı, ulusal düzeyde en önemli standarttır. Özellikle maaş ve ücret unsurları katma değer unsurları arasındadır çünkü bunlar, katma değer kapsamını yansıtmaktadır (Al-Hayani ve Al-Samarrai, 2023, 193-194).

Katma değer kriteri, üretim biriminin mevcut kaynakların kullanımındaki verimliliğinin değerlendirilmesinde temel kriterlerden biridir. Çünkü proje elde ettiği katma değer ne kadar büyük olursa, bu da projedeki performansın arttığının kanıtıdır (Al-Issawi, 271, 2008).

Katma değer, üretim süreci sonucunda ara malların değerine kattığınız değer olarak tanımlanır ve toplam üretimin değerinden üretim girdilerinin değerinin çıkarılmasına eşittir. Aynı zamanda ekonomik birimin kendi çabalarıyla ve işçilerinin çabalarıyla yaratabildiği zenginliktir. (Abdul Kerim ve Kadawi, 251, 1999).

Katma değer standardı, ekonomik projenin milli gelir veya yerli hasıla üzerindeki kapsamlı etkisinin ölçülmesinde önemli standartlardan biridir. Katma değer, üretim sürecinde üretim gereksinimlerinin kullanılması sonucunda ortaya çıkan her şeydir. Orijinal değerine ek olarak katma değer, üretim değeri ile üretim girdilerinin değeri (çıktılar ve girdiler) arasındaki farktır ve dolayısıyla her üretim biriminin katma değeri, diğer birimlerden elde ettiğiniz mal ve hizmetlerin değeri arasındaki fark miktarına eşdeğerdir. (Abdul Hamid, 2000, 378).

Katma değer kavramında, girdilerin değeri ile çıktıların değeri arasındaki fark olarak da belirtilir ve katma değer, herhangi bir bölgedeki sanayi miktarını ölçmek için değer standardının en iyi unsurlarından biridir. Üretim gereksinimlerinin tüm unsurlarını içerir ve farklı endüstrilerin katma değeri, devletin çeşitli bölgelerinin göreceli ekonomik önemini gösterir. Bu standart da ekonomik niteliktedir ve katma değer, emeğin ve sermayenin verimliliğini yansıtır. (Al-Sammak, 43, 2012).

Katma değer, büyük şirketlerin performansının öne çıkan özelliğidir. Kalite ile maliyet arasındaki uçurumun genişletilmesi ve ürünlerine katma değer yaratılması anlamına gelir (Al-Dabbagh ve Al-Obaidi, 2015, 23).

Katma değer standardı, iç ve dış performansı ölçmek için entegre bir araçtır. Aynı zamanda değer yaratmak ve zenginliği en üst düzeye çıkarmak amacıyla performansı birbirine bağlamak için de iyi bir standarttır (Al-Naimi ve Al-Tamimi, 2016, 106).

Katma değer aşağıdaki formüller kullanılarak hesaplanabilir:

Toplam katma değer = Üretim değeri - Üretim girdilerinin değeri

Net katma değer = Toplam katma değer - itfa payları

Net katma değer, karların yanı sıra ücretlerden, maaşlardan, sermaye getirilerinden (faiz) elde edilen emek getirilerini ve kira ve kardan elde edilen arazi getirilerini içerir. Dolayısıyla net katma değer, harcanan insan emeğinin üretkenlik endeksinin hesaplanmasında gerçekten nesnel temeli temsil etmesinden kaynaklanmaktadır. Bu standart veya göstergenin önemi, endüstriyel faaliyetin ekonomik getirisi aynı zamanda üretim sürecinde ham madde kullanımındaki herhangi bir potansiyel atık veya atığı da hariç tutar (Al-Naati 28.2017)«.

Net katma değer iki ana bölümden oluşur:

Ücretler ve maaşlar.

Eklemeye sosyal fazlalık denir.

Yani sosyal fazlalık = net katma değer – ücretler ve maaşlar.

Sosyal fazlalık, dağıtılan net kâr, sermayenin önemi ve faizi ve diğer biçimler gibi ulusal ekonomi içindeki çeşitli dağıtım kanalları aracılığıyla harcanan katma değer bir kısmı ve sosyal fazlalığın bir kısmıdır. Genellikle hem özel hem de kamu kalitesindeki tüketimi finanse etmek için kullanılır ve tasarruf sağlar. Sosyal fazlalığın büyük kısmı yatırıma yönlendirilir. Buna göre, daha büyük bir sosyal fazlalık, günümüzde bireysel tüketimin bir kaynağı olduğu gibi, öte yandan gelecekte sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlamak için gerekli olan temel bir tasarruf kaynağıdır. Böylece net katma değer, projenin milli gelire, dolayısıyla mevcut kamu ve özel tüketime ve ayrıca gelecekte tüketimi artırmak için toplumdaki tasarruf potansiyeline ne ölçüde katkıda bulunduğunu ölçmede yararlı olan pratik, anlaşılması kolay bir göstergedir. (Ebu Al-Ala, 2013 :192) Katma değer önemini aşağıdakilerden almaktadır: (Al-Naimi ve Al-Tamimi,2016, 109)

Standart, hissedar servetinin sürekli ve fiili gelişimini göstermektedir.

Operasyonel ve idari performansın gerçek bir ölçüsü.

Şirket yöneticileri için teşvik ve ücretlendirme sistemleri için bir standart.

Uzun vadede şirket ve kurumların karlılığındaki gerçek büyümeyi ölçmek için bir standart.

Beklenen yatırım fırsatlarını karşılaştırmak için bir araç.

İdari ve mali karar alma sürecinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine yönelik bir araç.

Gözetim ve takip çerçevesinde şirketin tüm çalışanları için ortak bir dil sağlayan bir standart.

Katma ekonomik değer pozitif olduğunda bu, işin değer yaratması nedeniyle şirketin sermaye yatırımdan alternatif bir fırsata yapılan yatırımın getirisinden daha yüksek getiri elde ettiği anlamına gelir, ancak katma değer negatifse bu, şirketin sermayeyi karşılamaya yetecek getiri elde edemedi. (Abu Al-Ala, 2013, 191).

2.3. İş gücü verimliliği

İş gücü verimliliği genel toplamdan özel mikroya kadar farklı düzeylerde incelenebileceği gibi, sektörel düzeyde (sanayi, tarım, inşaat ve inşaat... vb.) bir sektör içinde alt sektör düzeyinde, örneğin imalat veya madencilik sanayi sektöründe veya örneğin gıda endüstrisi alanında, kimya endüstrisinde iş gücü verimliliğinin incelenmesi gibi... vb. ve çok kısmi düzeyde, yani tesis düzeyinde. Bu nedenle toplam verimlilik ile sektörel veya kısmi verimlilik arasında bir ayrım yapılması gerekmektedir. İş gücü verimliliği genellikle çeşitli standartlar kullanılarak ölçülür ve çalışmaların gösterdiği gibi bu alanda kullanılmalıdır. (Baraka, 2014, 14).

İş gücü verimliliği, işçi başına üretimin oranı olarak ifade edilir ve böylece emek verimliliği, girdilerin girdilerin değerinden daha yüksek bir değere sahip bir ürüne dönüştürülmesinde emek unsurunun verimliliğini ölçer. İş gücü verimliliği aynı zamanda kısmi üretkenliğin en önemli türlerinden biridir çünkü yatırım projesinin üretkenliği, çalışanlarının üretkenliğinin bir sonucudur ve üretim ile bu üretim miktarına ulaşmak için harcanan iş miktarı arasındaki ilişkiyle temsil edilir. İşçilerin üretkenliği, işçilerin kendi becerileriyle, nitelik dereceleriyle ve çalıştıkları

yatırım sektörlerine bağılılıklarıyla bağlantılıdır. Tüm yatırım projesinin üretkenliği doğrudan emek üretkenliği, yani işçilerin çeşitli uzmanlık alanlarındaki üretkenliği ile ilişkilidir ve emek verimliliği aşağıdaki matematiksel formüle göre hesaplanır:

$$\text{İş gücü verimliliği} = (\text{üretim miktarı})/(\text{işçi sayısı})$$

İş gücü üretkenliği standardı, (işçi, saat) veya (işçi, gün) gibi bir birim emeğe katkıda bulunan üretim miktarını gösterir (Al-Barwari ve Al-Araji, 2023, 43-44).

Emek verimliliğinin önemi

Verimlilik hem gelişmiş sanayi ülkelerinde hem de gelişmekte olan ülkelerde hayati bir konu haline geldi. Yüksek derecede iş gücü istihdamına ulaşan gelişmiş ülkelerde, enflasyonun düşürülmesi, üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve ihracatın rekabet gücünün artırılması amacıyla iş gücü verimliliğinin artırılmasına yönelik sürekli bir çabanın bulunduğunu belirtiyoruz. Verimlilik konusu sendikaları, işverenleri ve hükümeti ilgilendirdiği gibi, işçilerin ücretlerde artış talep etmesi ve işverenlerin, işçilerin üretkenliğinde fiilen meydana gelen bir artışla bağlantılı olmadığı sürece bunu kabul etmemesi nedeniyle de geçerlidir. Verimliliği ölçmenin önemi, ister organizasyon içinde dahili olsun, ister harici olsun ve uzman merkezi otoriteler tarafından uygulansın, en önemli etkili kontrol araçlarından birini temsil ettiğinden artmıştır. Bu önemden hareketle, ister kurum düzeyinde ister ulusal düzeyde planlama ve kontrol konularından sorumlu organlar düzeyinde olsun, yönetimin ekonomik faaliyet yönlerinin performans verimliliği düzeylerine ilişkin doğru veriler elde etmesi gerekli hale gelmiştir. Ayrıntılı planları tercüme eden sağlam ekonomik kararlar almak için çeşitli üretim birimlerinin, iş gücü verimliliğinde sürekli ve düzenli bir büyüme sağlamak için verimliliği ölçmek, analiz etmek ve üretimin tüm alanlarındaki gelişimini ve seviyelerini bilmek gerekir. Çünkü üretkenliği ölçmek bize üretim biriminin elde ettiği iş unsurundan ne ölçüde yararlandığını ve bu birimdeki işçilerin ulaştığı verimlilik derecesini bilmeyi gösterir ve ölçüm olmadan her bir unsurun etkisini bilmek mümkün değildir. Farklı işletmeler arasında doğru bir karşılaştırma yapmak mümkün değildir ve verimlilik ile ücretler arasında doğru ilişkinin kurulması ve izlenmesi (ücretlerdeki artışın işçiler için verimlilik oranlarındaki artışa bağlı olması için) için verimliliğin ölçülmesi gerekli görülmektedir. Çeşitli sektörler için insan gücü ihtiyacını belirlemek ve özellikle verimliliğin artmasına yol açan tüm faktörlerden yararlanmak için yöneticiler de dahil olmak üzere işçilere ödeme yapmak, verimliliğin ölçülmesinden elde edilen sonuçlar aynı zamanda yatırım politikasının

planlanmasına ve belirlenmesine de katkıda bulunmaktadır. (Gharbi, 208, 68-69).
İş gücü verimliliğinin önemi şu şekilde özetlenebilir: (Issa, 2018, 33-34)

1- Sermayenin katkısı ve diğer faktörler gibi ekonomik büyüme sürecini yönlendirmede diğer faktörlerin rolü düştüğünde, yani kalkınma sürecinin ileri aşamalarında, çeşitli kaynaklara çok fazla yatırım fırsatı tüketen gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, ekonomik teori fiziksel sermayenin rolünün, azalan getiriler yasası, sermayenin ulusal ekonomideki düzeyi (miktarı) ne kadar yüksek olursa, o kadar yüksek olacağını öngörmektedir Verimliliği azalmış, yüksek seviyelere ulaştığında ise bu işçinin marjinal verimliliği çok düşük olur ve o zaman da yok olur. Bu gibi durumlarda emek verimliliğindeki artış, ekonomik büyümenin sağlanmasında birincil faktör haline gelir.

2- Ulusal ekonomide yüksek enflasyon oranlarının olması durumunda, üretimi artırmak için kamu veya özel yatırım harcamalarındaki herhangi bir artış, ekonomideki toplam talep seviyelerinin yükselmesine ve dolayısıyla zaten yüksek olan enflasyonda yeni bir artışa yol açacaktır. Oranlar, ekonominin muzdarip olduğu enflasyon sorununu körükleyen toplam talebi canlandırarak ekonomik büyüme oranlarını yükseltmek zorlaştığından, burada emek verimliliğinin önemi vurgulanmaktadır. Böyle bir durumda, emek verimliliği artışı, enflasyon sorununu şiddetlendirmeden yüksek ekonomik büyüme oranlarına ulaşmanın birincil kaynağı haline gelir.

3- Verimliliğin artırılması, bir birim üretimin maliyetinin düşürülmesinde ve dolayısıyla ürünlerin rekabet edebilirlik düzeyinin yeniden yükseltilmesinde önemli bir faktör olan yüksek üretim maliyetleri durumu, çünkü verimliliğin artırılması, harcanan iş miktarının azalması anlamına gelir. Bir birim emtia üretmek, üretim maliyetinin azaltılmasına yardımcı olur ve böylece ulusal ürünün yerel ve küresel pazarlarda rekabet gücünü artırır.

İş gücü verimliliğini etkileyen faktörler

Bu üretkenliği etkileyen faktörleri incelemek ve bunların doğasını ve üretkenlik üzerindeki etkilerinin mekanizmalarını veya kanallarını, iş gücü verimliliği düzeyinin kalıcı ve sürekli olarak iyileştirilmesine olanak tanıyan plan, politika ve programların geliştirilmesine yardımcı olacak şekilde belirlemek çok önemlidir. Diğer ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak için büyüme oranlarının yükseltilmesi. Verimliliğin belirleyicileri üzerine çok sayıda referans ve çalışma vardır, ancak buna rağmen, bu referans bolluğu, emek verimliliği ve onu belirleyen

faktörler hakkında birçok nedenden dolayı daha doğru ve net bir anlayış oluşturmaya yardımcı olmaz. Arap Çalışma Konferansı (2006) çalışması, iş gücü verimliliğini etkileyen faktörleri aşağıdaki gibi iki gruba ayırmıştır: (Arap Çalışma Konferansı, 2006, 36)

1- Doğrudan faktörler, aşağıdaki gibi alt gruplar halinde düzenlenmiş faktörlerin bir listesini içerir:

A - Ekonomik faktörler arasında ulusal yönetim sistemi, maddi teşvikler, beceri ve yetenek derecesi yer alır.

B - Teknik faktörler arasında üretimin organize edilmesi, üretimin mekanize edilmesi, üretim süreçlerinin modernleştirilmesi ve endüstriyel emniyet ve güvenlik yer alır.

T - Arazi verimliliği, hava koşulları ve ham maddelerin bulunabilirlik düzeyi ve kalitesi dahil olmak üzere doğal faktörler.

2- Dolaylı faktörler aynı zamanda her biri aşağıdaki gibi bir dizi faktöre sahip olan birkaç alt grubu da içerir:

A - Siyasi ve sosyal faktörler, ekonomik ve sosyal politikanın genel yönelimini, sosyal ihtiyaçların karşılanma derecesini, yaşam standardını, maddi teşvikleri, kültür ve farkındalık düzeyini içerir.

B - Çevresel faktörler: Tesis düzeyinde üretim ortamının değişmesi ve ulusal düzeyde üretim yapısının değişmesi bunlara dahildir.

T - Psikolojik faktörler, iş ve üretim koşulları ve ilişkilerinden memnuniyet derecesini içerir.

İş gücü verimliliğini ölçme hedefi

Başlangıçta belirtmek gerekir ki üretkenlik göreceli bir fikirdir, çünkü bu fikir için mutlak bir kavram olduğunu söylemek imkansızdır. Bize üretkenliği ölçme amacını açıklayan da budur, yani başka bir zaman ve yerdeki düzeyine kıyasla onda meydana gelen değişimi bilmektir. Öne çıkan üretkenlik uzmanlarından biri olan J. Kendrick ta ki verimlilik ölçüm formüllerinden herhangi birini kullanarak elde ettiğimiz verimlilik sayısı, aynı sistemin "zaman karşılaştırması" olarak bilinen geçmiş bir dönemdeki verimliliğiyle veya "zaman karşılaştırması" olarak adlandırılan ülke içindeki ve dışındaki diğer benzer sistemlerin aynı dönemdeki verimliliğine göre Verimliliği ölçme sürecinin hedeflerine ulaşması ve daha fazla üretkenlik arayışında güvenilebilecek sağlam temellerin atılmasına katkıda bulunması için, bu ölçüm süreci, statik bir sunumla

sınırlı kalmadan üretkenlik eğilimlerinin ve gelişim aşamalarının ortaya çıkarılmasına yardımcı olmalıdır. Sonuçların tanımlayıcı konumuyla sınırlı olmaksızın, bunun ötesinde tartışma, eleştiri ve değerlendirmeye kadar uzanır. Söylediklerinin metni şöyledir: "Emek verimliliği bir kurumda ya da bir bütün olarak bir ulusta ölçüldüğünde, bu ölçüm mevcut durumun eleştirilmesine olanak sağlamalı ve üretkenliğin kapasite yönteminde en ileri olan en iyi kurumlarda ya da uluslarda kaydedilen yüzdeye yükseltilmesine yol açmalıdır." Verimlilik (Gharbi, 2008, 70).

Ücret verimliliği

Ücret verimlilik endeksi: Ücretlere harcanan para biriminin verimliliğini veya ücretlere harcanan her para birimi (dinar) için elde edilen katma değeri temsil eder ve aşağıdaki formülle ifade edilebilir: (Hamid ve Al-Saeedi, 2023, 693)

$$\text{Ücret verimliliği} = (\text{üretim değeri})/(\text{ücretler ve maaşların toplamı})$$

Bu standart, bir parasal birim ücret ve maaş tarafından üretilen üretimin değerini ifade eder (Al-Hayani ve Al-Samarrai, 2023, 333).

Ücret kavramı

Ücret, işçinin belirli bir iş yapması karşılığında işverenden aldığı tazminat veya tazminat olan iş kaleminin geri dönüşüdür. (Lahibat ve ark., 2007, 92)

Aynı zamanda şu şekilde de tanımlanır: Belirli koşullar altında iş yapmak için iş gücü üyelerine ödenen bedel (Al-Sarfi, 2006, 359).

Ücretlerin önemi

Ücretlerin önemi aşağıda açıkça görülmektedir: (Mursi, 2003, 503-504)

1- İşçiler için ücretlerin önemi: İşçiler, ücretlerin bireyin geçim kaynağı, refah düzeyi, hizmetleri ve kendisi ve aile üyeleri için sağlayabileceği mali rezervlerin önemli bir kaynağını temsil etmesi de dahil olmak üzere çeşitli nedenlerden dolayı ücretlerle ilgilenmektedir ve işindeki konumu veya pozisyonuna kıyasla toplumundaki durumunu etkilemektedir ve bunlar yalnızca doğrudan astları tarafından bilinmektedir.

2. Örgüt için ücretlerin önemi ücretler, üretim maliyetinin önemli bir bölümünü temsil ettikleri için örgüt için büyük önem arz etmektedir. Ancak işin yüzdesi, faaliyetinin niteliğine ve işletme sürecinde insan unsuruna bağımlılığının boyutuna bağlı olarak bir örgütten diğerine değişmektedir. Ücret oranlarındaki artış, tüketiciyi etkiliyorsa fiyatlardaki artış ve dolayısıyla satış hacmindeki düşüşle tüketiciye yansır, ancak artış tüketiciyi etkilemiyorsa maliyetinin yüksek üretim

verimliliğinden veya yüksek üretim verimliliğinden kaynaklanması gerekir. Kurumun kar marjını düşürmesi, koşulların zor olması durumunda şirket veya kuruluşun likiditesini tehlikeli bir duruma maruz bırakabilecek ve çeşitli varlık veya bakiyelerini tasfiye etmeye zorlayabilecektir. Öte yandan ücret oranının düşük olması örgütün işçileriyle sorun yaşamasına neden olacaktır.

3- Ücretlerin toplum için önemi: Ücretler toplum içindeki farklı grup ve kurumları da etkiler, bir yandan ücretlerin işçilerin satın alma gücünü artırdığını ve böylece toplumun ekonomik gelirini artırdığını, ancak diğer yandan ücretlerin artırılmasının fiyatların yükselmesine neden olduğunu ve dolayısıyla gelirleri fiyat düzeyindeki bir artışla koordine edilemeyen İşçilerin yaşam standardını düşürdüğünü görüyoruz. Aynı zamanda işçiler tarafından üretilen ürün veya hizmetlere olan talebin azalmasına neden olur ve bu da bu ürünleri üretmek için gereken iş sayısında azalmaya neden olur, bu da iş fırsatlarının hacminde bir azalmaya yol açar ve bu da toplumdaki işsizlik oranının artması anlamına gelir. (Hüseyin ve Halid, 2014, 6)

Ücret türleri

Sınıflandırma sürecinde hangi esasa dayanıldığına göre farklılık gösteren ücretlerin birden fazla sınıflandırması vardır. Örneğin ücret, satın alma gücü bazında nominal ücret ve reel ücret, niteliği, amacı ve ödeme yöntemleri bazında üretime göre zaman ücreti ve ücret olarak sınıflandırılır ve ücretler şu şekilde ayrılır: (Hüseyin ve Halid, 2014, 8)

Nominal ücret: İşçinin yaptığı iş karşılığında aldığı nakit miktarıdır. Bu ücret türü sadece fiyatların yükselmesinden etkilendiğinden, gerçek değeri düştükçe işçiler bu tür ücreti benimsemezler çünkü gerçek değeri düşebilir ve satın alma gücü bozularak temel ihtiyaçlarını karşılamazken, işverenler ücretleri sadece nominal olarak görürler.

Reel ücret: Bireyin nakit ücret ihtiyacını karşılamak için satın alınan mal ve hizmet miktarıdır, yani işçinin bu ücretle elde ettiği satın alma gücüdür. Fiyatların genel düzeyinin yükselip alçalması ile bireyin nicelik ve nitelik olarak elde ettiği mal ve hizmetler arasında ters bir ilişki olduğu bilinmektedir. Fiyatlar yükselip gelişirse malların niceliği ve niteliği azalır, düşerse artar.

Zamana göre ücret: Bu durumda getiri, işveren ile işçi arasında, çalışma süresinin, günlük çalışma saatlerinin sayısının ve kullanılan zaman birimlerinin

belirlendiği bir sözleşmeye dayanarak önceden belirlenir ve bu ücret ödeme sistemi çoğu sektörde en yaygın olarak kabul edilir.

Ritime dayalı ücret: Bu sistemin uygulanmasının başlangıcı zanaatların varlığı sırasında hüküm sürmüştür ve artık sanayide üretim işçilerinin ücretlerinin belirlenmesinde yaygındır ve bu sistemin ışığında bireyin ücreti üretkenliğine bağılıdır ve bu sistem ücreti belirlemek için iki yöntem izler:

1- Bireysel üretime dayalı ücret: Bir bireyin tek başına ürettiği üretim birimlerinin sayısına ve dolayısıyla işçinin kazancının miktarına göre aldığı ücret, ücretinin hesaplanma yöntemiyle ilgilidir.

2- Ücret, bireyin ait olduğu grup veya ekip tarafından üretilen üretkenlik birimlerinin sayısı karşılığında aldığı kolektif üretime dayanmaktadır ve bu nedenle işçinin kazancının miktarı ekibin üretkenliğine bağılıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA

3.1. Irak Valiliklerindeki Küçük Sanayi Gerçekliğinin 2018-2021 Dönemine Ait Analizi

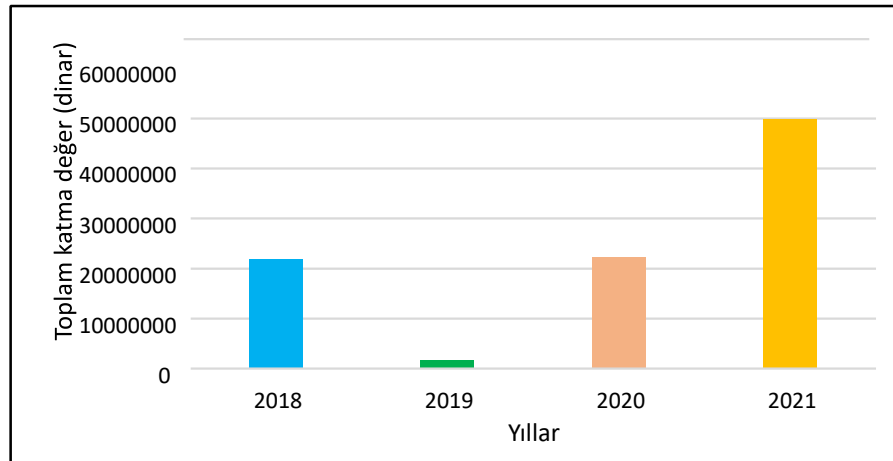
1. Ninova Valiliği

Tablo 1. Ninova Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ait ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	21810789	17803.66	6.655	0.000816	0.00000031
2019	1616683.667	13910.46	6.556	0.009	0.000004
2020	22297526	10015	7.26779	0.00045	0.00000033
2021	49884827	23344.23611	8.869	0.00047	0.0000002

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı, Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021)

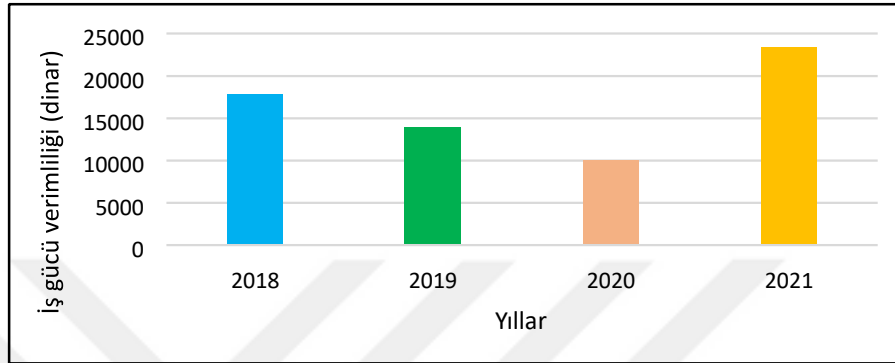
Tablo 2. Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo1 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında, en düşük değerin ise 2019 yılında görülmesi nedeniyle çalışma süresi boyunca toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin ve işçi ücretlerinin değerindeki ve işçi sayısındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

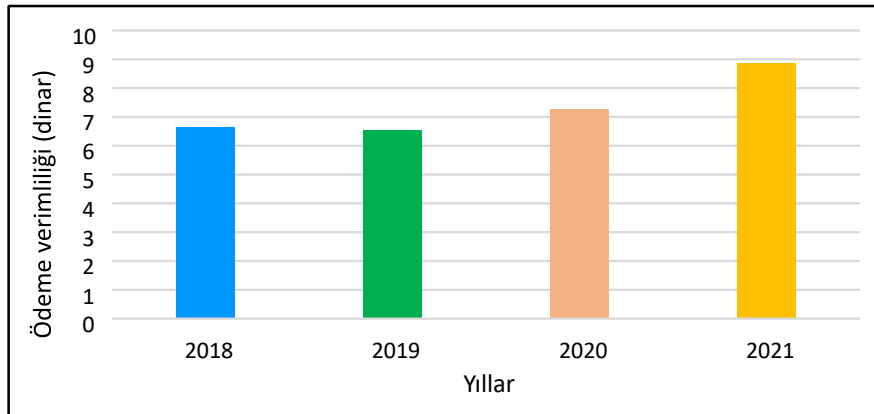
Tablo 3. Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo1 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 17.803,66 dinar olması nedeniyle, çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2020 yılındaki en düşük değer ise 10.015 dinara ulaşmıştır.

Tablo 4: Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

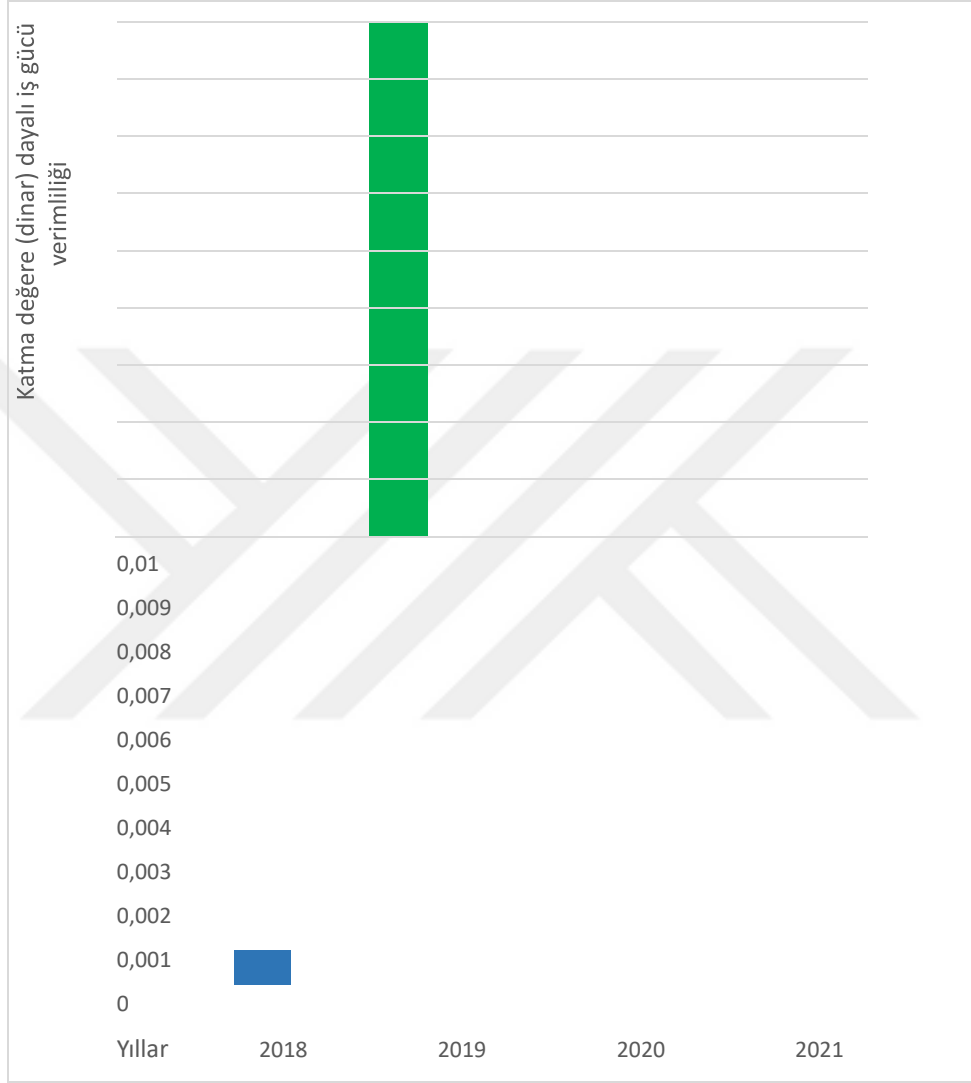

(Araştırmacı tarafından; Tablo1 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 8.869 olması nedeniyle, eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bunun işçilere yönelik ücretlendirmesinin 8.869 dinara, 2019 yılındaki en düşük değerin ise 6.556 dinara ulaştığı tespit edilmiştir. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi

boyunca üretim değerleri, maaşlar ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

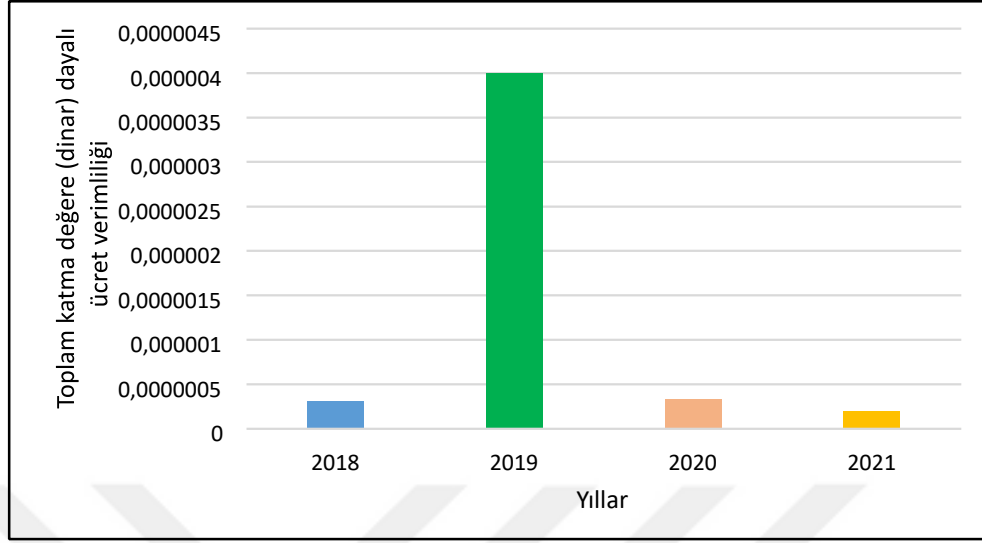
Tablo 5. Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değerine dayalı iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo1 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin, 2019 yılında en yüksek değere 0,009 ve 2021 yılında en düşük değere ulaşarak, her işçinin bir miktar (0,00047) katma değer elde etmesi, toplam katma değere dayalı emek verimliliğini olumsuz yönde etkileyen üretim girdilerinin değerleri gibi işçi ücretlerinin de artmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6. Ninova Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo1 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı ücret verimliliğinin, 2019 yılında en yüksek değere (0,000004), 2021 yılında ise en düşük değere (0,0000002) ulaştığı belirtilmektedir.

3.2. Kerkük Valiliği

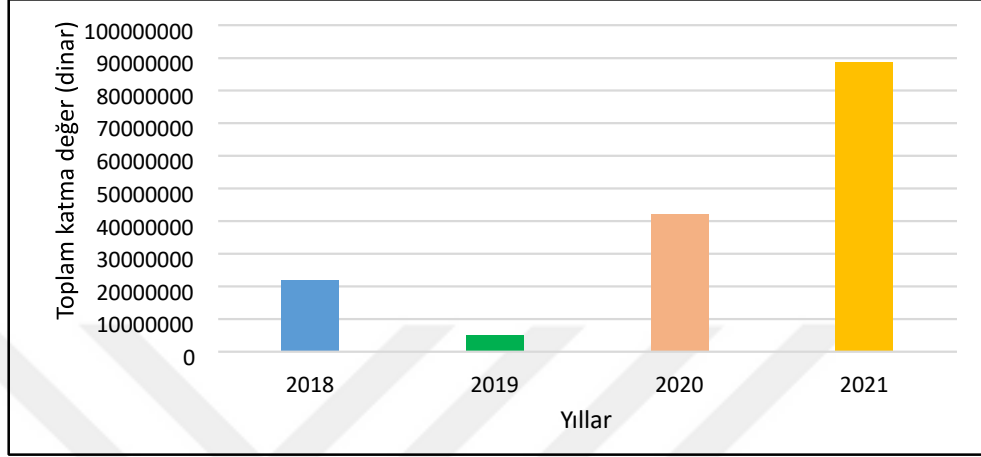
Tablo 7. Kerkük Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	21810789	15005.18	5.392	0.000688	0.00000025
2019	5188628.767	13578.7	5.344	0.003	0.000001
2020	42273588	10577	5.84774	0.00025	0.00000014
2021	88674265	21088.86956	7.411	0.00024	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı,

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

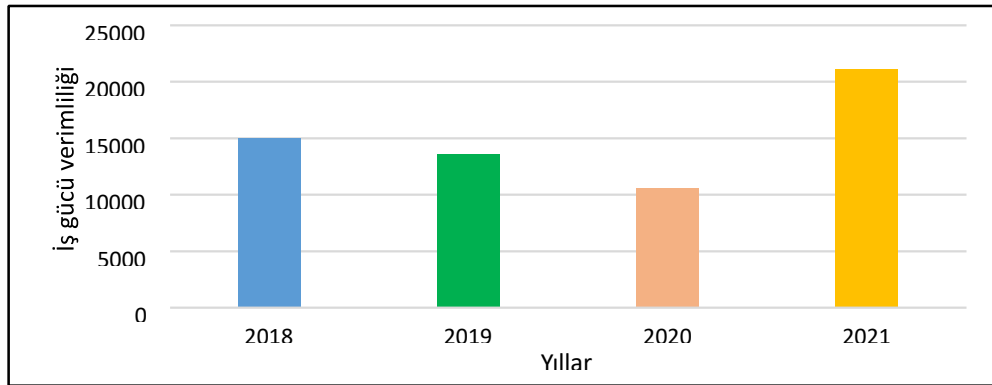
Tablo 8. Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo 2 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değer 2021 yılında 88.674.265 dinar, en düşük değerin ise 2019 yılında 5.188.628.767 dinar olması nedeniyle, çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin ve işçi ücretlerinin değerindeki artıştır.

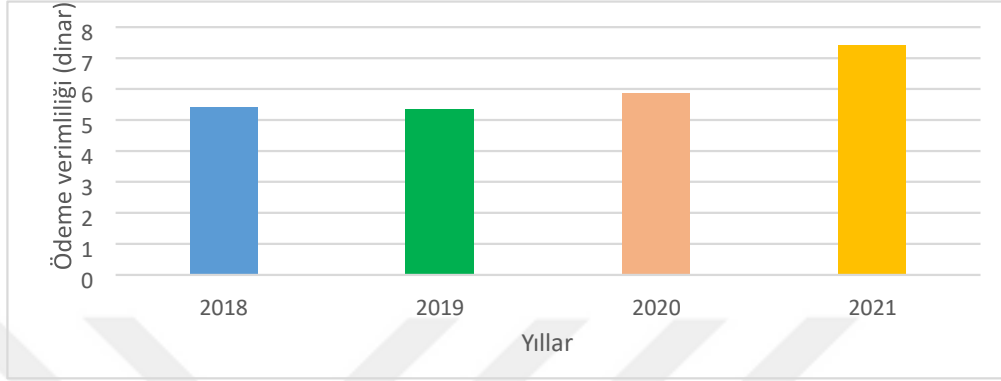
Tablo 9. Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo 2 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 21.088.86956 dinar olması ve her işçinin üretime 21.088.86956 dinar katkı sağlaması nedeniyle, çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. En düşük değer ise 2020 yılında 10.577 dinardır.

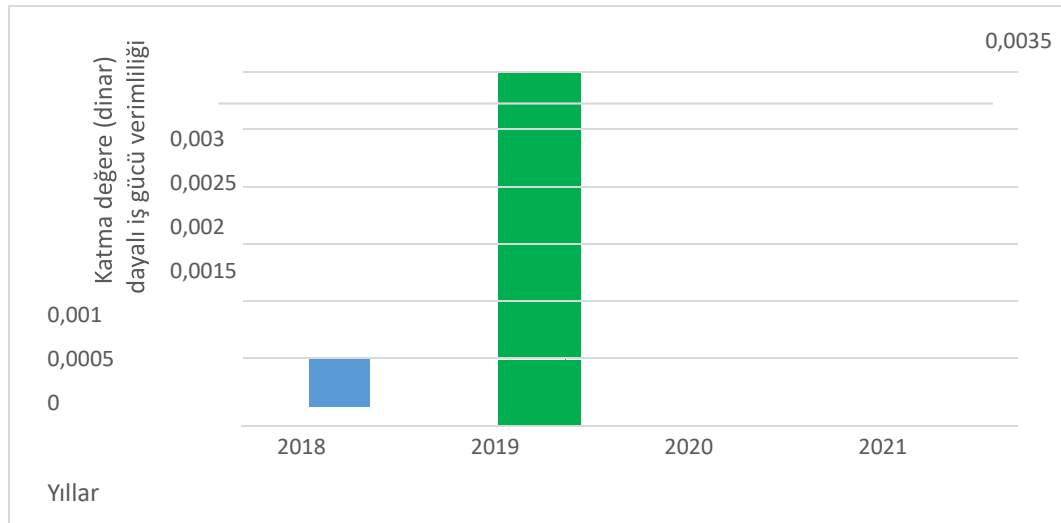
Tablo 10. Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo2 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 7.411 dinar, en düşük değerin ise 2019 yılında 5.344 dinara ulaşması nedeniyle eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemindeki üretim değerleri, maaşlar ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

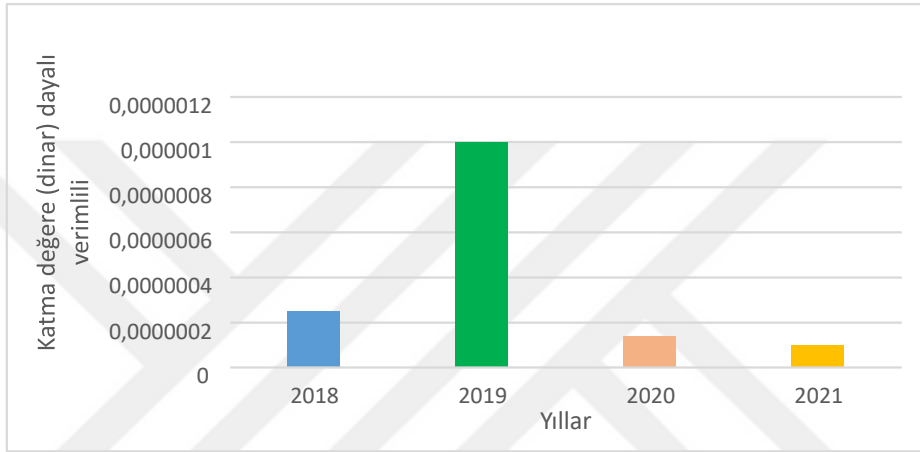
Tablo 11. Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo2 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 0,003 dinar, en düşük değerin ise 2020 yılında 0,00025 dinar olmasıyla, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı iş gücü verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. Her işçi, toplam katma değerin bir kısmını (0.00025) elde etmektedir.

Tablo 12. Kerkük Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

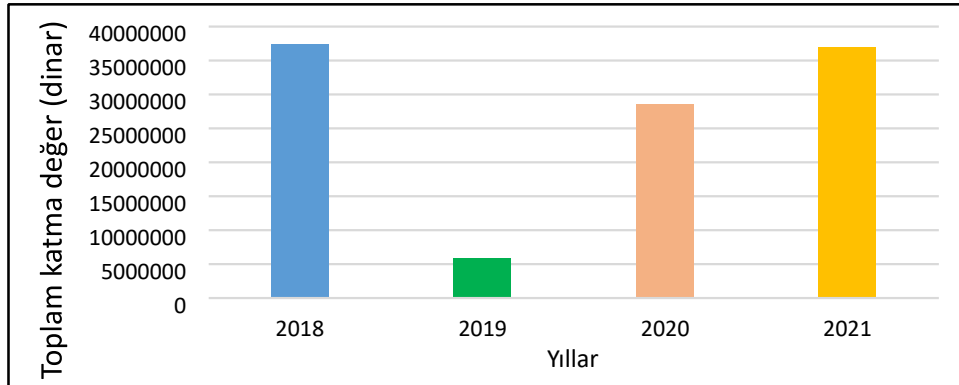

(Araştırmacı tarafından; Tablo 2 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı ücret verimliliğinin, 2019 yılında en yüksek değer olarak 0,000001 dinara, 2021 yılında en düşük değer olan 0,0000002 dinara ulaşmıştır. Ücret olarak harcanan miktarın Kerkük Valiliği'nin toplam katma değerinin 0,0000001 dinarına ulaşması, üretim gereksinimi değerlerinin ve işçi sayısının artmasına sebep olmuştur.

3.3. Diyala Valiliği

Tablo 13. Diyala Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı,

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

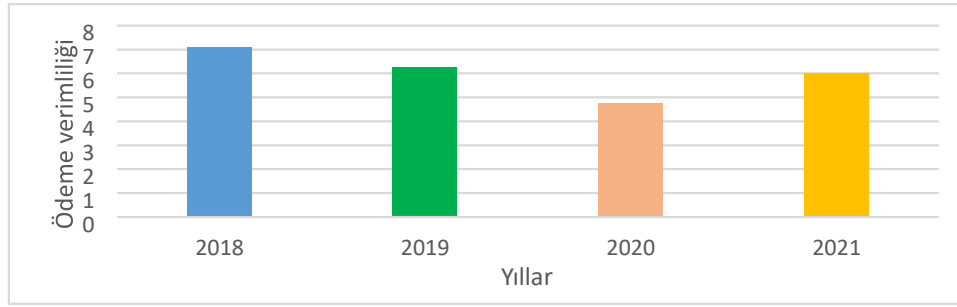
Tablo 14. Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	37428500	20247.5	7.062	0.000541	0.00000019
2019	5766857	21097.34	6.25	0.004	0.000001
2020	28610629	17447	4.717	0.00061	0.00000016
2021	36854003	24455.71169	5.996	0.00066	0.0000002

(Araştırmacı tarafından; Tablo3 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

En yüksek değer 2018 yılında 37.428.500 dinar, en düşük değer ise 2019 yılında 5.766.857 dinara ulaşmıştır. Katma değerdeki artış nedeninin; üretim gereksinimlerinde, işçi ücretlerinin değerinde ve işçi sayısında artış olması dolayısıyla çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirlenmiştir.

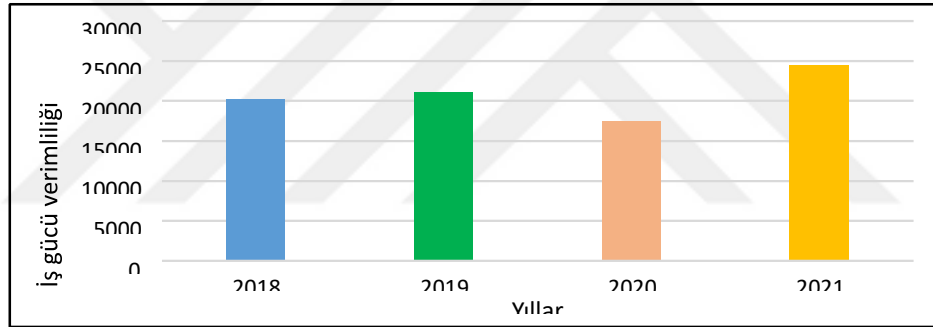
Tablo 15. Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo3 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 17.447 dinar olması ve işçilerin, üretim miktarının 17.447 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. en düşük değer ise 2020 yılında 24.455,71.169 dinardır.

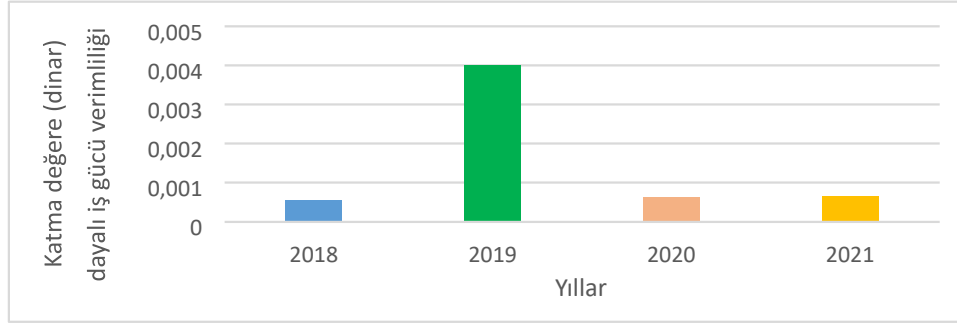
Tablo 16. Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo3 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2018 yılında 7.062 dinar olması nedeniyle öğrenim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. İşçiler, ücret olarak 7.062 dinar elde etmiştir. En düşük değerin ise 2020 yılında 4.717 dinara ulaştığı belirlenmiştir. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi boyunca üretim değerlerinden, maaşlardan ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

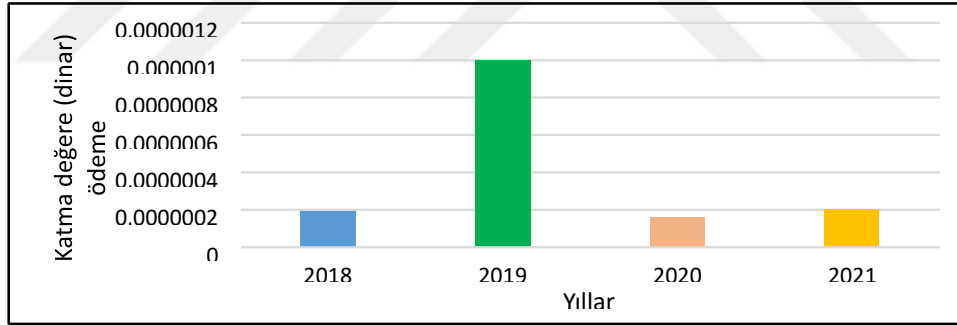
Tablo 17. Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo3 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 0,004 dinara, en düşük değerin ise 2018 yılında 0,000541 dinara ulaşması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.000541 dinarını elde etmişlerdir.

Tablo 18. Diyala Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo3 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin, 2019 yılında en yüksek değere ulaşarak 0,0000001 dinar ve 2020 yılında en düşük değere ulaşarak 0,00000016 dinar olduğu, ücret olarak harcanan her dinarın 0,00000016 dinar miktarına ulaştığı belirtilmektedir.

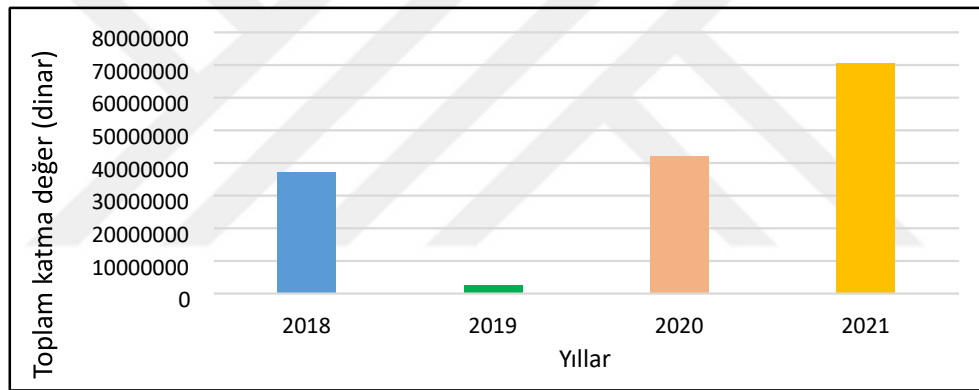
4. Anbar Valiliği

Tablo 19. Anbar Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı Ücret verimliliği (dinar)
2018	37135422	19517.04	8.296	0.000526	0.00000022
2019	2609399.333	18424.34	9.643	0.007	0.000004
2020	41909491	15175	5.76312	0.00036	0.00000014
2021	70453009	27938.70963	7.489	0.0004	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı, Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021)

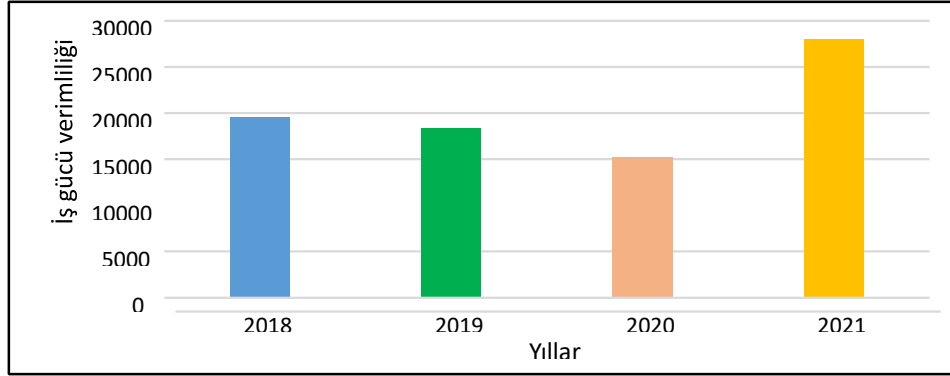
Tablo 20. Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo4 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

En yüksek değerin 70.453.009 dinar, en düşük değerin ise 2019 yılında 2.609.399.333 dinar olması nedeniyle, çalışma süresince toplam katma değerde bir dalgalanma olduğu belirlenmiştir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin, işçi ücretlerinin değerinin ve işçi sayılarının artmasıdır.

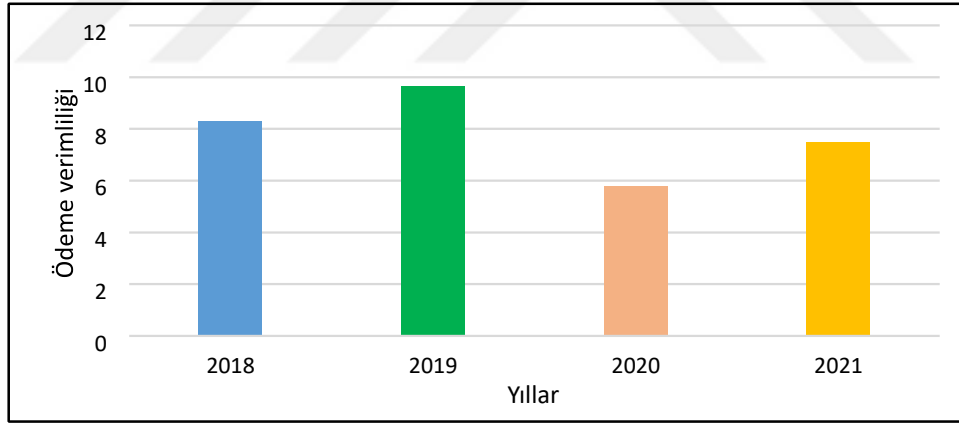
Tablo 21. Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo4 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 27.938.70963 dinar olması ve işçilerin, üretim miktarının 27.938.70963 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. En düşük değer ise 2020 yılında (15.175) dinardır.

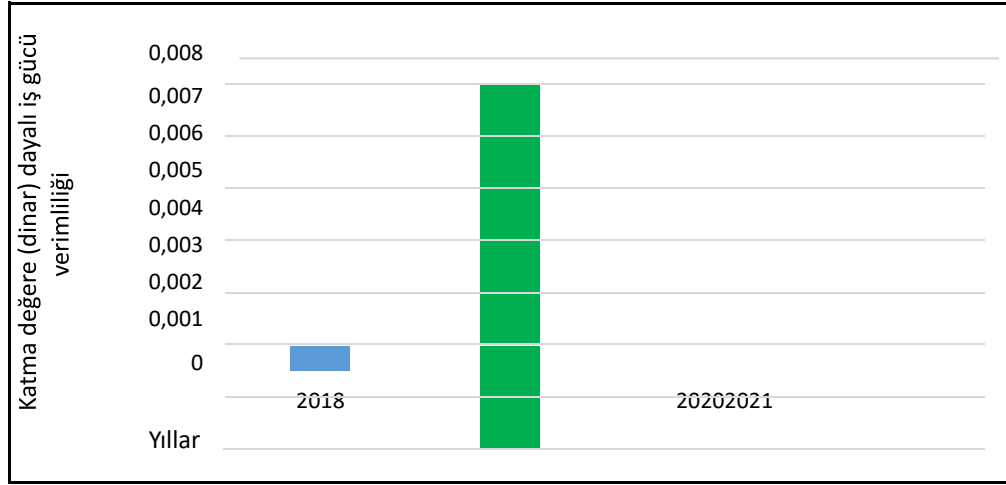
Tablo 22. Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo4 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 9.643 dinar olması nedeniyle eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. İşçilere yönelik ücret 9.643 dinardır. En düşük değer ise 2020 yılında 5.76312 dinardır. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi boyunca üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

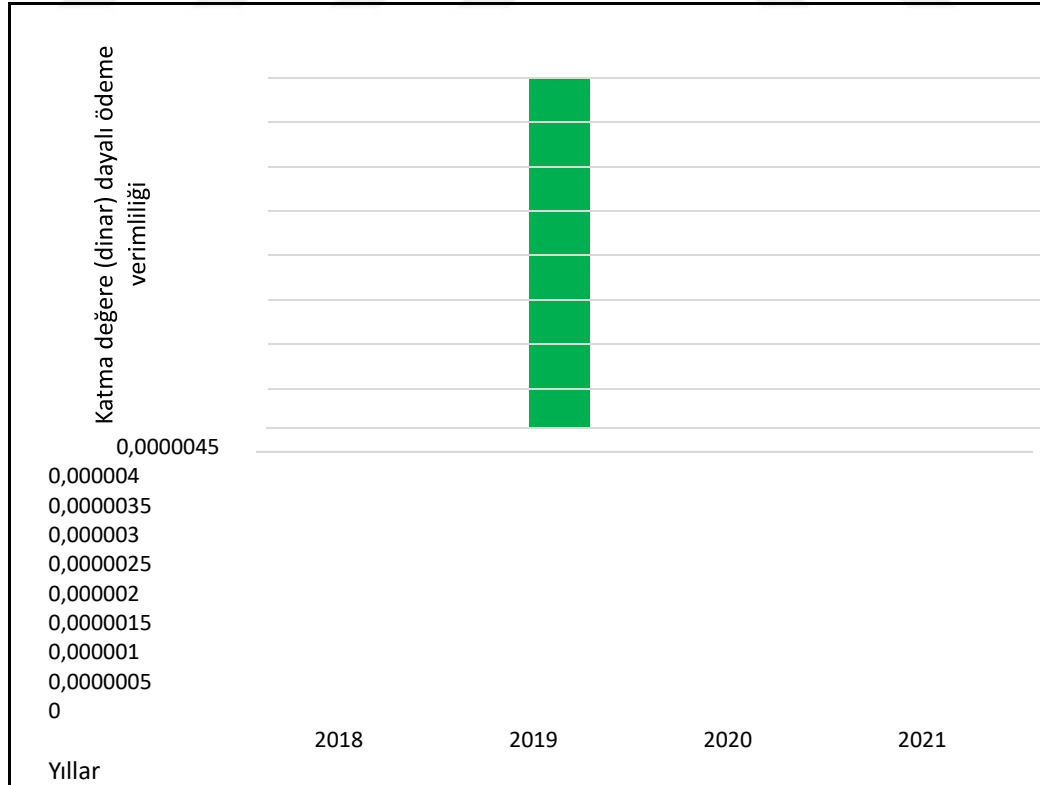
Tablo 23. Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo4 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 0,004 dinar, en düşük değerin ise 2018 yılında 0,000541 dinar olması nedeniyle çalışma süresi boyunca, katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.000541 dinarını elde etmektedir.

Tablo 24. Anbar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo4 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince gözlemlenen katma değere dayalı ücret verimliliğinin, 2019 yılında en yüksek değere ulaşarak 0,000004 dinar ve 2021 yılında en düşük değere ulaşarak 0,0000001 dinara ulaştığı, ücret olarak harcanan her dinarın Anbar Valiliği toplam katma değerinin 0,0000001 dinarına ulaştığı belirtilmektedir.

5. Bağdat Valiliği

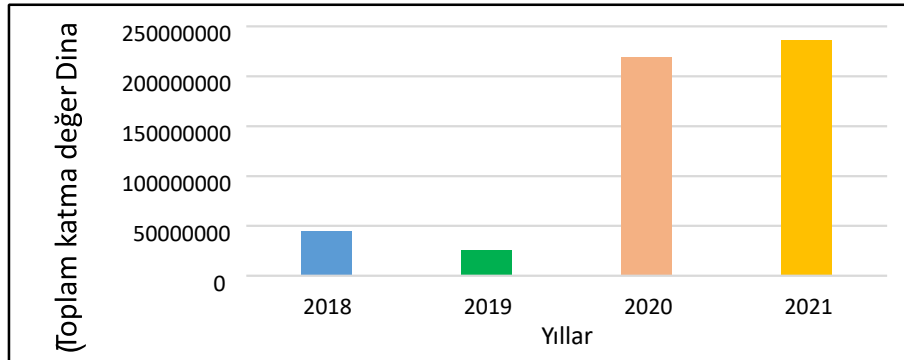
Tablo 25. Bağdat Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı Ücret verimliliği (dinar)
2018	44725762	29940.67	4.925	0.000669	0.00000011
2019	26008250.57	28400.72	5.116	0.001	0.0000001
2020	218725472	23429	5.54753	0.00011	0.00000003
2021	235902583	26886.86475	5.748	0.00011	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı,

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

Tablo 26. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

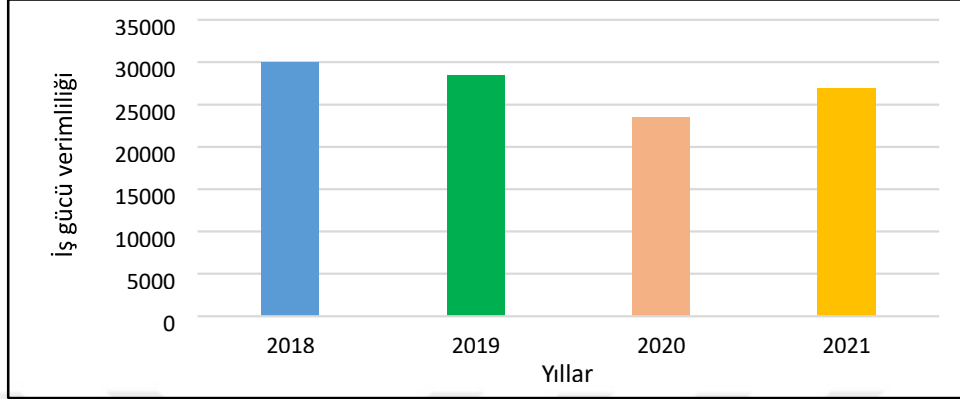

(Araştırmacı tarafından; Tablo5 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değer 2021 yılında 235.902.583 dinar, en düşük değerin ise 2019 yılında 26.008.250,57 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki

artış üretim gereksinimlerindeki, işçi ücretlerinin değerindeki ve işçi sayılarındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

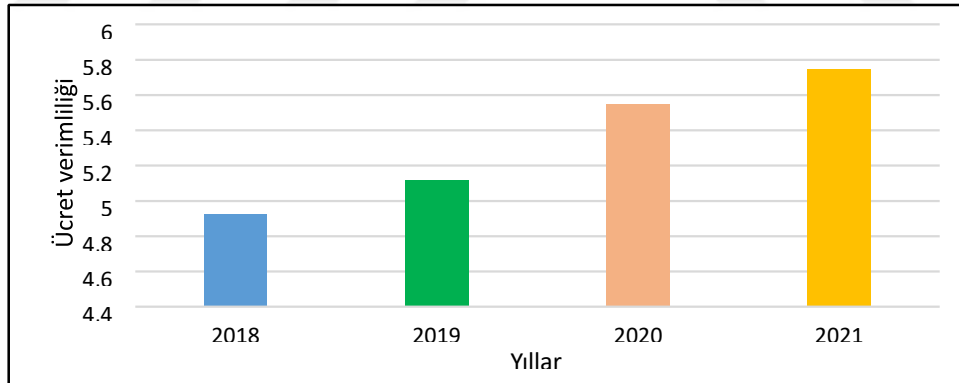
Tablo 27. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo5 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2018 yılında 29.940,67 dinar olması ve işçilerin, üretim miktarının 29.940,67 dinarını elde etmesi, en düşük değerin ise 2020 yılında 23.429 dinar olması nedeniyle çalışma süresince emek verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir.

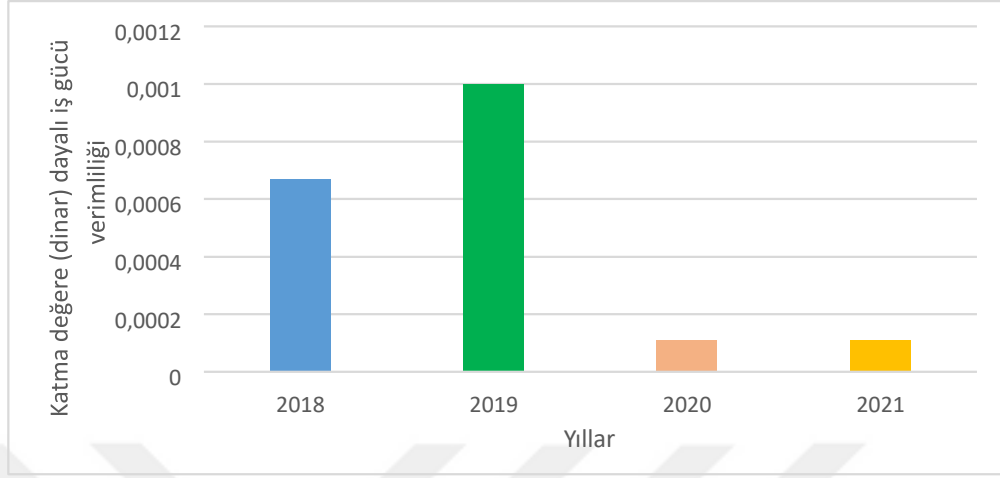
Tablo 28. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo5 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 5.748 dinar olması ve işçiler için ücret olarak 5.748 dinarın üretime ulaşması, en düşük değerin ise 2018 yılında 4.925 dinara ulaşması nedeniyle eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanmaların nedeni, çalışma dönemindeki üretim değerlerinden, maaşlardan ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

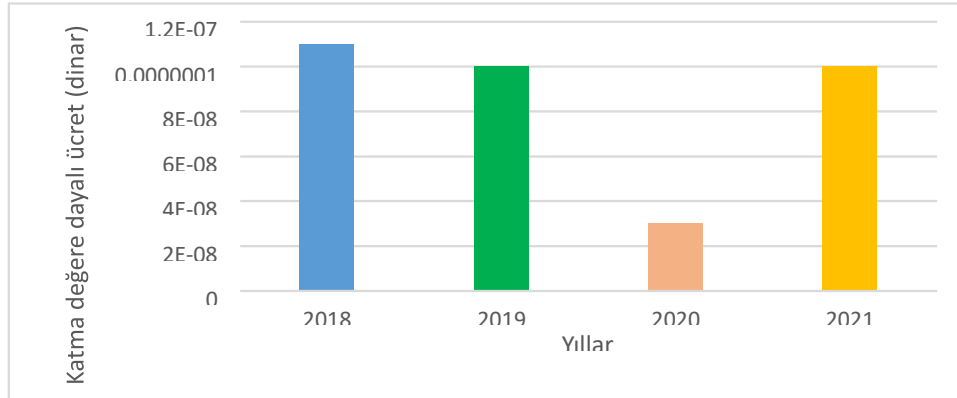
Tablo 29. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo5 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 0,001 dinar, en düşük değerin ise 2020 ve 2021 yıllarında 0,00011 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca, katma değere dayalı iş gücü verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.00011dinarını elde etmektedir.

Tablo 30. Bağdat Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo5 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin, 2018 yılında en yüksek değere (0,00000011) ulaştığı ve 2019 ve 2021 yıllarında en düşük değere (0,0000001) ulaştığı belirtilmektedir. Ücret olarak harcanan dinarın, Bağdat Valiliği'nin toplam katma değerinin 0,0000001 dinarına ulaştığı belirtilmektedir.

6. Babil Valiliği

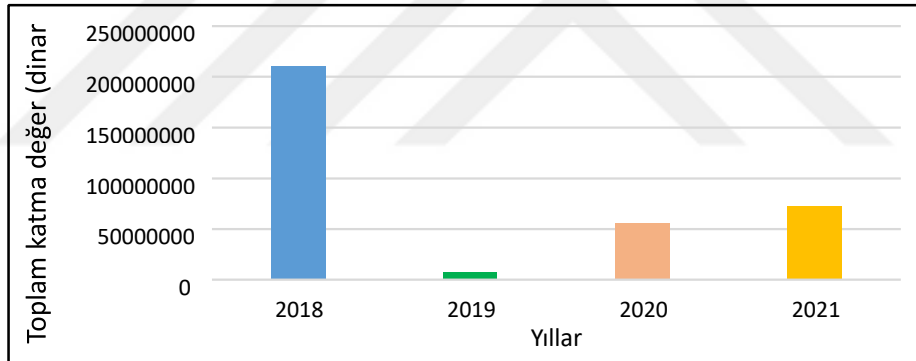
Tablo 31. Babil Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	210109397	20727.86	7.557	0.0000987	0.00000004
2019	7722832.433	19713.13	7.981	0.003	0.000001
2020	55214730	24467	8.1787	0.00044	0.00000015
2021	72633878	32439.6774	9.342	0.00045	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021)

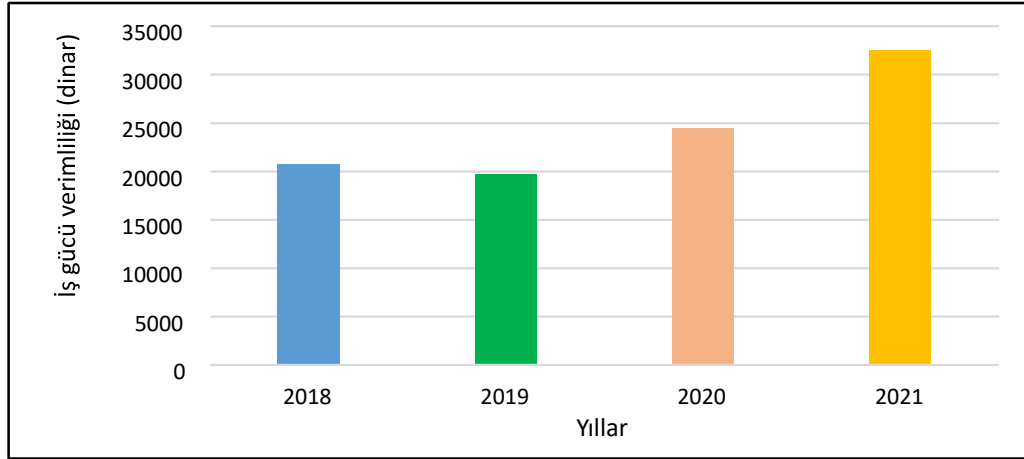
Tablo 32. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo6 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değer 2018 yılında 210.109.397 dinar, en düşük değerin ise 2019 yılında 7.722.832.433 dinar olması nedeniyle, çalışma süresince toplam katma değerde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin, işçi ücretlerinin değerinin ve işçi sayılarının artmasıdır.

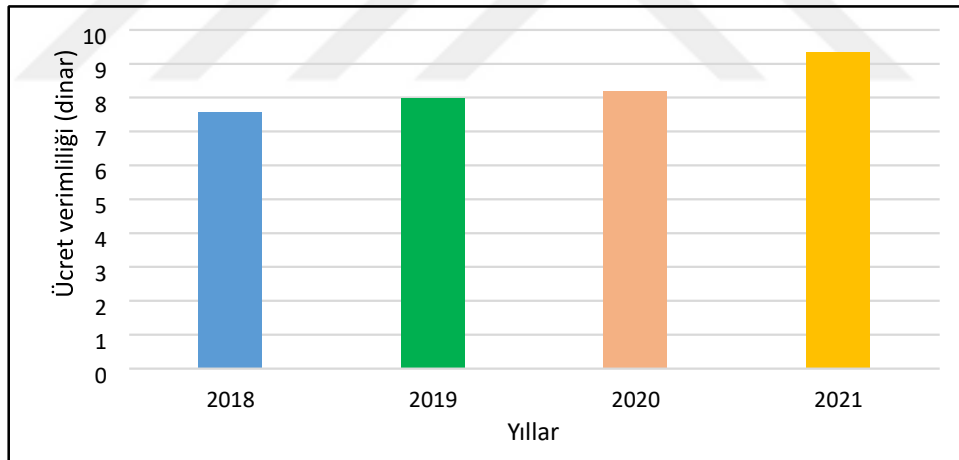
Tablo 33. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo6 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 2021 yılında 32.439.6774 dinar olması ve işçilerin, üretim miktarının 29.940,67 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince, iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. En düşük değer ise 2019 yılında 19.713,13 dinara ulaşmıştır.

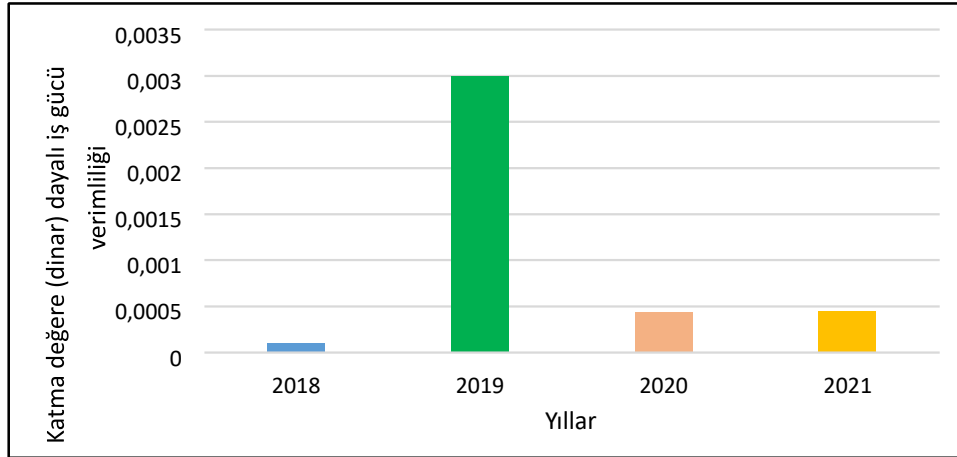
Tablo 34. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo6 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 9.342 dinar olması, işçiler için ücret olarak 9.342 dinarın üretime ulaşması ve en düşük değerin 2018 yılında 7.557 dinara ulaşması nedenleriyle eğitim süresi boyunca, ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanma, çalışma dönemindeki üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

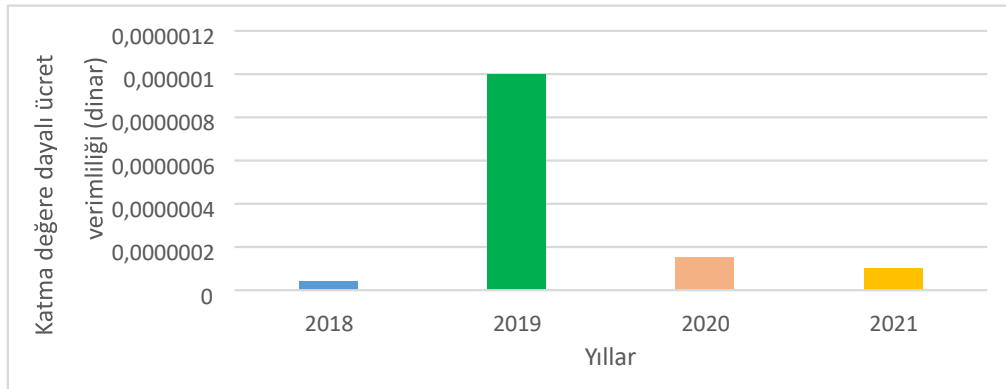
Tablo 35. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo6 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 0,003 dinar, en düşük değerin ise 2018 yılında 0,0000987 dinar olması nedeniyle çalışma süresi boyunca, katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.0000987 dinarını elde etmektedirler.

Tablo 36. Babil Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo6 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 0,000001 dinar, en düşük değerin ise 2018 yılında 0,00000004 dinar olması nedeniyle çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği, ücret olarak harcanan her dinarın Babil Valiliği'nin toplam katma değerinin 0,00000001 dinarını elde ettiği belirtilmektedir.

7. Kerbela Valiliği

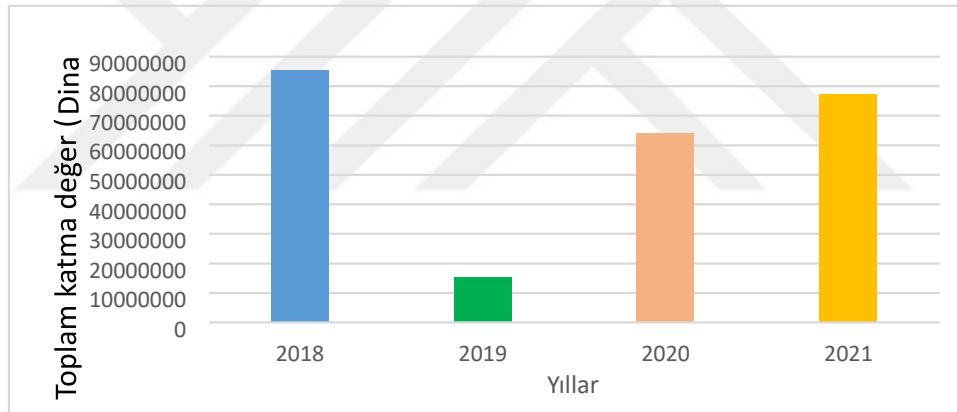
Tablo 37. Kerbela Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performanslarının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı Ücret verimliliği (dinar)
2018	85222068	27840.8	5.87	0.000327	0.00000007
2019	15429612.67	28764.83	6.375	0.002	0.0000001
2020	64032279	30142	9.12936	0.00047	0.00000014
2021	77339721	39249.28496	9.317	0.00051	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021) .

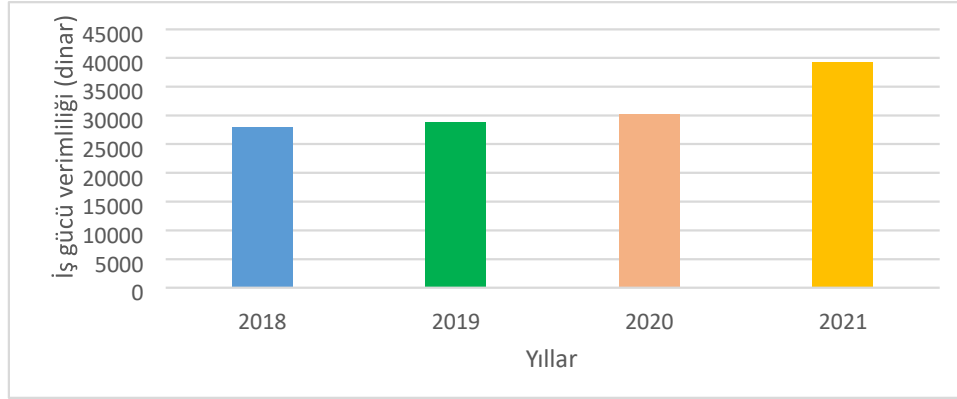
Tablo 38. Kerbela Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo7 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır)

Tabloda, en yüksek değer 2018 yılında 85.222.068 dinar, en düşük değerin ise 2019 yılında 15.429.612,67 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artış, üretim gereksinimlerindeki, işçi ücretlerinin değerindeki ve işçi sayısındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

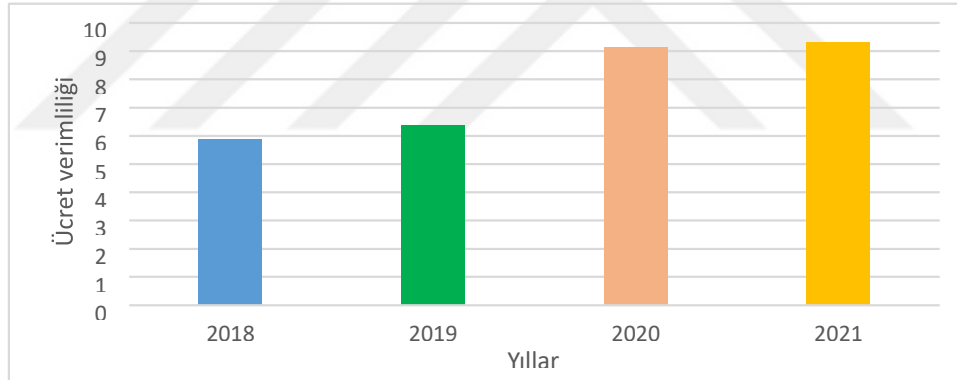
Tablo 39. Kerbela Valiliği’nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo7 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 39,249,28496 dinar olması ve işçilerin, üretim miktarının 39,249,28496 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. En düşük değer ise 2018 yılında 27,840,08 dinardır.

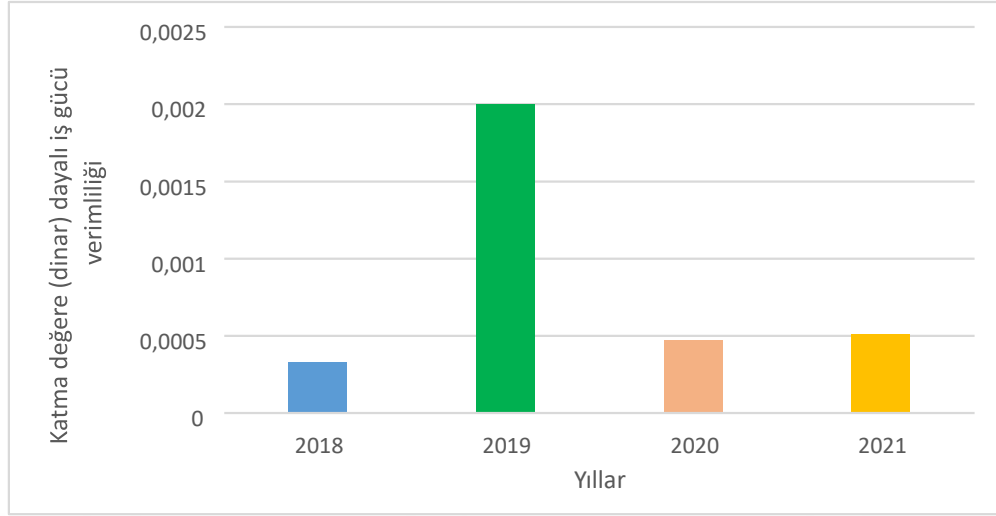
Tablo 40. Kerbela Valiliği ‘nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo7 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2021 yılında 9.317 dinar olması, işçiler için ücret olarak 9.317 dinarın üretime ulaşması ve 2018 en düşük değerin 2018 yılında 5,87 dinara ulaşması nedeniyle eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma döneminde üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

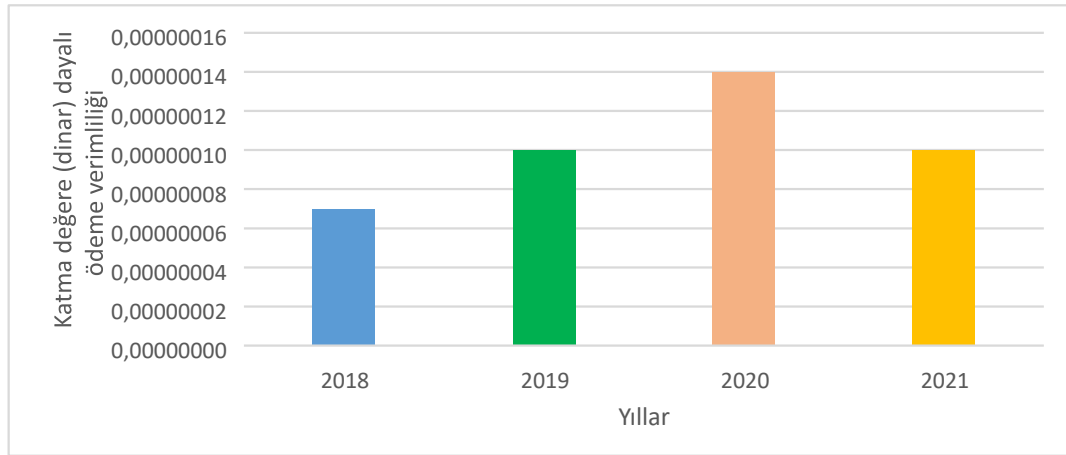
Tablo 41. Kerbela Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo7 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2019 yılında 0,002 dinar, en düşük değerin ise 2018 yılında 0,000327 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değişimi belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.000327 dinarını elde etmektedir.

Tablo 42. Kerbela Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo7 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2020 yılında 0,00000014 dinar, en düşük değerin ise 2018 yılında 0,000000007 dinar olması nedeniyle çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. Ücret olarak harcanan dinar 0,000000007 tutarına ulaşmıştır.

8. Vasit Valiliği

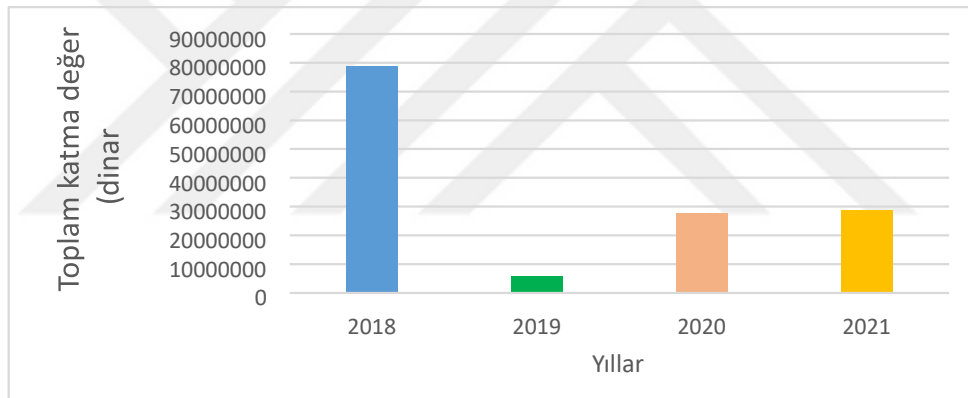
Tablo 43. Wasit Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	78815742	14964.3	4.731	0.00019	0.00000006
2019	5852175.233	19820.88	5.468	0.003	0.000001
2020	27559118	19436	4.55626	0.00071	0.00000017
2021	28662222	22453.97588	4.905	0.00078	0.0000002

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı,

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

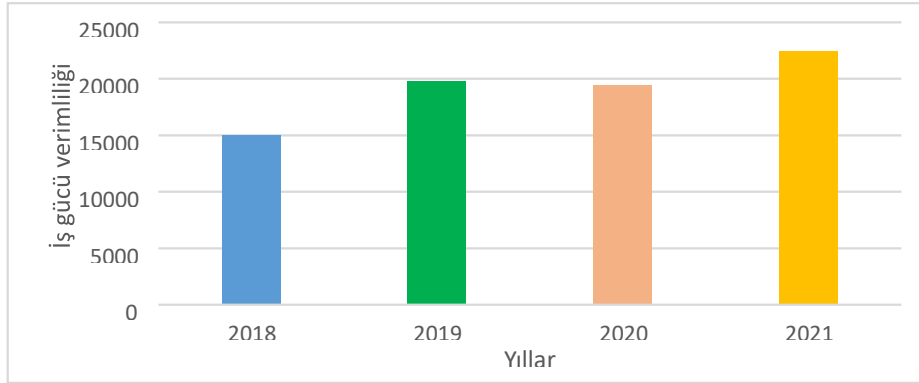
Tablo 44. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo8 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, en yüksek değerin 2018 yılında 78.815.742 dinar, en düşük değerin ise 2019 yılında 5852.175.233 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin, işçi ücretlerinin değerinin ve işçi sayısının artmasıdır.

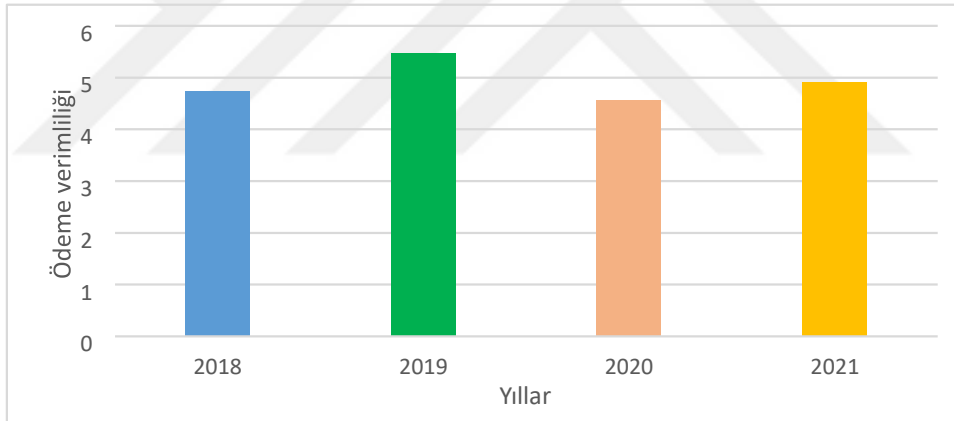
Tablo 45: Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo8 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 22.453.97588 dinar olması ve bunun her işçinin üretim miktarının 22.453.97588 dinarını elde ettiği anlamına gelmesi nedeniyle çalışma süresince işgücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2018 yılındaki en düşük değer ise 14.964,3 dinardır.

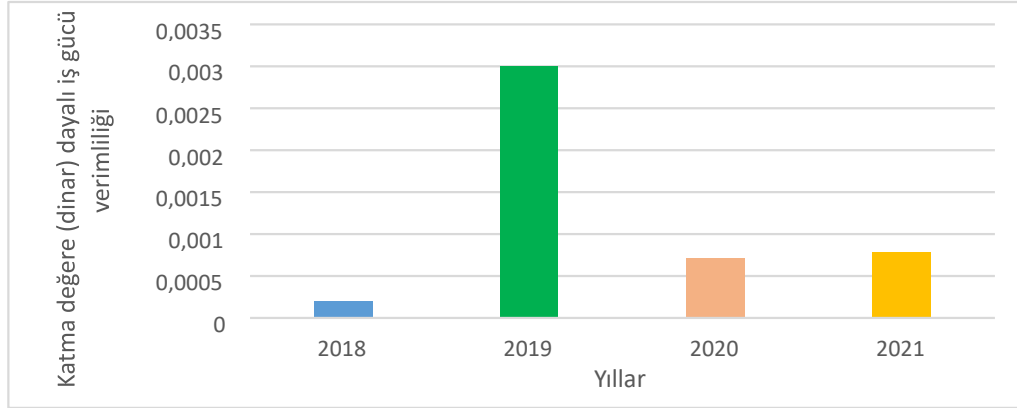
Tablo 46. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo8 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019 yılındaki en yüksek değerin 5.468 dinar olması nedeniyle öğrenim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. İşçiler, ücret olarak 5.468 dinar elde etmişlerdir. Üretim, 2020 yılındaki en düşük değere (4.55626) ulaşmıştır. Bu dalgalanmalar, çalışma döneminde üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

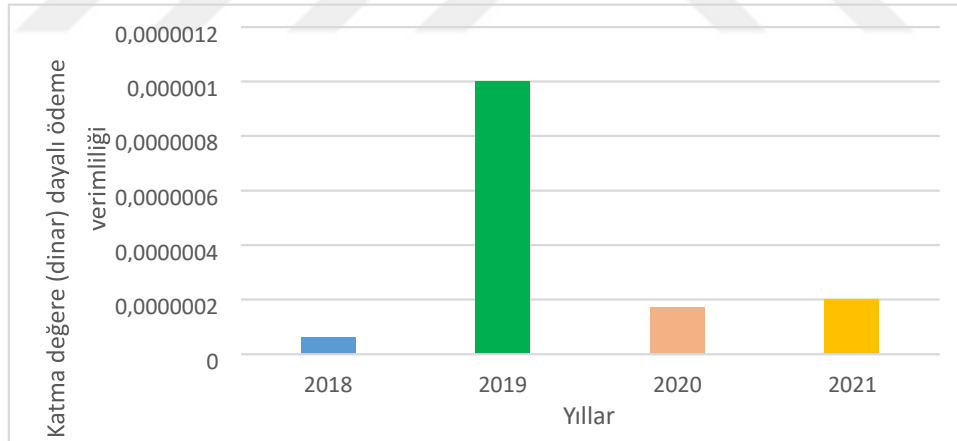
Tablo 47. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo8 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,003 dinar, 2018'deki en düşük değerin ise 0,00019 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.00019 dolarını elde etmektedirler.

Tablo 48. Wasit Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo8 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin, 2019 yılında en yüksek değere ulaşarak 0,0000001 dinar ve 2018 yılında en düşük değere ulaşarak 0,00000006 dinar olduğu, bunun da ücret olarak harcanan her doların Wasit Valiliği toplam katma değerinin 0,00000006 dolar elde ettiğini belirtmektedir.

9. Selahaddin Valiliği

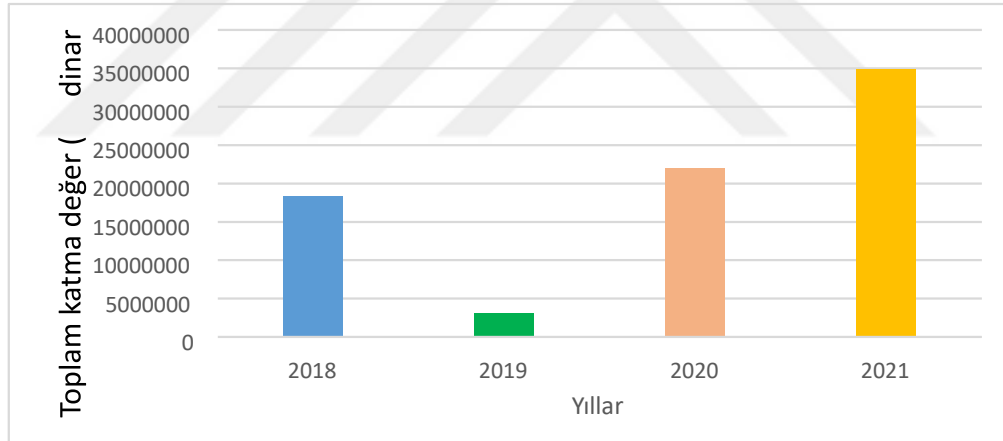
Tablo 49. Selahaddin Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018- 2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	18316914	29020.43	8.681	0.001584	0.00000047
2019	3109048.557	28737.41	9.322	0.009	0.000003
2020	21885330	13152	4.35882	0.0006	0.00000020
2021	34937943	20768.90148	4.975	0.00059	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021)

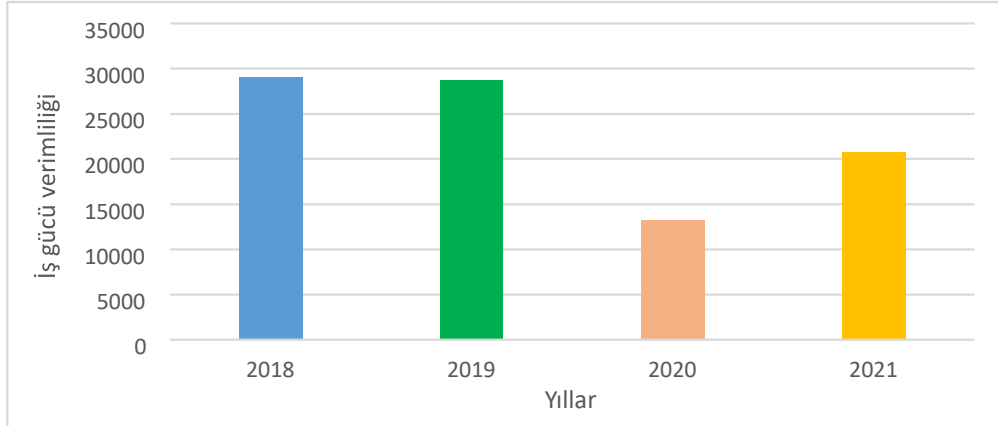
Tablo 50. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo9 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 34.937.943 dinar, 2019 yılındaki en düşük değerin ise 3.109.048.557 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu görülmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin, işçi ücretlerinin değerinin ve işçi sayısının artmasıdır.

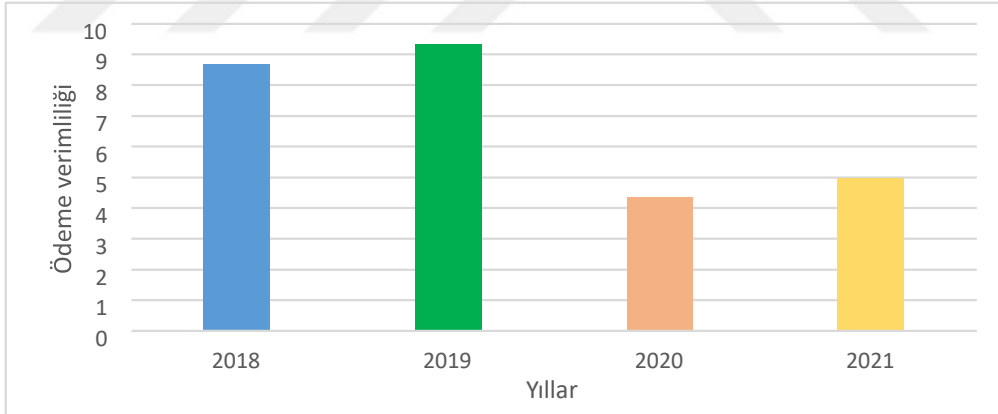
Tablo 51. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo9 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018'deki en yüksek değerin 29.020,43 dinar olması, işçilerin üretim miktarının 29.020,43 dinarını elde etmesi ve 2020'deki en düşük değerin 13.152 dinar olması nedeniyle çalışma süresince emek verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir.

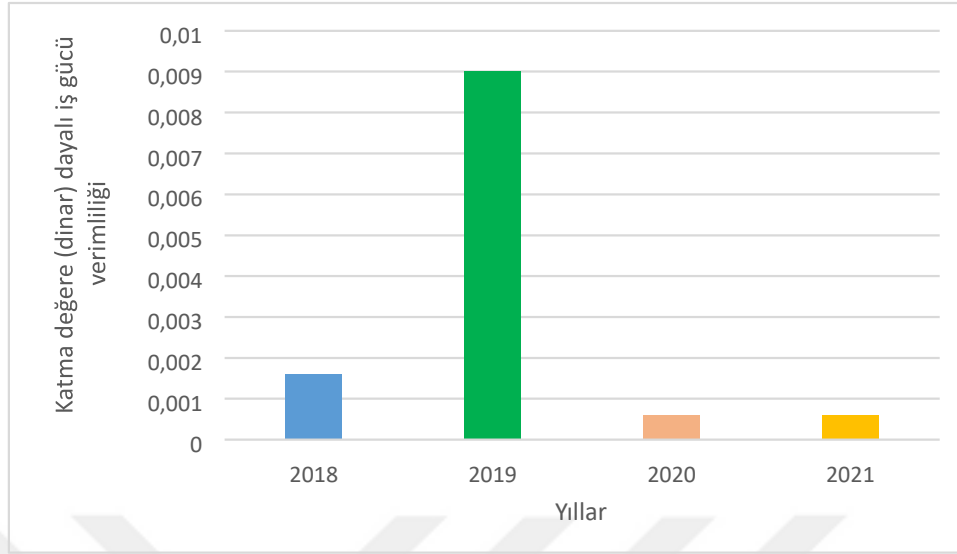
Tablo 52. Salaheddin Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo9 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2020 yılındaki en yüksek değerin 4,35882 dinar olması nedeniyle öğrenim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu, işçilerin ücreti olarak 5,468 dinara ulaştığı ve 2019 yılındaki en düşük değerin 9,322 dinara ulaştığı belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma döneminde üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

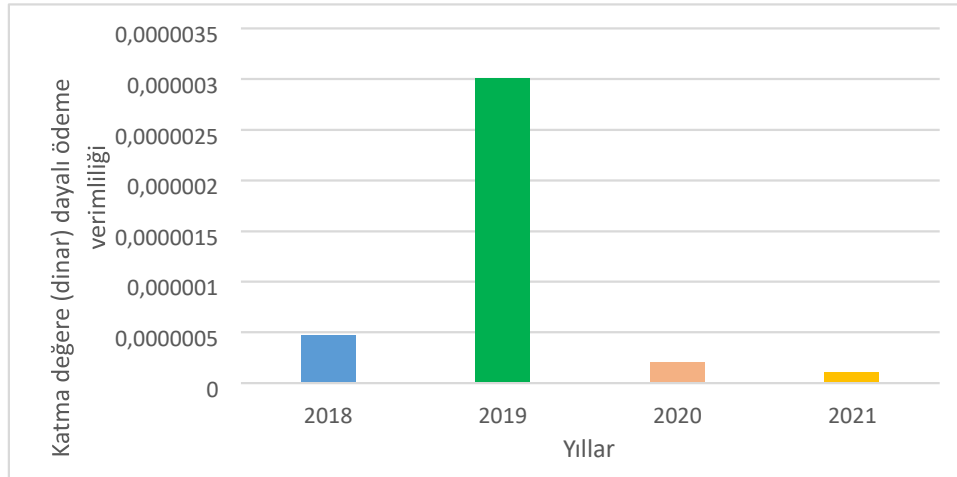
Tablo 53. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo9 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,009 dinar, 2020'deki en düşük değerin ise 0,0006 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı iş gücü verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.0006 dinarını elde etmektedirler.

Tablo 54. Salah al-Din Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo9 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,000003 dinar ve 2018'deki en düşük değerin ise 0,0000001 dinar olması sebebiyle çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. Ücret olarak harcanan miktarın 0,0000001 dinara ulaştığı gözlemlenmektedir.

10. Necef Valiliği

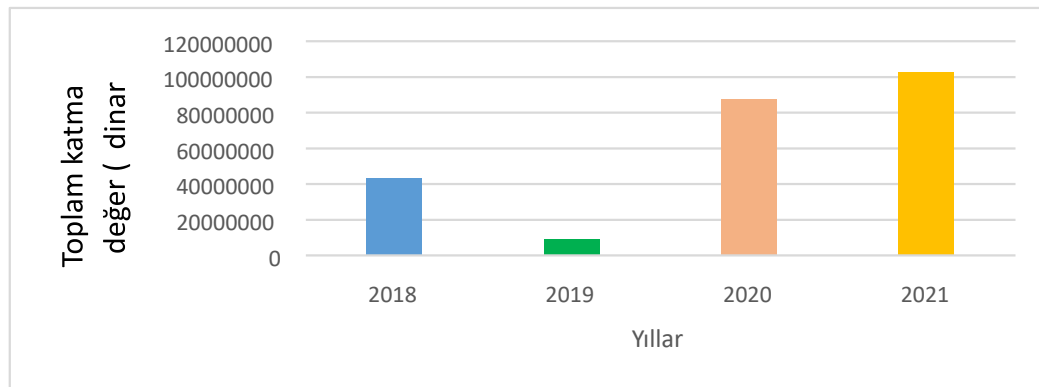
Tablo 55. Necef Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	43082501	26200.86	7.81	0.000608	0.00000018
2019	8877089	24044.96	6.757	0.003	0.000001
2020	87603699	29529	6.16692	0.00034	0.00000007
2021	102813803	33976.93554	6.989	0.00033	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı,

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

Tablo 56. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

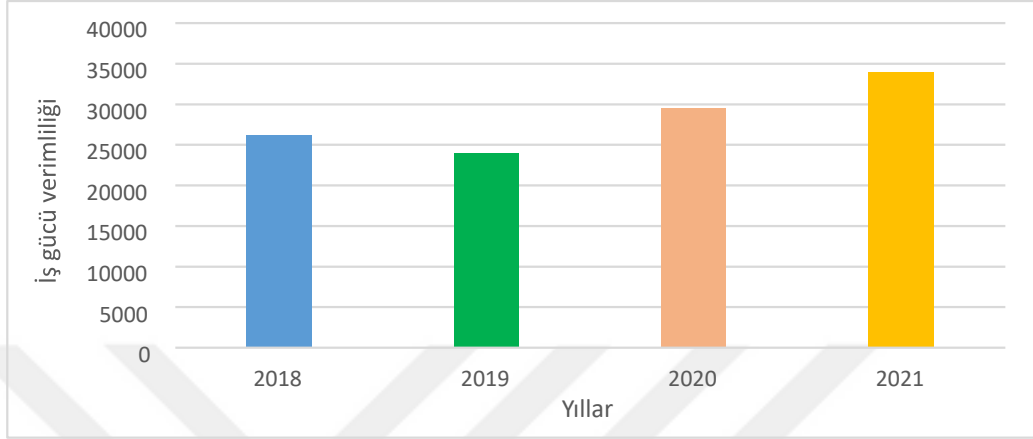

(Araştırmacı tarafından; Tablo10 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 102.813.803 dinar, 2019 yılındaki en düşük değerin ise 8.877.089 dinar olması nedeniyle çalışma süresince

toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerindeki, işçi ücretlerinin değerindeki ve işçi sayılarındaki artıştır.

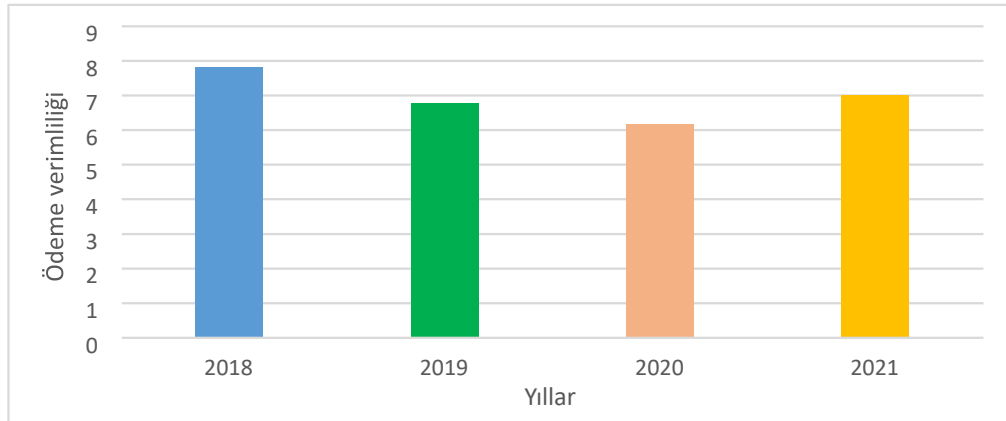
Tablo 57. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo10 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 33.976.93554 dinar olması ve işçilerin üretim miktarının 29.020,43 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2019 yılındaki en düşük değer ise 24.044,96 dinardır.

Tablo 58. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemi için ücret verimlilik standardı

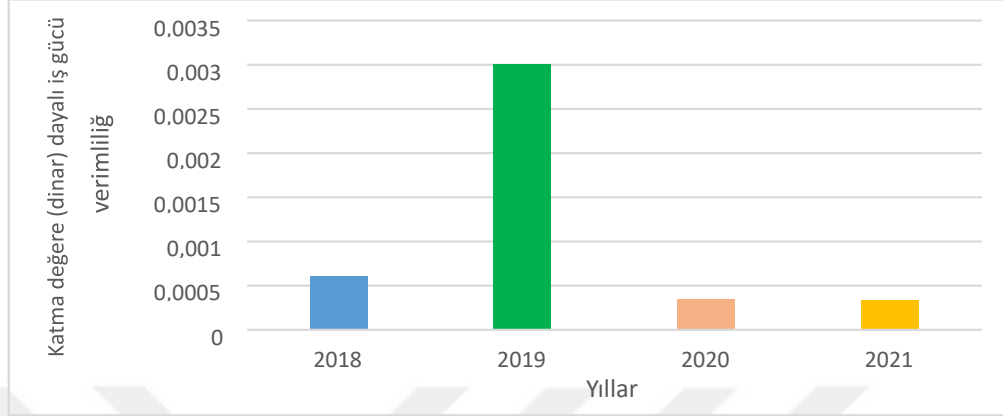

(Araştırmacı tarafından; Tablo10 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018'deki en yüksek değerin 7,81 dinar olması nedeniyle öğrenim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. işçiler için ücret olarak 7,81 dinara ulaşılmıştır. 2020'deki en düşük değer 6,16692

dinardır. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi boyunca üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

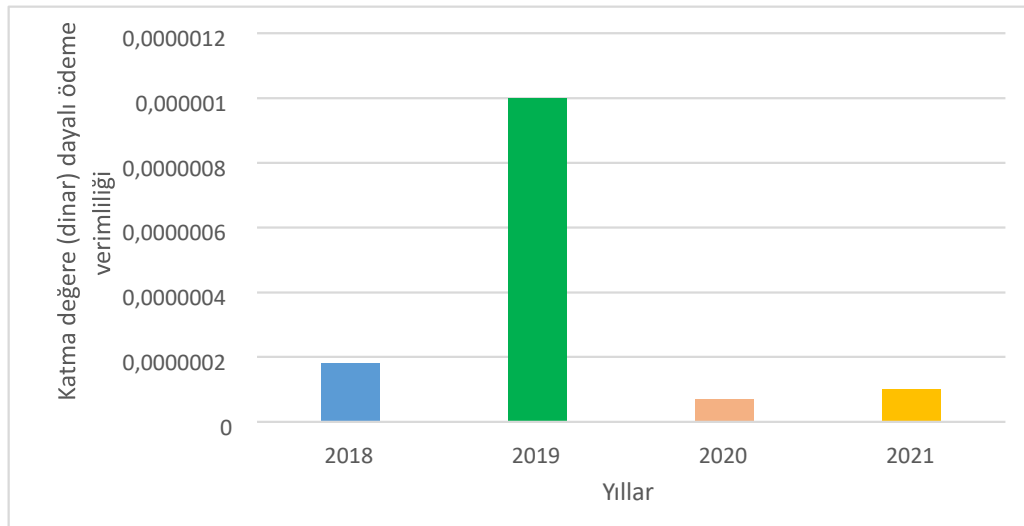
Tablo 59. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo10 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,003 dinar, 2020'deki en düşük değerin ise 0,00034 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı iş gücü verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.00034 dolarını elde etmektedirler.

Tablo 60. Necef Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo10 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği, 2019'daki en yüksek değerin 0,000001 dinar, 2020'deki en düşük değerin

ise 0,00000007 dinar olduğu, bunun da ücret olarak harcanan dinarın 0,000000007 miktarına ulaştığı belirtilmektedir.

11. Kadisiye Valiliği

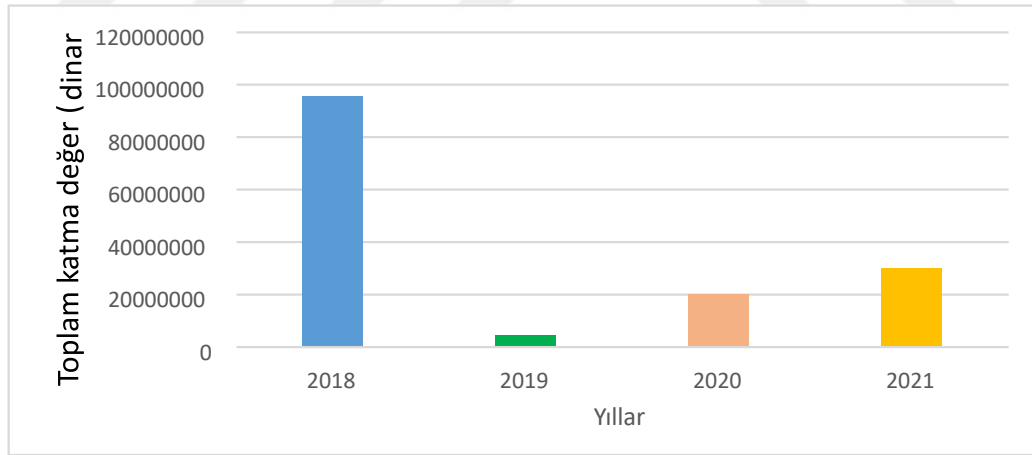
Tablo 61. Kadisiye Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemi için ekonomik değerdendirme

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı İş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	95653238	14975.91	4.894	0.000157	0.00000005
2019	4565767.667	17822.75	5.248	0.004	0.000001
2020	19897918	13567	5.63801	0.00068	0.00000028
2021	29968335	18484.25229	5.881	0.00062	0.0000002

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

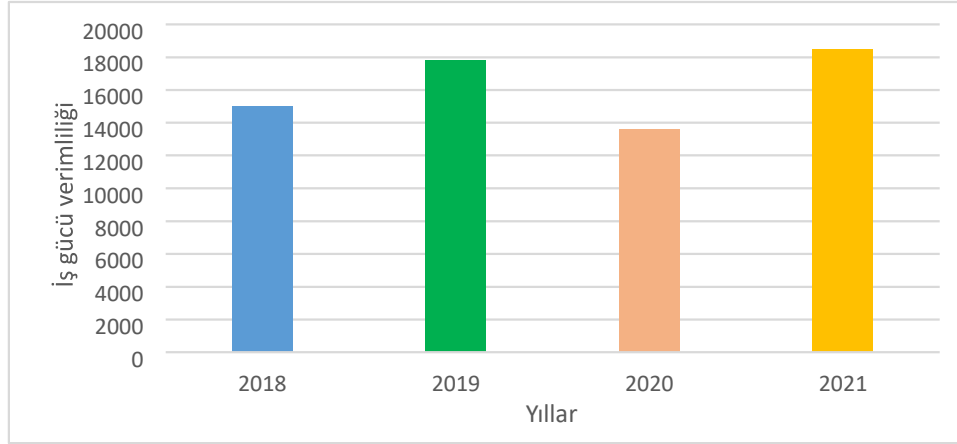
Tablo 62. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ilişkin toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo10 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018'deki en yüksek değerin 95.653.238 dinar, 2019'daki en düşük değerin ise 4.565.767.667 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin, işçi ücretlerinin değerinin ve işçi sayısının artmasıdır.

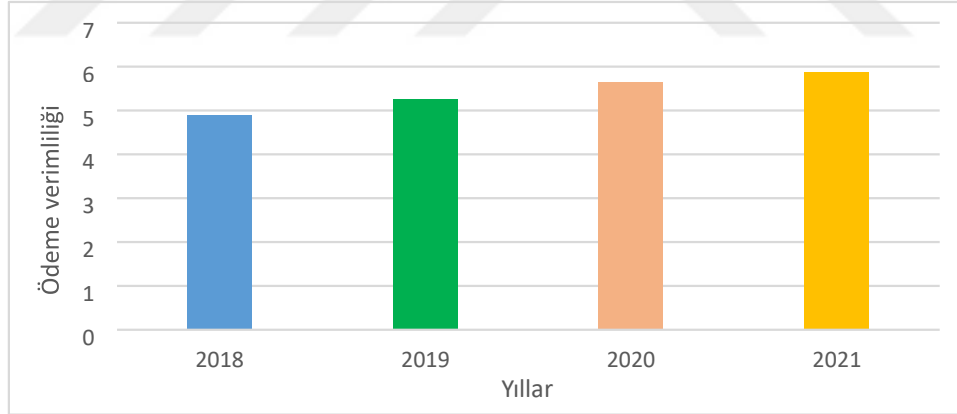
Tablo 63. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo11 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 18.484.25229 dinar olması, işçilerin üretim miktarının 18.484.25229 dinarına ulaşması nedeniyle, çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2020 yılındaki en düşük değer ise 13.567 dinardır.

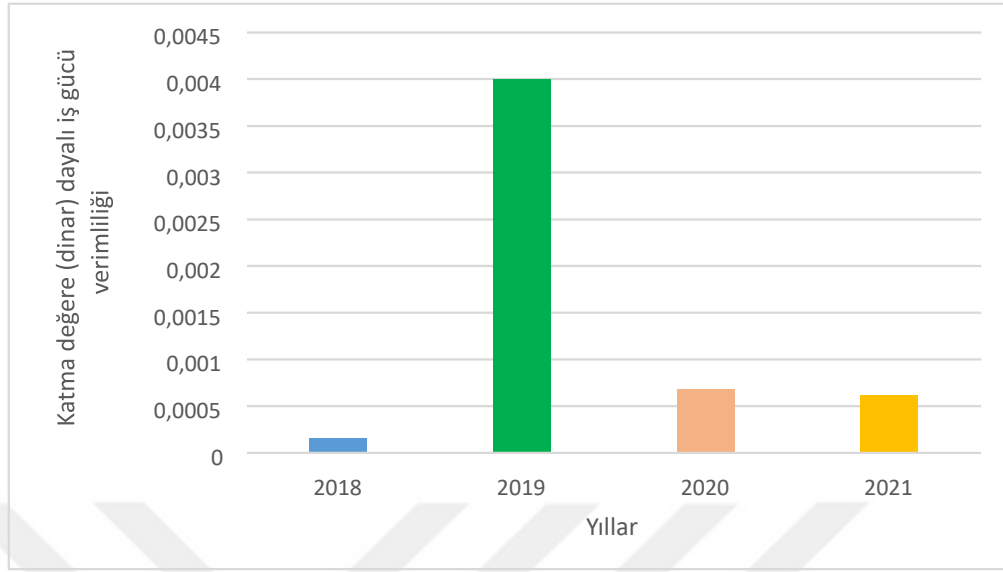
Tablo 64. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo11 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018'deki en yüksek değerin 4.894 dinar olması, işçiler için ücretin 4.894 dinara ulaşması ve 2021'deki en düşük değerin 5.881 dinara ulaşması nedeniyle, çalışma süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma döneminde üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

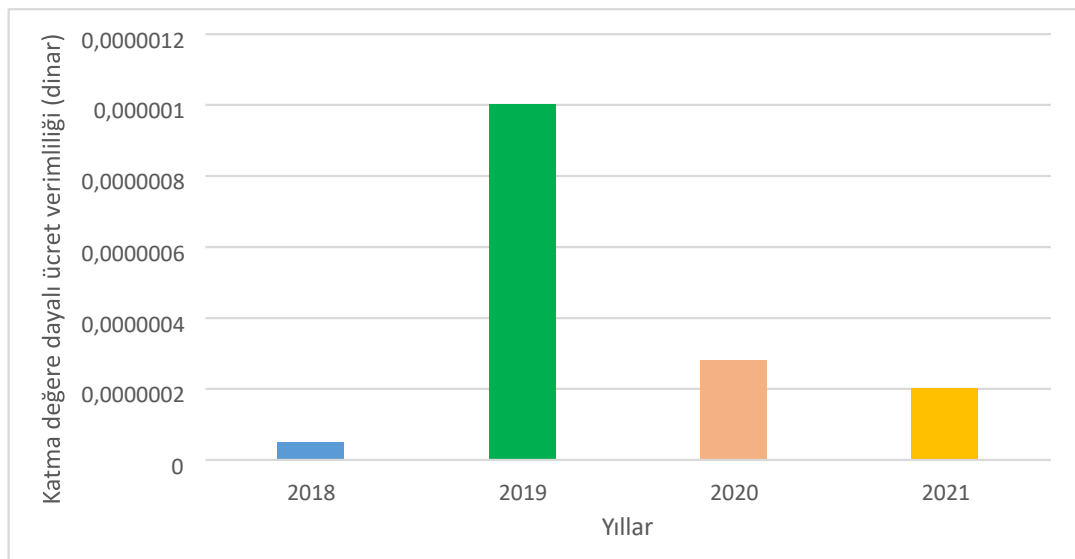
Tablo 65. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değere dayalı iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo11 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,004 dinar, 2018'deki en düşük değerin ise 0,000157 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.000157 dinarını elde etmektedirler.

Tablo 66. Kadisiye Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo11 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği, 2019'daki en yüksek değer 0,0000001 dinar; 2018'deki en düşük değer ise 0,00000005 dinar olduğu, bunun da ücret olarak harcanan miktarın El-Kadisiye Valiliği'ne toplam katma değerin 0,00000005 dinarına ulaştığı belirtilmektedir.

12. El-Muthanna Valiliği

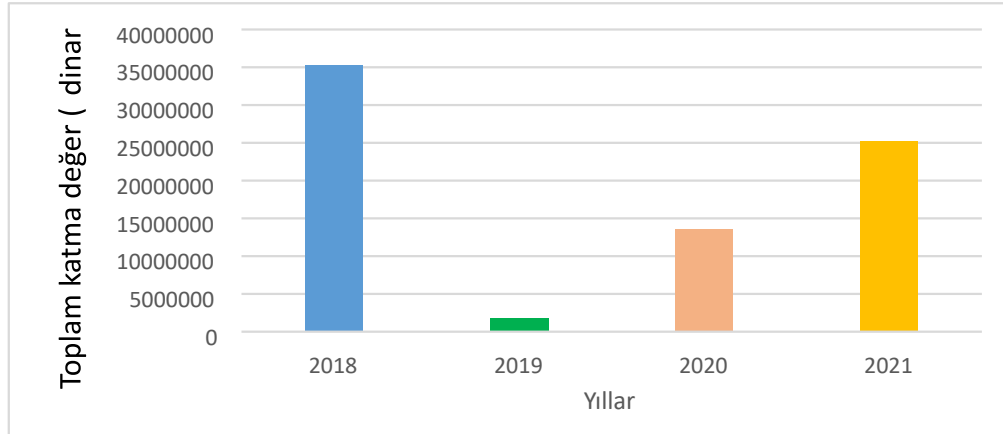
Tablo 67. Muthanna Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemi için ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma Değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	35216311	17047.38	6.824	0.000484	0.00000019
2019	1722999.89	16612.94	6.004	0.01	0.000003
2020	13518070	11554	5.90505	0.00085	0.00000044
2021	25211543	25239.26292	8.349	0.001	0.0000003

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

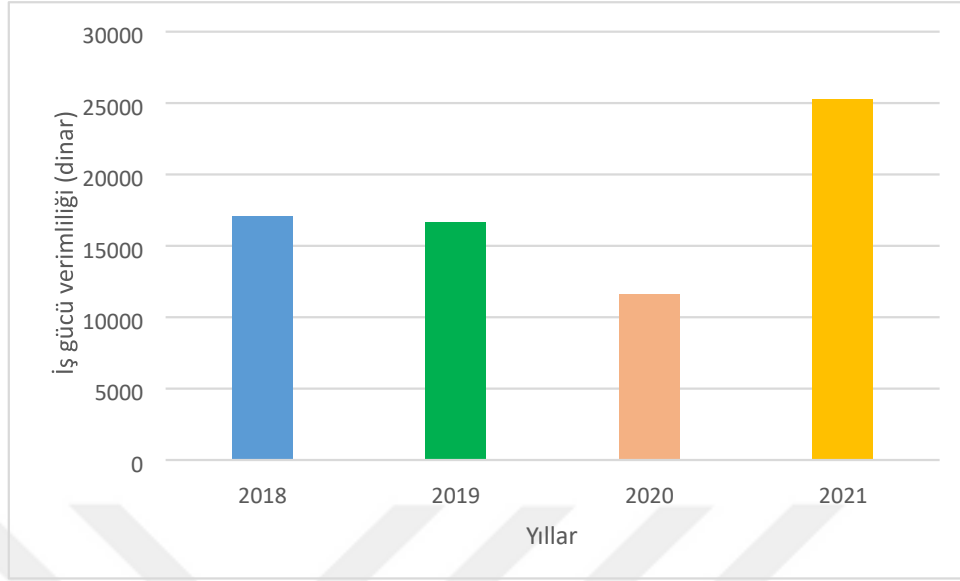
Tablo 68. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo11 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018 yılındaki en yüksek değer 35.216.311 dinar, 2019 yılındaki en düşük değer ise 1.722.999,89 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerinin ve işçi ücretlerinin değerinin ve işçi sayısının artmasıdır.

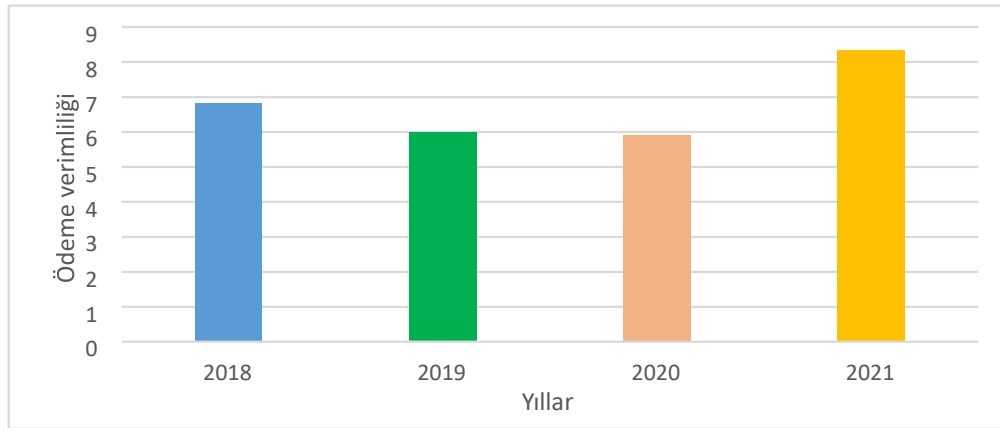
Tablo 69. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo12 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 25.239.26292 dinar olması ve bunun her işçilerin üretim miktarının 25.239.26292 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2020 yılındaki en düşük değer ise 11.554 dinardır.

Tablo 70. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

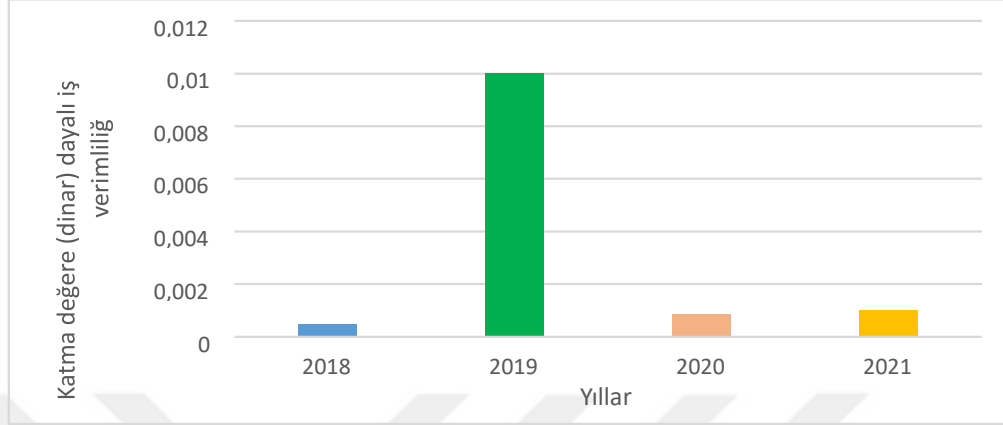

(Araştırmacı tarafından; Tablo12 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 8.349 dinar olması nedeniyle öğrenim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu, işçilerin ücret olarak 8.349 dinara ulaştığı ve 2020 yılındaki en düşük değerin 5.90505 dinara

ulaştığı belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi boyunca üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

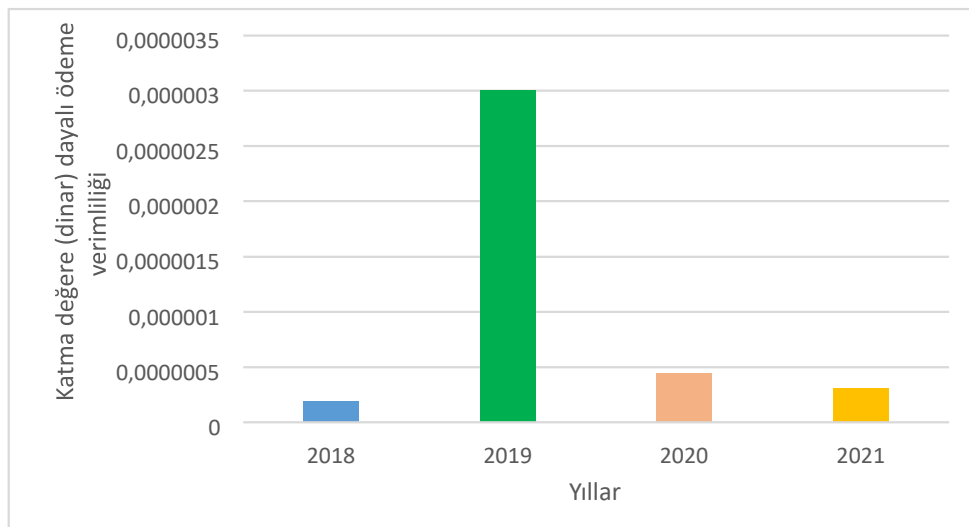
Tablo 71. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo12 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,01 dinar, 2018'deki en düşük değerin ise 0,000484 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler toplam katma değerini 0.000484 dinarını elde etmektedir. Bunun nedeni, toplam katma değere dayalı olarak emek verimliliğini olumsuz yönde etkileyen işçi ücretlerinin yanı sıra üretim gereksinimlerinin değerlerindeki artıştır.

Tablo 72. Muthanna Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri üzerinden ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo12 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin, 2019 yılında 0,000003 dinar olarak en yüksek değere ulaşması ve 2018 yılında 0,00000019 dinar olarak en düşük değere ulaşması nedeniyle değişiklik gösterdiği, bunun da ücret olarak harcanan dinarın Muthanna Valiliği'nin toplam katma değerinin 0,00000019 dinarını elde ettiği belirtilmektedir.

13. Zi Kar Valiliği

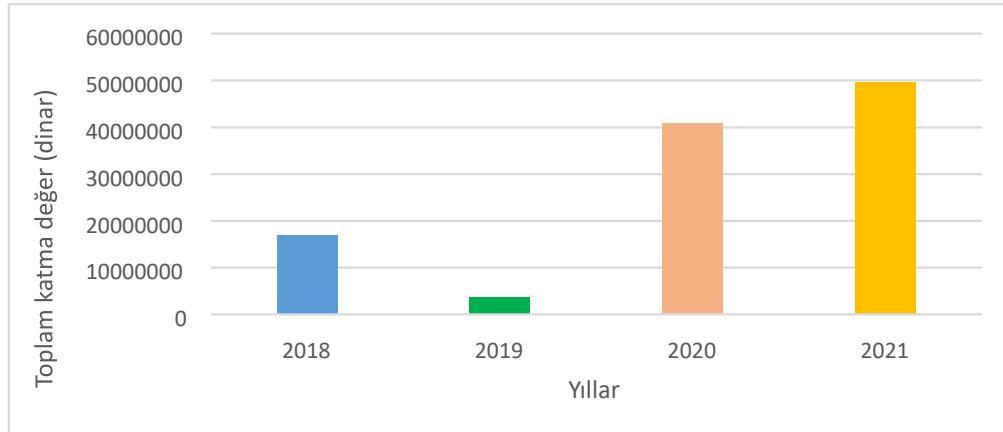
Tablo 73. Zikar Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemi için ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	16798302	18071.31	6.551	0.001076	0.00000039
2019	3627307	22859.32	7.525	0.006	0.000002
2020	40830473	19116	4.95915	0.00047	0.00000012
2021	49482468	26175.68538	5.841	0.00053	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı,

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021)

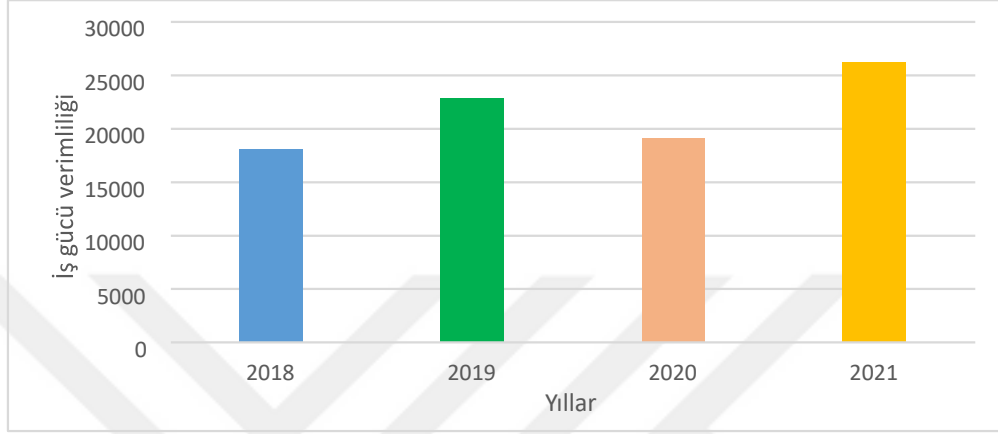
Tablo 74. Zi Kar Valiliği' nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo13 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 49.482.468 dinar, 2019 yılındaki en düşük değerin ise 3.627.307 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın nedeni, üretim gereksinimlerindeki, işçi ücretlerinin değerindeki ve işçi sayısındaki artıştır.

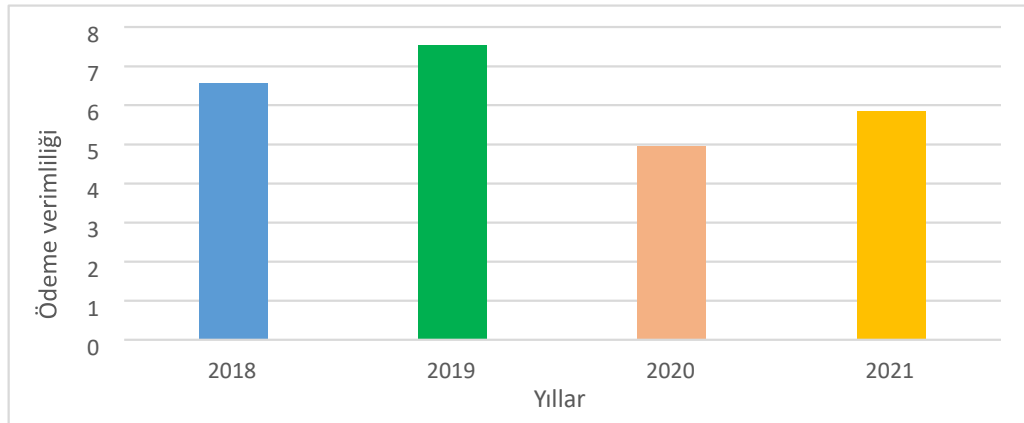
Tablo 75. Zı Kar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo13 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018'deki en yüksek değerin 18.071,31 dinar olması, işçilerin üretim miktarının 18.071,31 dinarını elde etmesi ve 2021'deki en düşük değerin 26.175.68538 dinar olması nedeniyle çalışma süresince emek verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir.

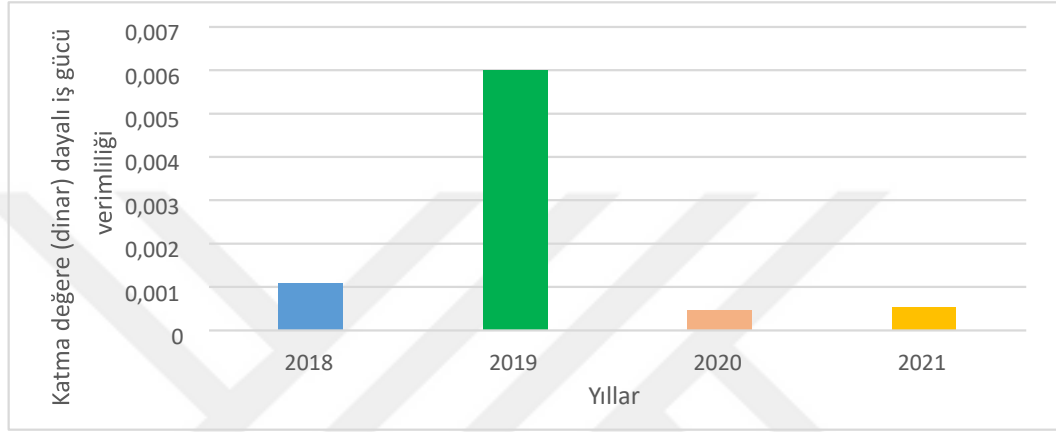
Tablo 76. Zıkar Valiliği'nin 2018-2021 dönemi için ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo13 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019 yılındaki en yüksek değerin 7.525 dinar olması ve bunun, işçiler için 7.525 dinara ulaşması nedeniyle, eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi boyunca üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. 2020 yılındaki en düşük değer ise 4,95915 tir.

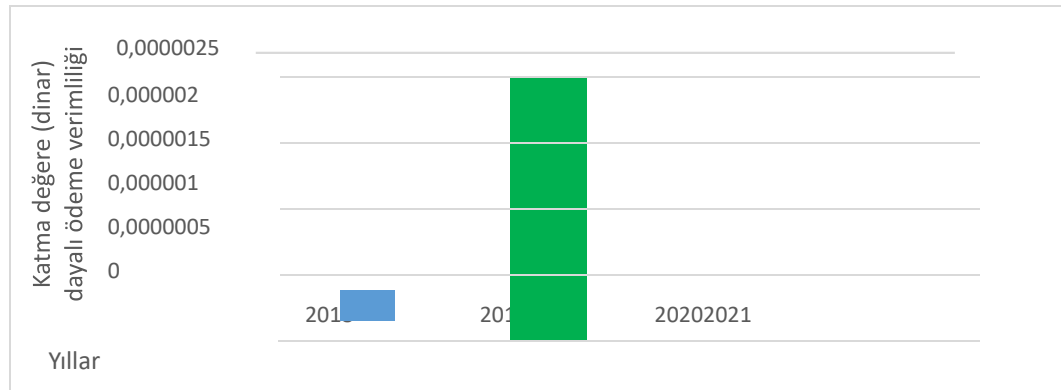
Tablo 77. Zi Kar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo13 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,006 dinar, 2020'deki en düşük değerin ise 0,00047 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı iş gücü verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.00047 dinarını elde etmektedirler.

Tablo 78. Zi Kar Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo13 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği, 2019'daki en yüksek değer 0,000002 dinar, 2020'deki en düşük değerin ise 0,00000012 dinar olduğu, bunun da harcanan dinarın 0,000000012 miktarına ulaştığı belirtilmektedir.

14. Maysan Valiliği

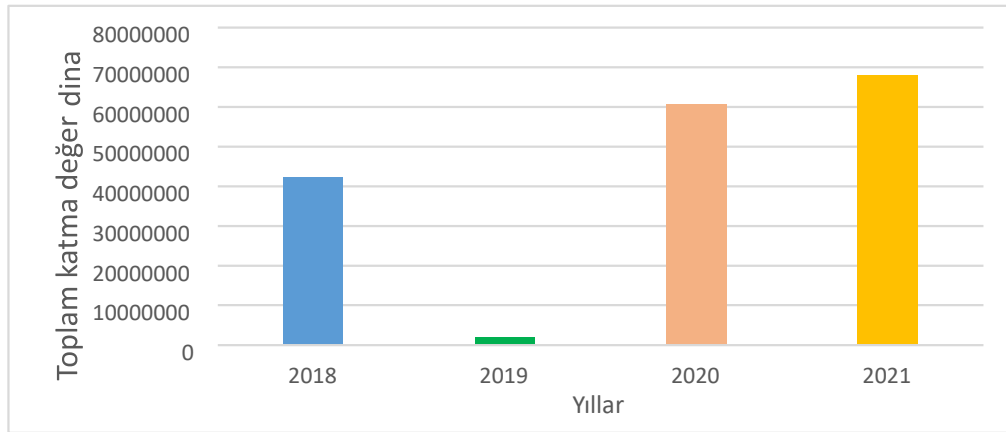
Tablo 79. Maysan Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	42031190	31369.96	20.49	0.000746	0.00000049
2019	1804464.667	30702.5	14.33	0.017	0.000008
2020	60653248	30636	24.8116	0.00051	0.00000041
2021	67906436	39008.89976	21.72	0.00057	0.0000003

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021)

Tablo 80. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

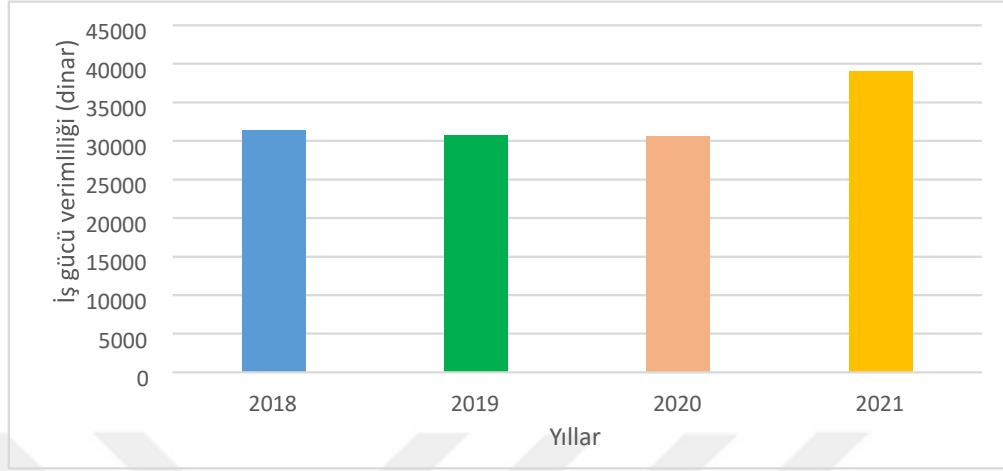

(Araştırmacı tarafından; Tablo14 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değer 67.906.436 dinar, 2019 yılındaki en düşük değerin ise 1.804.464.667 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artışın

nedeni, üretim gereksinimlerinin, işçi ücretlerinin değerinin ve işçi sayısının artmasıdır.

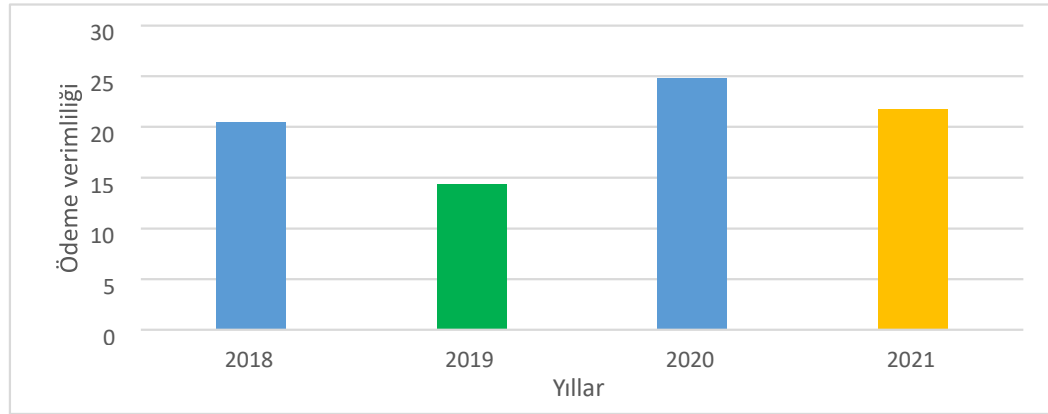
Tablo 81. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo14 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 39.008.89976 dinar olması ve bunun, işçilerin üretim miktarının 39.008.89976 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2020 yılındaki en düşük değer ise 30.636 dinardır.

Tablo 82. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait ücret verimlilik standardı

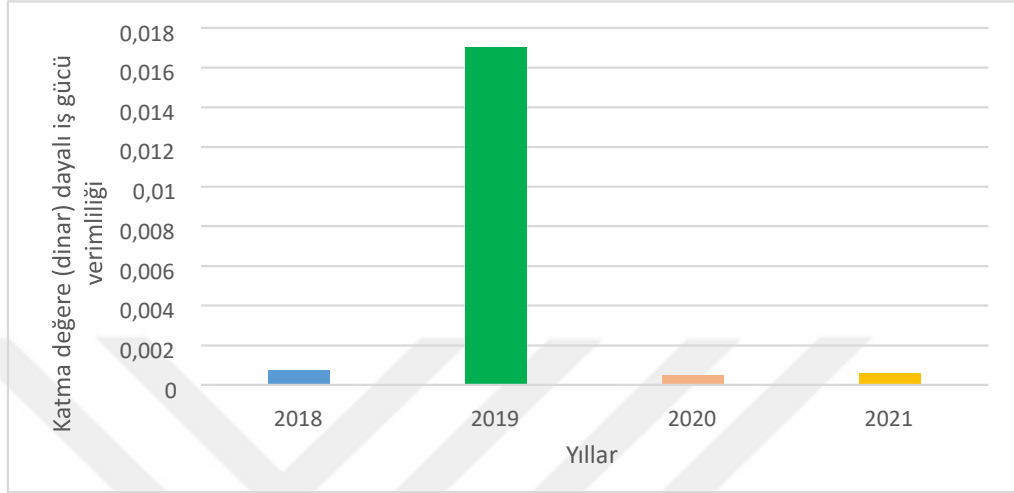

(Araştırmacı tarafından; Tablo14 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2020 yılındaki en yüksek değerin 24.8116 dinar olması nedeniyle eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma döneminde üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve

ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. İşçilere yönelik ücretlerin 24.8116 dinara, 2019 yılındaki en düşük değerin ise 14.33 dinara ulaştığı görülmektedir.

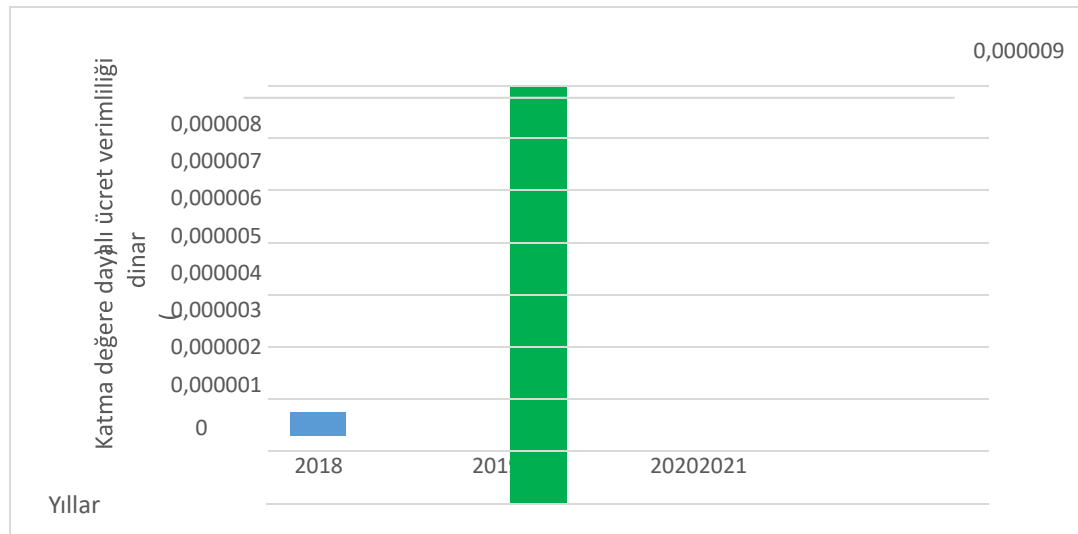
Tablo 83. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo14 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,017 dinar, 2020'deki en düşük değerin ise 0,00051 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.00051 dinarını elde etmektedirler.

Tablo 84. Maysan Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo14 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği, 2019'daki en yüksek değer 0,000008 dinar, 2021'deki en düşük değerin ise 0,0000003 dinar olduğu, bunun da harcanan miktarın 0,0000003 dinara miktarına ulaştığı belirtilmektedir.

15. Basra Valiliği

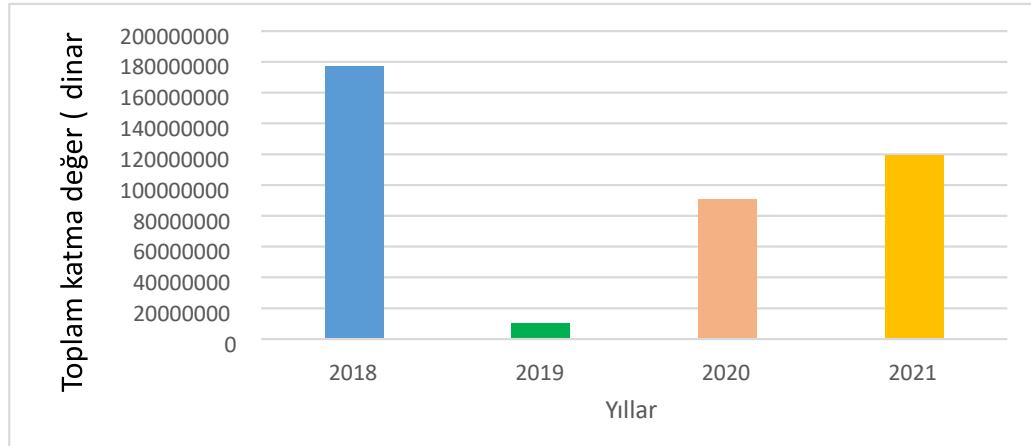
Tablo 85. Basra Valiliği'ndeki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ilişkin ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	176564847	28695.86	7.609	0.000163	0.00000004
2019	10134910	27394.37	6.865	0.003	0.000001
2020	90716432	23751	5.64845	0.00026	0.00000006
2021	118935091	32984.93313	6.757	0.00028	0.0000001

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

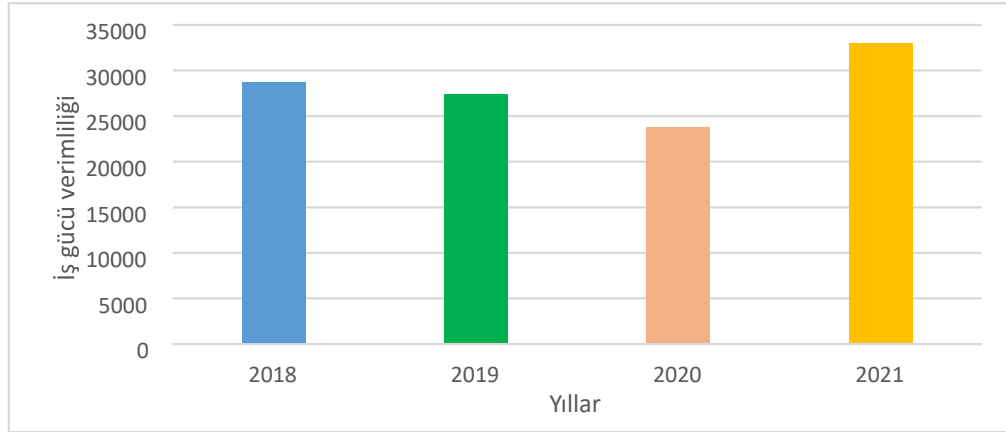
Tablo 86. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo14 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018 yılında en yüksek değer 176.564.847 dinar, 2019 yılında en düşük değerin ise 10.134.910 dinar olması, katma değerdeki artışın, üretim gereksinimlerindeki, işçi ücretlerinin değerindeki ve işçi sayısındaki artışın yaşanması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir.

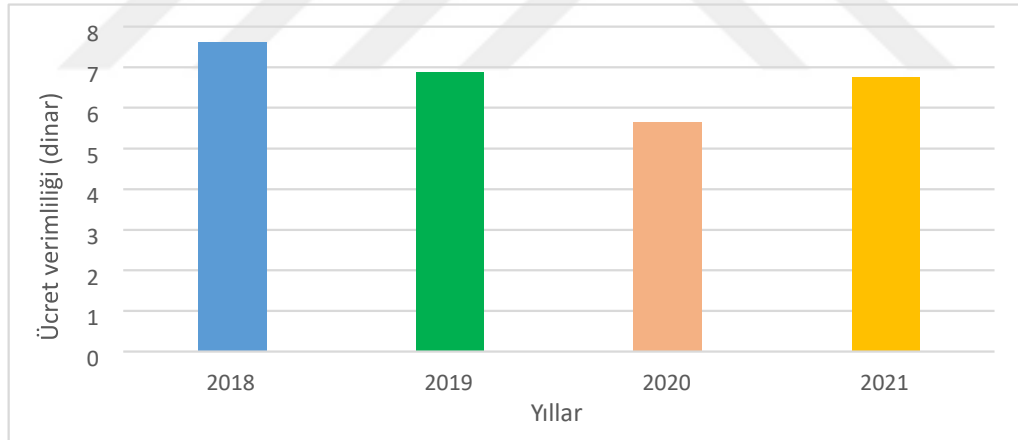
Tablo 87. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo15 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 32.984.93313 dinar olması ve işçilerin üretim miktarının 32.984.93313 dinarını elde etmeleri nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2020 yılındaki en düşük değer ise 23.751 dinardır.

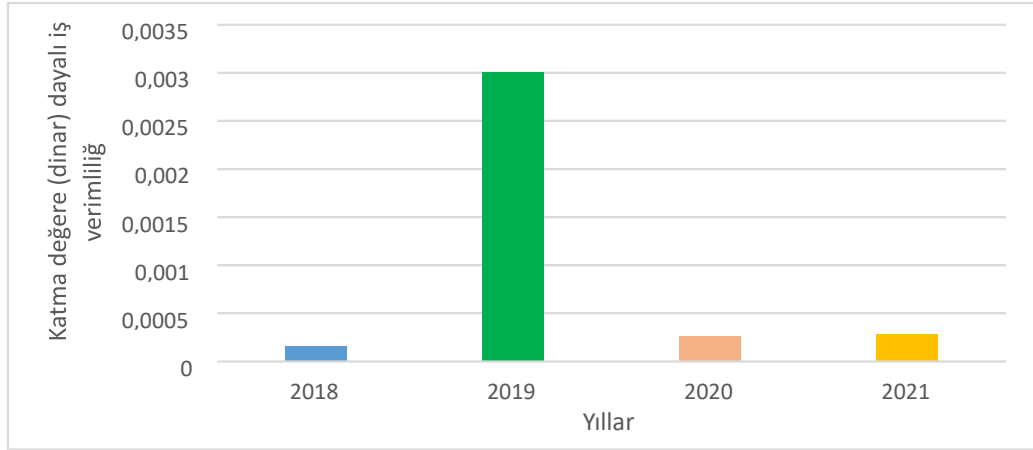
Tablo 88. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemi için ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo15 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2018'deki en yüksek değerin 7.609 dinar olması nedeniyle, öğrenim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. İşçiler için ücretin 7.609 dinara, 2020'deki en düşük değerin ise 5.64845 dinara ulaştığı anlamına gelmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi boyunca üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

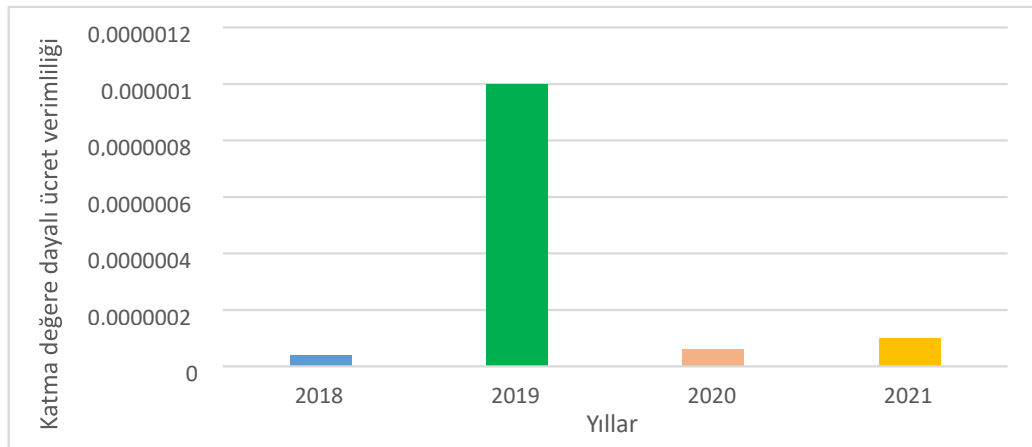
Tablo 89. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo15 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,003 dinar, 2018'deki en düşük değerin ise 0,000163 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerin 0.000163 dinarını elde etmektedirler.

Tablo 90. Basra Valiliği'nin 2018-2021 dönemine ait toplam katma değeri esas alınarak ücret verimlilik standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo15 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0.000001 dinar ve 2018'deki en düşük değerin ise 0.00000004 dinar olması, harcanan her dinarın Basra Valiliği'nin toplam katma değerinin 0.000000004 dinarını elde etmesi nedeniyle, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir.

4.2. Irak'taki Küçük Sanayilerin 2018-2021 Dönemine İlişkin Gerçekliğinin Analizi

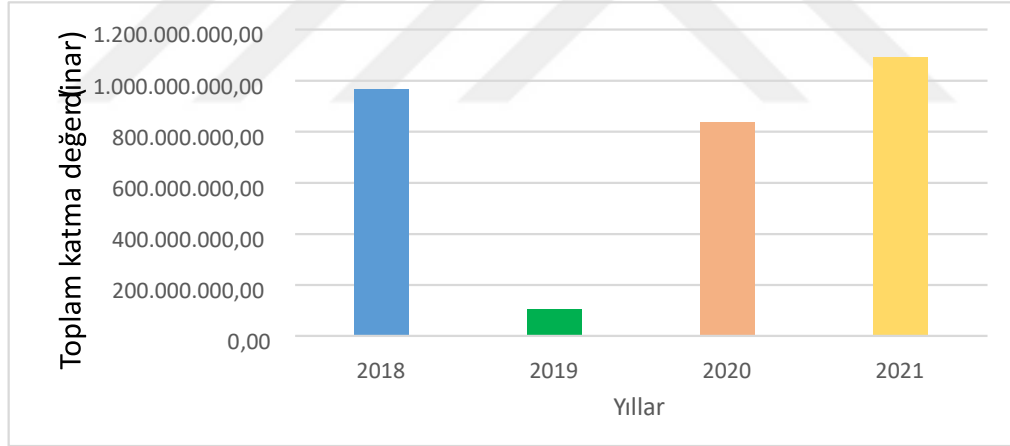
Tablo 91. Irak'taki küçük sanayilerin performansının 2018-2021 dönemine ait ekonomik değerlendirmesi

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı İş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	964721772	331428.7	113.3	0.008673	0.00000306
2019	104036026.4	331884.7	108.8	0.082	0.000032
2020	835728003	20211	108.496	0.00711	0.00000283
2021	1089660127	414496.2005	119.6	0.00754	0.0000022

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).

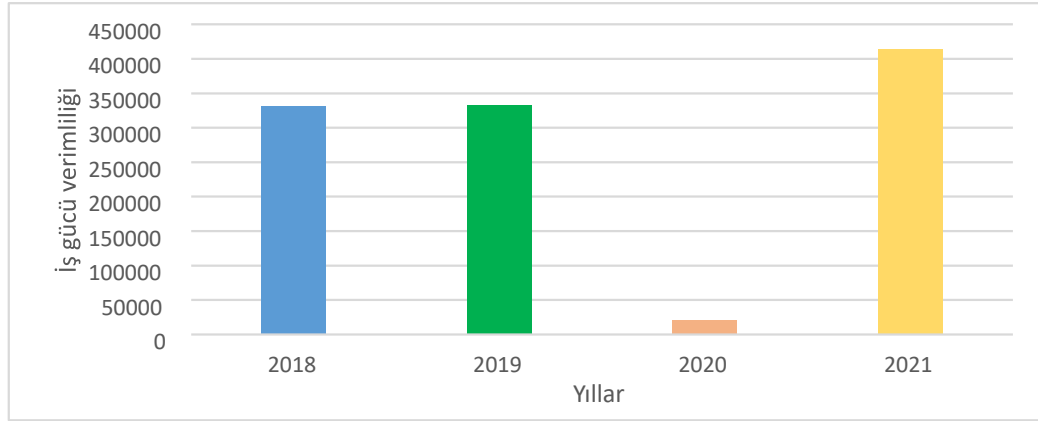
Tablo 92. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait toplam katma değer standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo16 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değer 1089660127 dinar, 2019 yılındaki en düşük değerin ise 104036026,4 dinar olması nedeniyle çalışma süresince toplam katma değerde dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Katma değerdeki artış, üretim gereksinimlerindeki, işçi ücretlerinin değerindeki ve işçi sayısındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

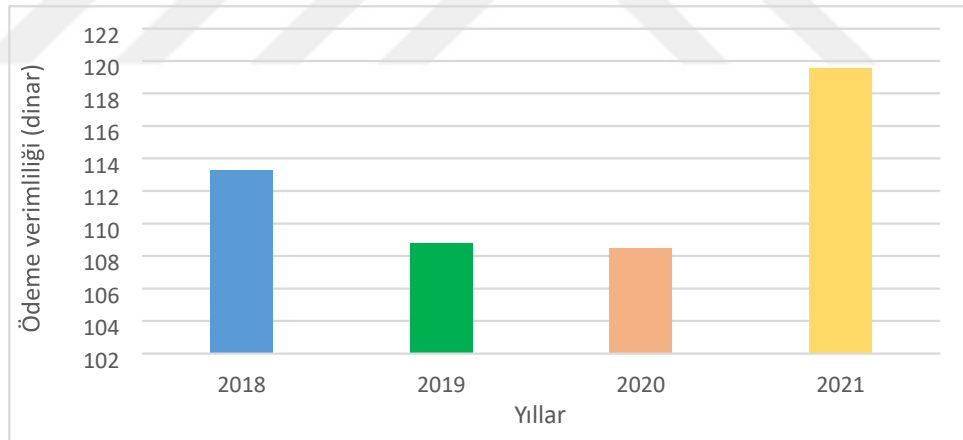
Tablo 93. Irak'ın 2018-2021 döneminde ait iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo16 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 414.496.2005 dinar olması, işçilerin üretim miktarının 414.496.2005 dinarını elde etmesi nedeniyle çalışma süresince iş gücü verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. 2020 yılındaki en düşük değer, üretim miktarının 414.496.2005 dinarına ulaşırken, 2020 yılındaki en düşük değer ise 20211 dinara ulaşmaktadır.

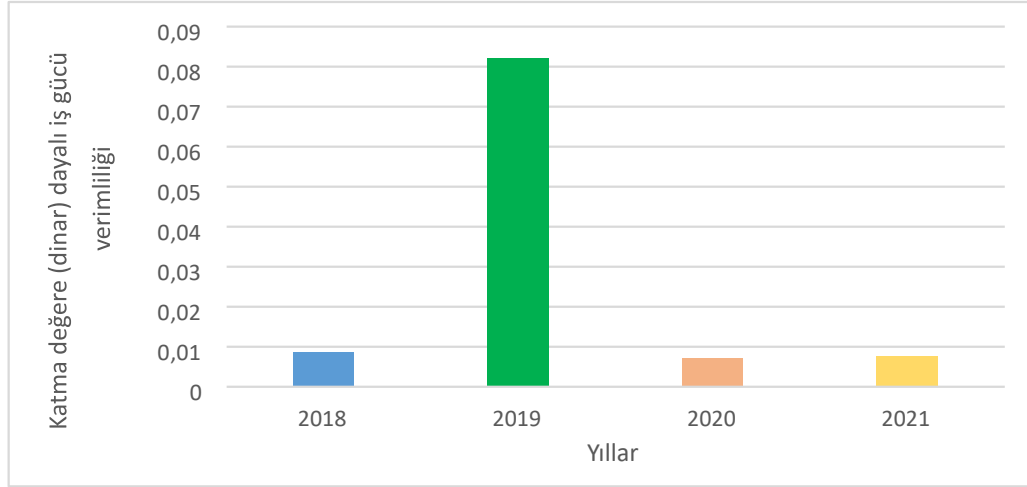
Tablo 94. Irak'ın 2018-2021 döneminde ait ücret verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo16 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2021 yılındaki en yüksek değerin 119,6 dinar olması nedeniyle eğitim süresi boyunca ücret verimliliğinde bir dalgalanma olduğu belirtilmektedir. Bu dalgalanmalar, çalışma dönemi boyunca üretim değerlerindeki, maaşlardaki ve ücretlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. İşçilere yönelik ücretlerin 119,6 dinara, 2020 yılındaki en düşük değerin ise 108.496 dinara ulaştığı görülmektedir.

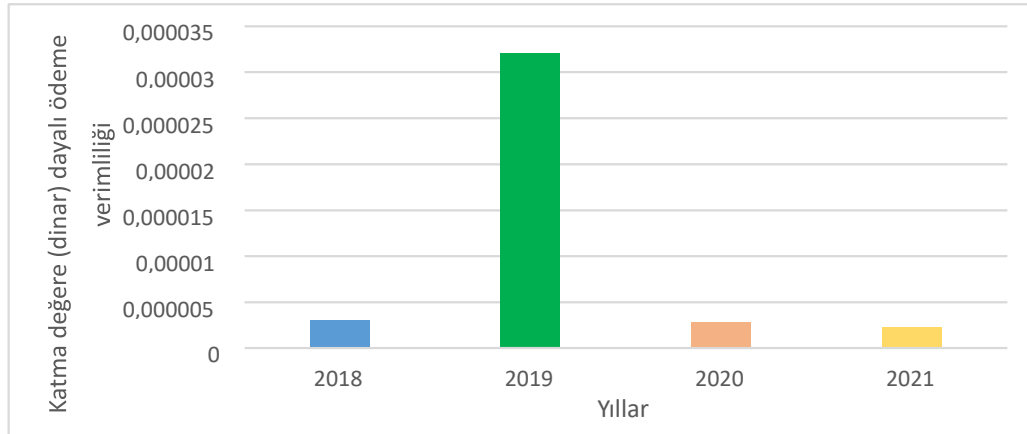
Tablo 95. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait toplam katma değerini temel alan iş gücü verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo16 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, 2019'daki en yüksek değerin 0,082 dinar, 2020'deki en düşük değerin ise 0,00711 dinar olması nedeniyle, çalışma süresi boyunca katma değere dayalı emek verimliliğinin değiştiği belirtilmektedir. İşçiler, toplam katma değerini 0.00711 dinarını elde etmektedirler.

Tablo 96. Irak'ın 2018-2021 dönemine ait toplam katma değerini temel alan ücret verimliliği standardı

(Araştırmacı tarafından; Tablo16 verilerine dayanarak, Excel programıyla hazırlanmıştır.)

Tabloda, çalışma süresince katma değere dayalı ücret verimliliğinin; 2019 yılında en yüksek değer olarak 0,000032 dinara, 2021 yılında en düşük değer olarak ise 0,0000022 dinara, harcanan dinarın toplam katma değerinin 0,0000022 dinarına ulaşması nedeniyle değişiklik gösterdiği belirtilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1- Küçük sanayiler, bazı pazar ihtiyaçlarını sağlama ve yerel özelliklere sahip mallar üretmelerinin yanı sıra, iş gücünü istihdam etmedeki rolleri nedeniyle sanayi sektörünün önemli ve hayati bir yönünü temsil etmektedirler. Küçük sanayiler, Endüstriyel kalkınmanın ve ekonomik kalkınmanın temel taşıdır. Bu nedenle, bu sanayilerin geliştirilmesi gerektiği aşikârdır.

Küçük sanayiler; daha fazla çaba ve desteği, farklı valiliklerdeki kaynak ve hizmetlerden yararlanmayı ve bu hayati faaliyetin geliştirilmesinin önünde duran tüm sorunlara çözüm geliştirmeyi gerektirmektedir.

2- Irak'taki küçük sanayi projelerinin çoğu, gıda ve metal sanayilerinde, daha sonra faaliyetlerin geri kalanında yoğunlaşmaktadır. Çünkü bu sanayiler, üretimde ileri teknolojiye ihtiyaç duymamaktadır. Söz konusu sanayilerin itibarında kullanılan sermaye eksikliği de göz önünde bulundurulmaktadır.

3- Hammadde kıtlığının veya ithal hammaddelerin yüksek fiyatlarının yanı sıra, küçük sanayileri destekleyen zayıf altyapı ve elektrik enerjisi kaynaklarının sağlanamaması, büyük miktarda mal ithalatıyla dengelenmektedir.

4- İş bölümü eksikliği ile birlikte ağırlıklı olarak küçük sanayi projelerinde idari anlamda verim eksikliği, küçük sanayi sahiplerinin eğitim niteliklerinin düşüklüğü gibi sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır.

ÖNERİLER

1- Altyapı projeleri inşa etmek, küçük sanayileri kurmak için uygun yerleri belirlemek, işçileri üretimde modern teknolojik yöntemleri kullanma konusunda eğitmek için özel eğitim merkezleri açmak ve onlara gerekli desteği sağlamak gerekmektedir.

2- Küçük sanayi projelerinin kurulmasına yönelik lisansların alınmasına ilişkin yasal prosedürlerin basitleştirilmesi ve ilgili makamlarca banka kredisi verilmesinin kolaylaştırılması gerekmektedir.

3- Pazarlama araştırması yapma, taşıma, pazarlama, depolama ve paketleme yöntemlerini inceleme, danışmanlık hizmetleri sunma ve çalışanların becerilerini geliştirmeyi hedefleyen küçük projeler, üniversiteler, eğitim merkezleri ve bilimsel araştırma merkezleri arasında yakın bağlantılar oluşturmayı amaçlayan programları uygulama konusunda uzmanlaşmış merkezlerin kurulması, idari,

planlama ve organizasyon becerilerinin eksikliği sorununu aşmak ve onları eğitmek için modern yönetim yöntemlerinin kullanılması açısından büyük bir öneme sahiptir.

4- Hükümetin, küçük sanayileri ithal ürünlerin rekabetinden korumak için özel bir ekonomi politikası izleyerek, esnek gümrük politikasına dayanarak, hammadde ithalatı prosedürlerini kolaylaştırarak, üretim gereksinimlerine uygulanan gümrük vergilerini değiştirerek ve küçük sanayi projelerine uygulanan vergileri azaltarak ekonomik engellere destek sağlama ve çözüm geliştirme konusundaki ilgisinin canlı tutulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Bu tez çalışmasında APA 6 atıf sistemi kullanılmıştır

Abdel Nabi, Assem, 2014, Küçük sanayiler ve ekonomik kalkınmaya etkileri, Mısır, Dar Al-Ikhlâs.
Abdul Rahim, Youssef Tawfiq, 2002, Küçük İşletme Yönetimi, ilk baskı, Safaa Yayın ve Dağıtım Evi, Amman.

Abdullah, Khababa, 2013, Küçük ve Orta Ölçekli Endüstriler, Sürdürülebilir Kalkınmayı Sağlama Mekanizması, Yeni Üniversite Evi, ilk baskı, Mısır.

Abourgif, Kafa Ali Issa, 2013, Küçük ve orta ölçekli sanayilerin seçiminde karar teorisinin kullanılması (Endüstriyel Kalkınma Genel Müdürlüğü'nde analitik bir çalışma), Yüksek Lisans tezi, Yönetim ve Ekonomi Fakültesi, Al-Mustansiriya Üniversitesi, Irak.

Abu Na'im, Abdul Hamid Mustafa, 2002, Küçük Sanayi Yönetimi, Yayıncılık ve Dağıtım için Dar Al-Fajr, 1. baskı.

Afana, Cihad ve Abu Eid, Qasim (2004), Küçük Sanayi Yönetimi, Dar Al-Yazouri Bilimsel Yayıncılık ve Dağıtım, Amman, Ürdün. s.1-15.

Aidan, Faryal Müşerref, 2016, Iraklı gençler arasındaki işsizlik sorununun azaltılmasında küçük ve orta ölçekli sanayilerin rolü, Anbar Üniversitesi Ekonomik ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 8, Sayı 16

Alam, Mohammed, (2006), Torkey, Cypros, Sudan ve Bangladeş'teki faizsiz – bankalara göre küçük ve kesimli endüstrilerin finansmanına ilişkin karşılaştırmalı bir çalışma, Humanomics, Cilt. 24, Sayı 2, s. 145-161

Al-Assaf, Ahmed Arif ve Al-Wadi, Mahmoud Hussein ve Samhan, Hussein Muhammad, 2011, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Yönetiminin Bilimsel ve Pratik İlkeleri, 1. baskı, Dar Safaa, Amman, Ürdün

Al-Baaj, Taher Jasib Makki, 2012, Basra Çimento Fabrikası'nın ekonomik performansının verimliliğinin değerlendirilmesi, dönem (1999-2010) için uygulamalı bir çalışma, yüksek lisans tezi, Yönetim ve Ekonomi Koleji Konseyi'ne sunuldu - Basra Üniversitesi.

10- Al-Barghathi, Wanis Muhammad Ahmed, (2014). Libya'da küçük ve orta ölçekli sanayilerin işleyişinin önündeki engeller ve bunlara yönelik öneriler: "Libya ticari bankaları üzerine bir saha çalışması". 38 Bingazi Bingazi Libya: İktisat Fakültesi/Muhasebe Bölümü, Bingazi Üniversitesi

11- Al-Barwari, Anmar Amin ve Al-Araji, Adnan Salem, 2023, Ekonomik Kurumların Performansının Verimliliğinin Değerlendirilmesi, Ruaa Basım ve Yayıncılık, Irak.

Al-Dahri, Abdul Wahab Matar, 1991, Proje Değerlendirme ve Ekonomik Fizibilite Çalışmaları, Al-Hikma Basım ve Yayıncılık Basını - Bağdat

Al-Ghalibi, Taher Mohsen Mansour, 2009, Küçük ve Orta Ölçekli İşletme Kuruluşlarının Yönetimi ve Stratejileri, Wael Yayınevi, 1. baskı, s. 26.

Al-Hiti, Nawzad Abdul Rahman, 2006, Körfez İşbirliği Konseyi Ülkelerinde Küçük Endüstriler: Mevcut Durum ve Gelecekteki Zorluklar, İnsan Bilimleri Dergisi, Dördüncü Yıl, Sayı 30.

Al-Issawi, Kazem Jassim, 2008, İdari Ekonomi, Yayıncılık ve Dağıtım için Dar AlMasirah, 1. baskı, Ürdün, Amman.

Al-Mubareek, Muhammad Al-Shammari, Turki, (2006), Küçük Endüstrilerin Kurulması ve Yönetilmesi, Bilimsel Yayın Konseyi, Kuveyt Üniversitesi, Kuveyt, s. 5-100.

Al-Nadawi, Khudair Abbas Ahmed, 2021, Irak'ta küçük ve orta ölçekli sanayileri geliştirmenin zorlukları ve zorlukları, Cezayir Ekonomi Politik Dergisi, Cilt 3, Sayı 1.

Al-Najjar, Yahya Ghani, 2010, Endüstrilerin Değerlendirilmesi, Fizibilite Çalışmaları Standartlarının Analizi ve Performans Verimliliğinin Değerlendirilmesi, Dar Degla, Amman, 1. baskı.

Al-Namu, Ghannam Abdul Latif Wahab, 2013, Musul'da halan taşı üretimi için AlAkram fabrikasının (2006-2012) dönemi için performans verimliliği değerlendirmesi, yüksek diploma tezi, Musul Üniversitesi, Yönetim Koleji ve Ekonomi.

Al-Sabbagh, Ahmed Abdo, 2023, Küçük ve orta ölçekli işletmelerde muhasebe sorunları ve bunları tedavi etme yöntemleri, Hamithra Yayıncılık ve Çeviri, İskenderiye Üniversitesi, Mısır.

Al-Sahlawi, Halid bin Abdulaziz (2001), Suudi Arabistan Krallığı'nda küçük ve orta ölçekli işletmelerin yayılma hızı ve kürekleri, Kamu Yönetimi Dergisi, Cilt 41, Sayı 2.

Al-Sarfi, Muhammed, 2006, İnsan Kaynakları Yönetimi, Horus Uluslararası Vakfı, ilk baskı

Al-Sayyad, Muhammad Hamed, 2004, Sosyal Sigorta ve Küçük ve Orta Ölçekli Sanayilerde Çalışanlar, Arap Çalışma Örgütü.

Arabaji, İsmail, 1996, Vakfın Ekonomisi, Üniversite Yayınları Ofisi, Cezayir

Arap Çalışma Konferansı: Arap İşgücünün Üretken Kapasitesinin Geliştirilmesi, Oturum 33, Rabat, Fas, (2006).

Ashour, Katoush ve Muhammad, Tarshi, 2006, Cezayir'de küçük ve orta ölçekli sanayilerin geliştirilmesi ve geliştirilmesi, Arap ülkelerinde küçük ve orta ölçekli sanayilerin nitelendirilmesine yönelik gereklilikler üzerine uluslararası bir forum, 17 ve 18 Nisan 2006.

Awad, Khalaf ve Shuaib, Sondos Jassim, (2012). Irak'ta küçük ve orta ölçekli sanayileri desteklemeye yönelik programların ekonomik rolü. Al-qadisiyah İdari ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 14 (7), 184.

Bala, Khawla ve Bilal, Maryam, 2022, Adrar eyaletinde girişimcilik çalışmalarının iyileştirilmesinde küçük ve orta ölçekli sanayileri destekleyen mekanizmaların rolü, Ulusal Girişimcilik Destek ve Kalkınma Ajansı'nın bir vaka çalışması – Adrar (2016-2020), Yüksek Lisans tezi, Ticari İktisadi Bilimler ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Ahmed Derayah Üniversitesi, Adrar, Cezayir.

Baraka, Alaa, Suriye'de Emek Verimliliğini Ölçmenin Belirleyicileri ve Yöntemleri - Standart Bir Çalışma, Doktora Tezi, İktisat Bölümü, İktisat Fakültesi, Şam Üniversitesi, (2014).

Bilal, Rahahliyya, Shaaban ve Faraj, 2017, Cezayir'deki küçük ve orta ölçekli sanayileri gerçeklik ve zorluklar arasında desteklemeye yönelik mekanizmalar ve programlar, Cezayir ekonomik kurumları Ulusal Forumu kapsamında bir müdahale ve yakıt fiyatlarının çöküşü ışığında ekonomik çeşitlendirme stratejileri, Guelma Üniversitesi, Cezayir, 26 Nisan 2017.

Bouزيد, Bouregregour, 2012, Yerel kalkınmada orta ve küçük işletmelerin rolü, sosyal dinamizm sosyolojisi ve bölgesel kalkınma konusunda uzmanlaşmış, yüksek lisans derecesi alma gereklilikleri kapsamında sunulan bir memorandum, Annaba Üniversitesi –, Cezayir.

Duraïd, Dergham, 2000, Modern Finansal Yönetimin Temelleri, İkinci Bölüm, Dar Al-Rida Printing, Suriye.

Fathi, Yasmine, 2011, Ekonomik Kalkınmanın Sağlanmasında Küçük Endüstrilerin Rolü, İskenderiye, Arap Evi.

Fatima, Ben Ayesh, 2018, Küçük ve orta ölçekli sanayiler Cezayir'deki işsizlik krizini azaltmaya yönelik bir mekanizmadır, Journal of Economic Development, Sayı 6, Cilt 3, Annaba Üniversitesi – Cezayir.

Gebrou, G., (2009), Tigroly'da mikro ve küçük fiyatlararası onsların Finansman Tercihi: POH Hold, Jorنال of Small Business and Interprice Development, Cilt. 16, Sayı 2, s. 322-334.

Ghafal, Elias, 2017, Küçük ve orta ölçekli sanayilerin rehabilite edilmesinde Avrupa-Cezayir ortaklığının finansman rolünün değerlendirilmesi, doktora tezi, İktisadi, Ticari ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Biskra Mohamed Khedira Üniversitesi, Cezayir

Gharbi, Fatima Al-Zahra, 2008, İşgücü Verimliliği, bir kamu kurumu ile özel bir kurum arasında karşılaştırmalı bir çalışma (2002-2006 döneminde kamu cam kurumu "NOVER" ve özel ücret "CCB" ile ilgili bir örnek olay çalışması), Yüksek Lisans tezi, İktisadi Bilimler ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Hassiba Ben Bouali Üniversitesi – Chlef - Cezayir.

Greenbank, P. (2000), Trading microbusiness oner-managers: a chatling to current aproach tourنال of European Industrial Training, Cilt.24, Sayı. 7, s. 403-411.

Hamid, Ammar Mahmoud ve Al-Saeedi, Naseer Delf Street, 2023, Al-Furat Company'deki yoğunlaştırılmış sülfürik asit tesisinin (2014-2018) dönemine ilişkin ekonomik performansının değerlendirilmesi, Ehl-i Beyt Üniversitesi Dergisi, Sayı 32.

Hamza, Alami, 2011, 2004-2009 döneminde Cezayir'de Bir Milyon Konut Projesinin tamamlanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin rolü, küçük ve orta ölçekli sanayilerin ekonomisi ve yönetimi konusunda uzmanlaşmış, yüksek lisans derecesi almak için sunulan bir memorandum, Setif Üniversitesi, Cezayir.

Hamza, Gharbi, Qaman Mustafa 2015, Arap ülkelerinde işsizliğin azaltılmasında küçük ve orta ölçekli sanayilerin rolü, Cezayir, Ouargla Üniversitesi, Haziran

Hayat, Harath ve Nasr, Hamidatou, 2017, Çağdaş zorluklar ışığında küçük ve orta ölçekli sanayilerin başarısını ve başarısızlığını etkileyen faktörler, Cezayir'deki Küçük ve Orta Ölçekli Sanayilerin Sürdürülebilirliği Sorunu Ulusal Forumu, Chahid Hamma Lakhdar Üniversitesi, El Oued, Cezayir, 06/07 Aralık 2017.

Heikal, Muhammed, 2003, Küçük Endüstriler Yönetim Becerileri, ilk baskı, Nil Arap Grubu.

Hossam, Ghanou ve Ishaq Athamna, 2020, Küçük ve Orta Ölçekli Endüstrileri Teşvik Etme ve Destekleme Mekanizmaları, para ve bankacılık ekonomisi alanında uzmanlaşmış, yüksek lisans derecesi alma gereklilikleri kapsamında sunulan bir memorandum, Jijel Üniversitesi, Cezayir

Hussein, Khaled, Khaznaji, 2014, Ücretler ve bunların nasıl belirlenip ödeneceği, belediyede bir vaka pedalı, Mughniyeh, Yüksek lisans tezi, Abu Bakr Belkaid Üniversitesi - Tlemcen - Mughniyeh Üniversitesi Ataşeliği -

Iman, Gharzouli, 2010, Stratejik Alternatifler: Küçük ve Orta Ölçekli Endüstrilerde Rekabet Avantajlarına Ulaşmaya Giriş, küçük ve orta ölçekli endüstrilerin ekonomisi ve yönetimi konusunda uzmanlaşmış, yüksek lisans derecesi alma gereklilikleri kapsamında sunulan bir memorandum, Setif Üniversitesi, Cezayir.

Inbiya, Adel Al-Kaseh ve Abdul Salam, Zainab, 2020, Bazı ülkelerin deneyimlerine atıfta bulunarak küçük ve orta ölçekli sanayilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki önemi, Al-Ajailat Ekonomik ve Stratejik Araştırma Dergisi, Sayı 2.

Issa, Ait Issa, 2009, Küçük ve Orta Ölçekli Endüstriler: Beklentiler ve Kısıtlamalar, Kuzey Afrika Ekonomisi Dergisi, Altıncı Sayı, Tiaret Üniversitesi, Cezayir.

Issa, Haitham Ahmed, 2018, İşgücü Verimliliğini Etkileyen Faktörler, Tishreen Üniversitesi Araştırma ve Bilimsel Çalışmalar Dergisi, Ekonomik ve Hukuk Bilimleri Serisi, Cilt (40), Sayı (6)

Issa, Lakhdar Muhammad Abdel Qader ve Al-Arabi, Aisha Muhammad Hassan, 2019, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayileri Destekleme Mekanizması Olarak İşletme Kuluçka Merkezleri, Libya Ekonomisinde Küçük ve Orta Ölçekli Sanayilerin Geliştirilmesinde Girişimciliğin Rolü Konferansı, Misrata Odası Ticaret, Sanayi ve Tarım, Misrata Üniversitesi, Libya.

Johan, Maher Hammad, (2018). Ulusal Kalkınma Planı 2018 Irak - Planlama Bakanlığı.

Katia, Bourouba, 2018, Cezayir'de küçük ve orta ölçekli sanayilerin finansmanı sorunu ve mevcut ekonomik değişimler ışığında finansman mekanizmaları geliştirme yolları, doktora derecesi alma şartları kapsamında sunulan, ekonomi bilimleri alanında uzmanlaşmış bir tez, University of Setif, Cezayir

Kazem, Raed Khudair Abis, 2014, Küçük endüstriler ve işletme kuluçka merkezleri ve Irak'a referansla seçilmiş ülkelerde ekonomik kalkınmadaki rolleri, Yüksek Lisans tezi, Yönetim ve Ekonomi Fakültesi, Kerbela Üniversitesi, Irak.

Lahbibat, Ahmed ve Tabari, Saad ve Al-Zein, Muhammad Al-Amin, 2007, Ekonomi, Madencilik ve Hukuk, ilk baskı, Ulusal Okul Yayınları Ofisi, Cezayir.

Merkezi İstatistik ve Bilgi Teknolojileri Ajansı, 2015, Yıllık İstatistik Koleksiyonu 2014-2015, Bağdat.

Muhammad, Belounis ve Muhammad, Hadif, 2019, Cezayir'deki küçük ve orta ölçekli sanayilerin gerçekliği ve işsizlikle mücadeledeki rolleri, Yüksek Lisans tezi, İktisadi, Ticari ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, İbn Haldun Üniversitesi – Tiaret, Cezayir.

Mursi, Cemal El-Din Muhammed, 2003, İnsan Kaynaklarının Stratejik Yönetimi, İskenderiye, Üniversite Evi.

Mustafa, Bouakl, 2018, Küreselleşmenin zorlukları ışığında küçük ve orta ölçekli işletmelerin rekabet gücünü destekleme ve geliştirme mekanizmaları, doktora derecesi alma gereklilikleri kapsamında sunulan, finans ve uluslararası ticaret alanında uzmanlaşmış bir tez, Sidi Bel Abbes Üniversite –, Cezayir.

Mustafa, Daouadi, 2018, Çağdaş zorluklar ışığında küçük ve orta ölçekli sanayilerin başarısını ve başarısızlığını etkileyen faktörler, Cezayir'deki Küçük ve Orta Ölçekli Sanayilerin Sürdürülebilirliği Sorunu Ulusal Forumu - Chahid Hamma Lakhdar Üniversitesi - El Oued

Nabil, Jawad, 2007, Küçük ve Orta Ölçekli Endüstrilerin Yönetimi ve Geliştirilmesi, ilk baskı, Üniversite Araştırma, Yayıncılık ve Dağıtım Vakfı, Lübnan.

Naseer, Naeem Oqla, 2002, Endüstrilerin Yönetimi ve Değerlendirilmesi, Basım, Yayıncılık ve Dağıtım için Arap Nil Grubu

Nazari, Hanadi, 2017, Küçük Sanayi Yönetimi, İbn Al-Nafis Yayıncılık ve Dağıtım, Ürdün.

Prasad, Summer & Tata, Gasmin, (2009), Micro-enterprise Quality, International Journal of Quality & Reliability Management, Cilt. 26, Sayı 3, s. 234-246.

Qaddoumi, Thaer, 2012, Ürdün'de küçük sanayilerin finansmanı – Engeller ve zorluklar, Gulf University Journal: İdari ve Finansal Bilimler Bölümü, Cilt 4.

Salah El-Din, Awatra ve Elias, Hawarsh Muhammad, 2023, Küçük ve orta ölçekli sanayilerin 2014-2022 döneminde Cezayir'in hidrokarbon sektörü dışındaki ihracatını teşvik etmeye ne ölçüde katkıda bulunduğu, Yüksek Lisans tezi, İktisadi, Ticari ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, 8 Mayıs 1945 Üniversitesi, Guelma, Cezayir

Salehi, Mohamed (2004), Cezayir ekonomisinde mikro, küçük ve orta ölçekli sanayileri geliştirme yöntemleri, Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Setif Üniversitesi, No. 3.

Salibi, Yasmine Saadoun, 2016, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Kuruluşları, Gerçeklik ve Beklentiler, Bağdat.

Shafi'a, Ait Bara, 2010, Küçük ve orta ölçekli sanayilerde karar almada liderliğin rolü, küçük ve orta ölçekli sanayilerin ekonomisi ve yönetimi konusunda uzmanlaşmış, yüksek lisans derecesi alma gereklilikleri kapsamında sunulan bir memorandum, Setif Üniversitesi, Cezayir.

Taymour Abdel Aziz, Alaa Abbasi, Nadine Shehadeh ve Kate Lauer. (2015). Irak'ta mikrofinansın yasal ve düzenleyici çerçevesi. New York: Dünya Bankası.

Wasila, Saud, 2016, Küçük ve Orta Ölçekli Endüstrilerin Performansını Artırma Aracı Olarak Kurumsal Yönetim, doktora derecesi alma gereklilikleri kapsamında sunulan, organizasyonel strateji konusunda uzmanlaşmış bir tez, M'sila Üniversitesi –, Cezayir.

White, Simone, 2009, Irak'ta Mikro, Küçük ve Orta Taraf Enterprises; A Survey Analysis, MSME Survey Analysis, Washington, Irak'ta Özel Seçici Development Merkezi

Yahyaoui, Zakia Makri ve Naima, 2011, Arap ülkelerinde işsizlikle mücadele mekanizması olarak küçük ve orta ölçekli sanayiler, 15 ve 16 M Üniversitesi İktisadi, Ticari ve Yönetim Bilimleri Fakültesi'ndeki uluslararası foruma katılmak üzere sunulan araştırmayla, Cezayir, başlıklı: Hükümetin işsizliği ortadan kaldırma ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlama stratejisi

Youssef, Tawfiq Abdel Rahim, 2002, Küçük İşletme İdaresi, Safaa Yayın ve Dağıtım Evi, Amman, 1. baskı.

Zahouani, Reda Tahseen Küçük ve Orta Ölçekli Endüstrilerde Üretim Planlaması, Plastik Kumlar Vakfı Örnek Olay İncelemesi, Yüksek Lisans Tezi, Ouargla Üniversitesi, 2006/2007, s. 17

Zine El Abidine, Jaghbala, 2015 Ulusal Mikrokredi Yönetimi Ajansı ve küçük ve orta ölçekli endüstrileri destekleme ve finanse etmedeki rolü, para ve finans alanında uzmanlaşmış, yüksek lisans derecesi alma gereklilikleri kapsamında sunulan bir memorandum, Biskra Üniversitesi - Cezayir.

Zouita, Mohamed Saleh, Ekonomik değişimlerin Cezayir'de küçük ve orta ölçekli sanayi sektörünün teşviki üzerindeki etkisi, Yüksek Lisans tezi, Cezayir Üniversitesi, 2006/2007, s. 11-12

EKLER

Ek (1): Küçük Sanayilerin 2018 Yılı Performansına İlişkin Ekonomik Değerlendirme Verileri

Valiliği	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
Ninova	21810789	17803.66	6.655	0.000816	0.00000031
Kerkük	21810789	15005.18	5.392	0.000688	0.00000025
Diyala	37428500	20247.5	7.062	0.000541	0.00000019
Anbar	37135422	19517.04	8.296	0.000526	0.00000022
Bağdat	44725762	29940.67	4.925	0.000669	0.00000011
Babil	210109397	20727.86	7.557	9.87E-05	0.00000004
Kerbela	85222068	27840.8	5.87	0.000327	0.00000007
Vasit	78815742	14964.3	4.731	0.00019	0.00000006
Selahaddin	18316914	29020.43	8.681	0.001584	0.00000047
Necef	43082501	26200.86	7.81	0.000608	0.00000018
Kadisiye	95653238	14975.91	4.894	0.000157	0.00000005
El-muthanna	35216311	17047.38	6.824	0.000484	0.00000019
Zi Kar	16798302	18071.31	6.551	0.001076	0.00000039
Maysan	42031190	31369.96	20.49	0.000746	0.00000049
Basra	176564847	28695.86	7.609	0.000163	0.00000004

**Ek (2): Küçük Sanayilerin 2019 Yılı Performansına İlişkin Ekonomik
Değerlendirme Verileri**

Valiliği	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
Ninova	1616683.667	13910.46	6.556	0.009	0.000004
Kerkük	5188628.767	13578.7	5.344	0.003	0.000001
Diyala	5766857	21097.34	6.25	0.004	0.000001
Anbar	2609399.333	18424.34	9.643	0.007	0.000004
Bağdat	26008250.57	28400.72	5.116	0.001	0.000000
Babil	7722832.433	19713.13	7.981	0.003	0.000001
Kerbela	15429612.67	28764.83	6.375	0.002	0.000000
Vasit	5852175.233	19820.88	5.468	0.003	0.000001
Selahaddin	3109048.557	28737.41	9.322	0.009	0.000003
Necef	8877089	24044.96	6.757	0.003	0.000001
Kadisiye	4565767.667	17822.75	5.248	0.004	0.000001
El-muthanna	1722999.89	16612.94	6.004	0.01	0.000003
Zi Kar	3627307	22859.32	7.525	0.006	0.000002
Maysan	1804464.667	30702.5	14.33	0.017	0.000008
Basra	10134910	27394.37	6.865	0.003	0.000001

**Ek (3): Küçük Sanayilerin 2020 Yılı Performansına İlişkin Ekonomik
Değerlendirme Verileri**

Valiliği	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
Ninova	22297526	10015	7.26779	0.00045	0.00000033
Kerkük	42273588	10577	5.84774	0.00025	0.00000014
Diyala	28610629	17447	4.717	0.00061	0.00000016
Anbar	41909491	15175	5.76312	0.00036	0.00000014
Bağdat	218725472	23429	5.54753	0.00011	0.00000003
Babil	55214730	24467	8.1787	0.00044	0.00000015
Kerbela	64032279	30142	9.12936	0.00047	0.00000014
Vasit	27559118	19436	4.55626	0.00071	0.00000017
Selahaddin	21885330	13152	4.35882	0.0006	0.00000020
Necef	87603699	29529	6.16692	0.00034	0.00000007
Kadisiye	19897918	13567	5.63801	0.00068	0.00000028
El-muthanna	13518070	11554	5.90505	0.00085	0.00000044
Zi Kar	40830473	19116	4.95915	0.00047	0.00000012
Maysan	60653248	30636	24.8116	0.00051	0.00000041
Basra	90716432	23751	5.64845	0.00026	0.00000006

**Ek (4): Küçük Sanayilerin 2021 Performansına İlişkin Ekonomik
Değerlendirme Verileri**

Valiliği	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı Ücret verimliliği (dinar)
Ninova	49884827	23344.23611	8.869	0.00047	0.0000002
Kerkük	88674265	21088.86956	7.411	0.00024	0.0000001
Diyala	36854003	24455.71169	5.996	0.00066	0.0000002
Anbar	70453009	27938.70963	7.489	0.0004	0.0000001
Bağdat	235902583	26886.86475	5.748	0.00011	0.0000000
Babil	72633878	32439.6774	9.342	0.00045	0.0000001
Kerbela	77339721	39249.28496	9.317	0.00051	0.0000001
Vasit	28662222	22453.97588	4.905	0.00078	0.0000002
Selahaddin	34937943	20768.90148	4.975	0.00059	0.0000001
Necef	102813803	33976.93554	6.989	0.00033	0.0000001
Kadisiye	29968335	18484.25229	5.881	0.00062	0.0000002
Elmuthanna	25211543	25239.26292	8.349	0.001	0.0000003
Zi Kar	49482468	26175.68538	5.841	0.00053	0.0000001
Maysan	67906436	39008.89976	21.72	0.00057	0.0000003
Basra	118935091	32984.93313	6.757	0.00028	0.0000001

**Ek (5): Irak'taki Küçük Sanayilerin 2018-2021 Dönemine Ait
Performansına İlişkin Ekonomik Değerlendirme Verileri**

Yıllar	Toplam katma değer (dinar)	İş gücü verimliliği (dinar)	Ücret verimliliği (dinar)	Katma değere (dinar) dayalı iş gücü verimliliği	Katma değere dayalı ücret verimliliği (dinar)
2018	964721772	331428.7	113.3	0.008673	0.00000306
2019	104036026.4	331884.7	108.8	0.082	0.000032
2020	835728003	20211	108.496	0.00711	0.00000283
2021	1089660127	414496.2005	119.6	0.00754	0.0000022

Kaynak: Irak Planlama, İstatistik ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kurumu Bakanlığı

Merkezi İstatistik Bürosu Dairesi Başkanlığı, dönem için farklı yıllara ait
Endüstriyel İstatistik Yayınları (2018-2021).